

T.C.

KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**GENÇLİĞİN SİYASAL KATILIMA İLİŞKİN ALGISI: KARAMANOĞLU
MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Hazırlayan

Ali TOSUN

Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Hakan CANDAN

KARAMAN – 2018

T.C.

KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

GENÇLİĞİN SİYASAL KATILIMA İLİŞKİN ALGISI: KARAMANOĞLU
MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Hazırlayan

Ali TOSUN

Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Hakan CANDAN

KARAMAN – 2018

**GENÇLİĞİN SİYASAL KATILIMA İLİŞKİN ALGISI: KARAMANOĞLU
MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Tezin Kabul Ediliş Tarihi:11.01. 2018

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

Başkan: Doç. Dr. Mustafa KOCAOĞLU

Üye: Yrd. Doç. Dr. Hakan CANDAN

Üye: Yrd. Doç. Dr. Sefa USTA

Bu tez, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 28.12.2017 tarihli ve 2017/39-287 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü: Doç. Dr. İdris Nebi UYSAL

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tez çalışmam boyunca birikim, deneyim ve iyi niyetini benden esirgemeyen, kendisiyle çalışmaktan mutluluk duyduğum değerli danışmanım Yrd. Doç. Dr. Hakan CANDAN'a, jürimde bulunan Doç. Dr. Mustafa KOCAOĞLU ve Yrd. Doç. Dr. Sefa USTA'ya, çalışmada elde edilen verilerin istatistiksel analizlerinde bana zamanını ayıran, yardımlarını esirgemeyen ve süreci sağlıklı bir şekilde yönetmemi sağlayan Araştırma Görevlisi Emre ADIGÜZEL'e, yüksek lisans sürecinde her konuda benden desteğini esirgemeyen arkadaşım doktora öğrencisi makromantar araştırmacısı Yasin UZUN'a, değerli aileme, çalışmaya katılan tüm öğrencilere ve anketlerin uygulanıp toplanmasına yardımcı olan öğretim elemanlarına yürekten teşekkür ederim.

Ali TOSUN

11.01.2018

ÖZET

Toplumdaki bireylerin siyasal tavır ve davranışları siyasal toplumsallaşma olarak ifade edilmektedir. İnsanlar, siyasal katılım olgusu ele alındığında, siyasi karar alma mekanizmalarına karşı tutum ve davranışlar geliştirirler. İnsanlar, kendilerini ilgilendiren kararları etkilemek veya bunları durdurmak, bunlara müdahale etmek amacıyla aktif veya pasif bir şekilde siyasal katılım eğiliminde bulunurlar. Üniversite gençliğini ele alan bu çalışmamızda; siyasal bilgi düzeyi, siyasal karar alma mekanizmalarına karşı tutumlar, siyasal alandaki etkinlik ve ülkemizin belirli politika ve sorunlarına karşı olan davranışlar belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada öncelikli olarak literatür taraması yapılarak konu açıklanmıştır. Daha sonra anket tekniği kullanılarak; kolayda örnekleme yöntemi ile belirlenen 680 öğrenci ile oluşturulan örneklemden veriler toplanmıştır. Çalışmada elde edilen veriler, SPSS paket programlar kullanılarak analiz edilmiştir. Toplanan verilerin analiz edilmesi sonucunda; öğrencilerin siyasal katılım düzeylerinin düşük olduğu ve ailesinde siyasi parti üyesi bulunanların genel olarak daha yüksek katılım düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. Türkiye'deki siyasal sisteme güven konusunda öğrencilerin ikiye bölündüğü görülmektedir. Bununla birlikte öğrencilerin ailelerinin eğitim düzeyi ile siyasal katılım düzeyi arasında da anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gençlik, İdeoloji, Katılım, Siyasal Katılım, Siyaset.

ABSTRACT

The political attitudes and behaviors of the individuals in society are expressed as political socialization. When people are considered for political participation, they develop attitudes and behavior towards political decision making. People tend to participate actively or passively in political participation in order to influence or interfere with decisions that concern them. In this study which deals with university youth; the level of political knowledge, attitudes towards political decision-making mechanisms, the activities in the political arena and the behavior against the specific policies and problems of our country. In the study, literature was searched primarily and the subject was explained. Then, using the survey technique; 680 students determined by easy sampling method and data were collected from the sample. The data obtained in the study were analyzed using SPSS packet programs. As a result of analyzing collected data; it is determined that the level of political participation of the students is low and that those who have political party members in the family generally have a higher participation level. It is seen that students are divided into two in terms of trust in the political system in Turkey. However, it has been determined that there is a significant relationship between the education level of the students parents and the level of political participation.

Key Words: Youth, Ideology, Participation, Political Participation, Politics

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM: SİYASAL KATILIM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	4
1.1. Siyasal Katılım Biçimleri.....	7
1.2. Siyasal Katılımın Kapsamı ve Boyutları.....	9
1.3. Siyasal Katılımla İlişkili Kavramlar.....	10
1.4. Siyasal Katılımın Düzeyleri ve Katılım Faaliyetleri.....	13
1.4.1. Zorluk Derecesine Göre Siyasal Katılım Düzeyleri	13
1.4.2. Verba ve Nie'nin Sınıflandırması	14
1.4.3. Toplumsal Tabakalar Açısından Siyasal Katılım Düzeyleri	15
1.5. Siyasal Katılıma Etki Eden Faktörler.....	15
1.5.1. Sosyo-Ekonomik Değişkenler ve Siyasal Katılım.....	15
1.5.2. Cinsiyet Roller ve Siyasal Katılım	16
1.5.3. Yaş ve Siyasal Katılım.....	16
1.5.4. Kentleşme ve Siyasal Katılım.....	17
1.5.5. Eğitim Düzeyi ve Siyasal Katılım	18

1.5.6. Meslek Statüsü ve Siyasal Katılım	18
1.5.7. Sosyo-Ekonomik Statü ve Siyasal Katılım.....	19
1.5.8. Örgüte Üyelik ve Siyasal Katılım.....	19
1.5.9. Siyasal Etkenlik Duygusu ve Siyasal Katılım	20
1.5.10. Yurttaşlık Duygusu.....	21
1.6. Siyasal Katılım Araçları.....	21
1.6.1. Seçimler	21
1.6.2. Referandum.....	22
1.6.3. Halk Girişimi	23
1.6.4. Halk Toplantıları.....	24
1.6.5. Halk Denetimi.....	24
1.6.6. Halkla İlişkiler	25
1.6.7. Hak Vetosu	26
1.6.8. Bireysel İlişkiler.....	27
1.7. Siyasal Rejim – Siyasal Katılım İlişkisi.....	27
1.7.1. Demokratik Rejim ve Siyasal Katılım İlişkisi	27
1.7.2. Totaliter Rejim ve Siyasal Katılım İlişkisi	29
1.7.3. Otoriter Rejim ve Siyasal Katılım İlişkisi	30
İKİNCİ BÖLÜM: GENÇLİĞİN SİYASAL KATILIMI	32
2.1. Gençlik Kavramı ve Tanımı.....	32
2.1.1. Gençliğin Özellikleri	33
2.1.2. Gençlik Yaş Aralığı	35
2.1.3. Gençlik Grupları	36

2.1.4. Grubun Yapısal Özellikleri.....	38
2.2. Türkiye’de Gençlik Gruplarının Özellikleri: X ve Y Kuşağına Bakış.....	40
2.3. Türkiye’de Gençlik ve Siyaset	47
2.4. Gençliğin Siyasal Yönelimi, Katılımı ve Davranışları Hakkında Tartışmalar ...	50
2.5. Gençliğin Siyasal Sosyalleşme Süreci ve Siyasal Bilinç Kazanımı.....	54
2.6. Gençlik ve İdeolojik Açılım.....	56
2.7. Gençlerin Siyasi Katılımında Tabakalaşma Sorunu	58
2.8. Gençlerin Siyasi Katılımında İdeolojik Yönelimler	60
2.9. Gençlerde Siyasal Radikalleşme	61
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: GENÇLİĞİN SİYASET ALGISI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA ...	63
3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	63
3.2. Araştırmanın Yöntemi.....	63
3.2.1. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	64
3.2.2. Araştırmanın Sorusu ve Hipotezleri	64
3.2.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	64
3.2.4. Anket Formunun Oluşturulması	65
3.3. Çalışmanın Bulguları ve Analizleri.....	65
3.3.1. Bireylerin Genel Özellikleri	65
3.3.2. Katılımcıların Siyasal Katılımlarına İlişkin Bilgiler	69
3.3.3. Katılımcıların Siyasete İlgili Düzeyleri	76
3.3.4. Katılımcıların Siyasi Görüşleri.....	78
3.3.5. Katılımcıların Siyasal Faaliyet Durumlarına İlişkin Bilgiler.....	85
3.3.6. Katılımcıların Türkiye’deki Siyasal Sisteme İlişkin Görüşleri	89

3.3.7. Resmî Kurumlar Aracılığı İle Hak Talep Etme Durumu	92
3.3.8. Üniversite Gençliğine İlişkin Görüşlere Katılma Durumu.....	94
SONUÇ DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER.....	95
KAYNAKÇA	101
EKLER	

KISALTMALAR LİSTESİ

AK PARTİ : Adalet ve Kalkınma Partisi

CHP : Cumhuriyet Halk Partisi

LGBT : Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Transgender

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

SEKAM : Sosyal Ekonomik ve Kültürel Araştırmalar Vakfı

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Cinsiyete Göre Katılımcıların Dağılımı	65
Tablo 2: Yaş Aralıklarına Göre Katılımcıların Dağılımı.....	66
Tablo 3: Mezun Olunan Lise Türüne Göre Katılımcıların Dağılımı	66
Tablo 4: Katılımcıların Anne ve Baba Eğitim Düzeyi Durumları.....	67
Tablo 5: Katılımcıların Anne Mesleği Dağılımı.....	67
Tablo 6: Katılımcıların Baba Mesleği Dağılımı	68
Tablo 7: Katılımcıların Aile Gelir Grubu	68
Tablo 8: Oy Kullanma Durumu	69
Tablo 9: Katılımcıların Siyasetle İlgili Kavram ve Düşüncelere Katılma Durumları	70
Tablo 10: Katılımcıların Ailelerinin Siyasi Parti Üyeliği Durumları	71
Tablo 11: Katılımcıların Ailelerinin Sivil Toplum Örgütü Üyeliği Durumları.....	72
Tablo 12: Katılımcıların Siyasal Sisteme Güven Durumları	72
Tablo 13: Toplumun Gençlere İlişkin Algısı.....	73
Tablo 14: Siyasi Düşünceler Oluşmasını Etkileyen İlk 3 Önemli Unsur Durumu.....	73
Tablo 15: Katılımcıların Siyasetle İlgili Görüşlere Katılım Durumları.....	74
Tablo 16: Katılımcılara Göre Türkiye'nin En Büyük İlk 3 Sorunu.....	75
Tablo 17: Katılımcılara Göre Ülke Gündeminde En Fazla Yer Alan Konu.....	76
Tablo 18: Katılımcıların Cinsiyete Göre Siyasete İlgili Düzeyi Durumları	76
Tablo 19: Katılımcıların Yaşları ve Siyasete İlgili Arasındaki Korelasyonu	77
Tablo 20: Katılımcıların Anne ve Baba Eğitim Düzeyinin Siyasete İlgili Düzeyi İle Korelasyonu	77
Tablo 21: Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Siyasal İdeoloji Durumları	78
Tablo 22: Yaş Aralığına Göre Katılımcıların Siyasal İdeoloji Durumları	79

Tablo 23: Katılımcıların Babalarının Coğrafi Bölgesine Göre Siyasal İdeoloji Durumları	80
Tablo 24: Anne Eğitim Durumuna Göre Katılımcıların Siyasal İdeoloji Durumları	81
Tablo 25: Baba Eğitim Durumuna Göre Katılımcıların Siyasal İdeoloji Durumları.....	82
Tablo 26: Katılımcıların Aile Gelir Grubuna Göre Siyasal İdeoloji Durumları.....	83
Tablo 27: Katılımcıların Siyasal İdeolojilerine Göre Siyasete İlgi Düzeyi Durumları	84
Tablo 28: Katılımcıların Siyasal Faaliyetlere Katılma Durumu.....	85
Tablo 29: Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Siyasal Faaliyet Durumları.....	86
Tablo 30: Siyasal Faaliyetlere Katılım Yoğunluğunun Derecelendirilmesi.....	87
Tablo 31: Katılımcıların Yaşları İle Siyasal Faaliyetlere Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki....	87
Tablo 32: Anne-Baba Eğitim Durumu İle Siyasal Faaliyetlere Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	87
Tablo 33: Aile Gelir Grubu İle Siyasal Faaliyetlere Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	88
Tablo 34: Siyasi Parti Üyesi İle Siyasal Faaliyetlere Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki	88
Tablo 35: Katılımcıların Yaşları ve Siyasal Sisteme Güven Durumları Arasındaki Korelasyon ..	89
Tablo 36: Katılımcıların Siyasal İdeolojiye Göre Siyasal Sisteme Güven Durumları	89
Tablo 37: Katılımcıların Resmî Kurumlara Güven Durumu	90
Tablo 38: Katılımcıların Diğer Kurumlara Güven Durumu	91
Tablo 39: Katılımcıların Yaş Aralığına Göre Okul Yönetimine Başvuru Durumları	92
Tablo 40: Yaş Aralığına Göre Devlet Kurumlarına İtiraz Başvurusunda Bulunma Durumu..	93
Tablo 41: Katılımcıların Üniversite Gençliğine İlişkin Görüşlere Katılma Durumu	94

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Grup Özelliklerini Göstermek Üzere Geliştirilen Bir Model	39
Şekil 2: Gençlerin ve Genç Grupların Sosyalleşme Süreci.....	45

GİRİŞ

Günümüz toplumunda insanlar toplu yaşamının getirdiği nedenlerden dolayı yöneten-yönetilen ilişkileri çerçevesinde siyasal hayata katılım göstermektedirler. Hukuk kurallarına bağlı olarak kişi hak ve hürriyetlerinin kullanılması ve korunması yetki ve sorumlulukların iyi bir şekilde işlenmesine bağlıdır. Demografik açıdan bakıldığında genç nüfusun, özellikle ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkeler açısından belirgin bir şekilde hem nicel hem de nitel anlamda öne çıktığı görülmektedir. Genç nüfusun yapısı aynı zamanda ülkelerin gelişmişlik düzeyleri veya gelişme potansiyelleri bakımından önem arz etmektedir. Bu nedenle gençliğin içinde bulunduğu koşullar, bilgi düzeyleri, ilgileri, yetkinlikleri, eğitim ve koşulları, onlara verilen değer ve yaşadıkları sorunlar ile toplumların gelişmeleri arasında doğru bir orantı ortaya çıkmaktadır. Teknolojik ilerlemelerin gençler tarafından daha fazla benimsenmesi ve kullanma alanı bulması yenilikçi ve rasyonel becerilerin olumlu sonuçları arasında gösterilebilir.

Gençliğe ve gençlik çalışmalarına önem veren, siyasette gençlere fırsatlar veren, onların gelişimi için yatırımlar yapan ülkelerin gelişmiş ülkeler olması önermemizi destekleyen faktörler olarak ifade edilebilir. Gençlere siyasal alan dışında başka alanlarda da güvenilmesi ve politikalar yürütülmesi gençlerin özgüven duygularının artmasına ve verimli olmalarını sağlayabilecektir.

Gençlik ile katılımı ilgili olarak gençlerin alınan ve uygulanan kararları tayin etmeye, etkilemeye, onları yönlendirmeye hakları olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bundan dolayı, genç kesimin hukuki, yasal ve demokratik bir toplumsal alanın inşa edilmesi konusunda toplumun her alanında yer alması ve ona güven duyulması zaruri bir ihtiyaç haline gelmiştir. Gençlerin bu hak ve sorumluluklarını kullanmalarına olanak sağlayacak gerekli, uygun ortamın sağlanması gerekmektedir. Özellikle günümüz modern toplumunda gençlerin katılımının sağlanması gençlik programları gibi faaliyetlerle de mümkün olabilmektedir.

Gençlik içinde yaşadığı sorunlardan uzaklaştırılır, bilgili, değişime ve gelişime açık, bilimsel düşünebilen dolayısıyla sorgulayan, çözümler üretebilen bireyler haline getirilirse, toplumlar da o derece gelişime açık olacaktır. Aksi durumda gençlik,

toplumların geleceği ve güvencesi olmaktan çok sorunlu bir toplumsal kesim olarak kalacaktır.

Genç kesimin özellikle yerel katılım kanallarında etkili olması ve sorumluluklar yüklenmesi özgüvenlerini artıran ve yönetim bazında politikalar yürütülmesini sağlayacaktır (Emrealp, 2005: 69–70). Gençlerin, sosyal hayatta ve katılım boyutunda kendilerine yer edinmesi böyle yöntemlerle daha kalıcı bir hale de gelebilecektir. Ancak katılım boyutunda oluşturulan gençlik meclisleri gibi vasıtların uygulama alanında başarıyı sağlayamaması gençlerin katılımına ket vurabilecektir. (Tisdal vd, 2004: 131-132).

Toplumların geleceği ve güvencesi olması açısından özellikle eğitilmiş ve sosyal hassasiyeti bulunan gençlik, diğer gençlik kesimlerine oranla daha öncelikli bir konuma sahiptir. Ancak ne yazık ki ülkemiz gençliği işsizlik ve ekonomik gelir azlığı gibi kronik sorunlarla çok fazla meşgul durumdadır. Bu durum gençlerin içinde yaşadıkları toplumun sorunlarına hassasiyet gösterme, toplum için bir şeyler yapma, faaliyette bulunma, geleceği inşa etme gibi önemli girişimlerine engel teşkil etmekte ve potansiyel enerjilerini başka alanlarda harcamalarına neden olmaktadır. Bu nedenle gençlerin sosyal bir görev olarak siyasal yaşama duyarlı olmaları ve katılımlarının sağlanması gerekmektedir. Gençlerin katılım felsefesini içselleştirmesi ve buna göre davranışlar sergilemesi, katılım kavramının hayat bulmasına etki edecektir (Emre Özer, 2011: 59).

Gençler, toplumdaki en hareketli ve dinamik grup olma özelliğini taşımaktadırlar. Özellikle Türkiye bağlamında gençlerin katılımları ele alındığında, birçok sorunla karşılaşıldığını görmekteyiz. Katılım olgusunun tam olarak sağlanabilmesi toplumda sorunların az olması ile doğrudan orantılıdır. Özellikle ülkemiz gençliğinin en önemli sorunu olarak işsizliğin fazla olması katılım kanallarını olumsuz etkileyen bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Ailesine bağımlı olan ve buna göre hayatlarını idame etmek zorunda olan gençler hedefledikleri yaşam tarzına ulaşamamaktadır. Katılım kavramının geçmişe göre farklı bir boyut kazanması ve oy verme dışında seçeneklerin artması katılımın kavramsal derinliğini de artırmıştır. Özellikle internetin hayatın her alanına girmesi ve gençlerin bu alanlarda aktif olması, farklı davranışlar sergilenmesi ve katılıma başka bir boyut getirmiştir.

Çalışmamız; siyasal katılım, gençliğin siyasal katılımı, alan araştırması ve bulguların değerlendirilip sonuç ve önerilere yer verme şeklinde dört bölüme ayrılmıştır:

Birinci bölümde; siyasal katılımın kavramsal çerçevesi ele alınmıştır. Siyasal katılımın biçimi, türleri, kapsamı, boyutları, katılım ile ilişkili kavramlar, katılımı etkileyen etmenler, katılım araçları, siyasal rejimler-katılım ilişkileri gibi konular açıklanmaya çalışılmıştır.

İkinci bölümde; gençliğin siyasal katılımı ele alınmıştır. Gençlik ve özellikleri, X ve Y kuşağının özellikleri, gençlik-siyaset ilişkileri, gençliğin siyasal sosyalleşme süreci, gençlik-ideoloji ilişkileri incelenmiştir.

Üçüncü bölümde ise yapılan alan araştırmasının, amacı ve önemi, yöntemi ifade edilmiş; bulguların sonuçları ortaya konmuştur.

Dördüncü ve son bölümde ise sonuçlar, değerlendirmeler ve öneriler yer almış, çalışma sonlandırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SİYASAL KATILIM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Günümüzde yaygın olarak ifade edilen katılım olgusu hem teorik hem degerçekleşme açısından değerlendirilen ve tartışılan bir konu haline gelmiştir. Katılım sorunsalı hem uygulama kısmında hem de teoride birbirinden değişik açılardan ele alınmakta, buna bağlı olarak katılım boyutunda tartışma alanı geniş bir alana yayılmaktadır. Böylece siyasal katılım olayına farklı yaklaşımlar ortaya çıkmaktadır (Güldiken, 1996: 31).

Ulusal veya uluslararası arenada birçok insanın geleneksel bir şekilde oy verme faaliyetinde buldukları günümüzde siyasal katılım kavramında iki yaklaşım dile getirilmektedir. Bunların ilki, siyasal katılımı gelişme ve ilerlemenin tezahürü olarak açıklayan yaklaşımdır. İkinci yaklaşım da siyasal katılıma kişisel düzeyde bakan ve bireyi oy verme faaliyetinde bulunmaya, sorunlarını yönetimdeki makamlara iletmeye, politik gösterilerde bulunmaya, daha doğrusu gerçek bir katılıma yönelten sebeplerin incelenmesidir. Birçok bilimsel çalışmada siyasal katılım oy verme istatistiklerine dayandırılmıştır. Yani katılım olayına sadece oy verme olarak yaklaşılmış ve o şekilde tanımlanmıştır (Kapani, 2005: 130-131).

Örneğin Robert Dahl'a göre katılım, seçim esnasında fiili olarak oy kullanan toplam nüfus içerisindeki yüzdelerdir. Fakat günümüzdeki genel anlayış, siyasal katılımın oy verme davranışından ibaret olmadığıdır. Bu çalışmada siyasal katılım, bir siyasi aktivite kabul edilmiştir. Bireylerin siyasi alanda bulunma veya faaliyet gösterme eğilimleri veya tutum-davranışları, kişinin siyasi-yönetimsel otoritelerin karar verme ve oluşturma mekanizmalarını etkilemeye yönelik çalışmalarıdır. Başka bir ifadeyle şöyle söylenebilir; siyasal katılımdan bahsetmek, temel itibarıyla kişinin siyasal eylemlerinden bahsetmektir (Tunç, 1999: 188).

Diğer bir açıdan bakıldığında siyasal katılım, siyasal sistem içindeki temel ilişkilerden birini oluşturur. Bu ilişkinin tarafları, birey ve siyasal otoritelerdir. Ancak bu ilişkinin gerçekleştiği ortama girdi ve çıktılarını veren ve onun içsel ve dışsal etkenlerini etkileyen bir siyasal sistem vardır. *Siyasal katılım* tanımlanırken geniş halk kitlelerinin

siyasal yaşamda ön planda olmaları sonucu siyasal katılımolgusu da giderek daha fazla önem kazanmaya başlamıştır. Açıklığa kavuşturulması gereken ilk nokta, siyasal katılım ile neyin anlatılmak istendiğidir.

Bu kavrama ilişkin olarak birçok tanım yapılmıştır. Ancak üzerinde ittifakla durulabilecek bir tanımın varlığından söz etmek olanaksızdır. Ortak bir tanıma ulaşılamamasının iki tane sebebi vardır. Bunlardan ilki, katılım ile demokrasi arasında kurulan özdeşliktir. İkinci neden ise siyasi olarak katılımın öncelikli olarak uygulama açısından değerlendirilmesidir. Bazı araştırmacılar siyasal katılımı, davranışsal açıdan ele alarak tanımlarken, bazıları da siyasal güdü ve tutumları içeren tanımlara yönelmiş, bazıları ise her ikisini de içeren tanımlama çabalan içerisinde bulunmuştur. Davranışları tanımlarken yasal olmayan davranışları da siyasal eylem kapsamında ele almışlardır (Gözübüyük, 2003: 22-23).

Ersin Kalaycıoğlu'nun yaklaşımı bu yöndedir. Yani legal olmayan davranışları da siyasal katılım olarak ele almıştır. Kalaycıoğlu, *Karşılaştırmalı Siyasal Katılma* eserinde bu durumu şöyle ifade etmektedir: gayesi yönetsel-siyasal karar alıcıları etkilemek, özerk bir şekilde yönetimi içselleştiren ve buna göre davranan bütün bireyler, siyasal katılım faaliyetinin bir parçası olurlar (Kalaycıoğlu, 1984: 10). Bu tanıma göre, suikaste, ihtilale, yönetim darbesine, devrim veya isyanlara katkı veren kimse kendi iradesi dışında bile olsa bunu içinden geldiği gibi yapıyorsa siyasi faaliyette bulunmuş olur. Kalaycıoğlu açıklamalarında siyasal bir eylemin yasal veya yasal olmamasının önemli olmadığını vurgulayarak siyasal katılımın kişilerin üyesi oldukları siyasi sistemdeki otoriterin kararlarını etkileyebilmek üzere gerçekleştirdikleri eylemlerin tümü olarak ifade eder.

Siyasal katılım; bireylerin, hükümette bulunanları seçtiği ve faaliyette buldukları çalışmaları ilk elden ya da dolaylı bir şekilde denetlemek için kalkıştıkları eylemlerdir. Katılımı yoğunluk sayan görüşler de vardır. Katılımcı, tam katılımı düşündüğü ve katılımın kişisel, etkin katılım deneyimine uygulanan bir katılma deneyimi olduğunu ileri sürer. Tam katılımcı bunu yapar, çünkü etkenliği onu ödüllendirir. Üzerinde önemle durulması gereken bir nokta da siyasal katılımın mobilizasyon olmadığıdır. Katılım, bireyin kendi başına ve kendi hareketleriyle isteyerek katılması demektir. Yani katılım kendi kendine harekete geçme demektir. Bu anlamıyla mobilizasyonun tam tersidir.

Siyasal katılım, bireyin siyasal hayata kişisel, etkin bir biçimde kendi başına karışma hareketidir.

Kapani'niye göre (2005: 130-131) ise; "Siyasal katılım, toplumdaki bireylerin (vatandaşların) siyasimodel karşısındaki konumlarını, tavırlarını ve davranışlarını tayin eden bir faaliyetlerdir. Ergun Özbudun da olayın tutum ve davranış boyutuna önem vermiş fakat tutum ve davranışın siyasal katılım olabilmesi için eyleme geçmiş olması gerektiğini söylemiş ve siyasal katılımın ön şartlarını; devlet hayatına katılım, sonra eyleme geçmiş tutumlar ve davranış, davranışın legal ya da illegal olması önemli değil, son olarak da amaç unsuru olarak sıralamıştır (Özbudun, 1975: 2-4). Bu iki anlayışı da kapsayan, üzerinde daha çok anlaşmaya varılan tanımlama çalışmaları da vardır. Bunların içerisinde en güzel örnek teşkil edecek tanımlama Esat Çam'ın tanımına göre merkezi ve yerel devlet kurumlarının her seviyesinde yöneticilerin seçimi ve kamusal faaliyetlerin idaresini yada politikacıların seçimine etkide bulunmak gayesiyle legal ya da legal olmayan yöntemlere başvurmayı ilke edinen, teşkilatlı veya teşkilatsız, sürekli veya süreksiz, başarı veya başarısızlıkla son bulan tüm iradi eylemlerdir (Şahinbaş, 2016: 21-22).

Siyasal katılım, siyasal davranış biçimi olup siyasal kültürün bir ürünüdür. Çünkü siyasal kültür-davranışlar, siyasi sistemlerin içinde alınması gereken kararlar için uygun zemin meydana getirir. Bireylerin gündelik hayatlarında sergilediği davranış ve tavırlardan birisi de siyasi mevzularda sergilediği hal ve hareketlerdir. Bazı insanlar hangi nedenlerden dolayı mütemadiyen siyasi konularda konuşur, miting faaliyetlerine katılır, seçim faaliyetlerinde bulunur, başak insanlar da bu çalışmalarını önemsiz ve değersiz bulur, politikadan uzak durur. Siyasi davranışlar ele alınıp incelenirken bu gibi sorulara cevap aranmaya çalışılır. Bunlar da bizi günümüz politikasının en fazla araştırılan, en yeni hususlarından biri haline gelen siyasi katılıma doğru götürmektedir (Çukurçayır, 2008: 27-28).

İnsanların siyasal katılımları önemli ölçüde politika değerlerinin meydana getirdiği normatif değer ve kaidelerin etkisindedir. Bu normatif değerler, bireylerin sorumluluklarını ve davranışlarıyla ilgili limitleri ortaya çıkarır. Örnek vermek gerekirse, oy verme faaliyeti eğitim hayatımızın en başından itibaren bize aşılana bir görevdir. Bireyler siyasi davranış sergilerken özellikle iki hususu dikkate alır. İlki, faaliyete geçme safhasında karar almak, ikincisi ise kararını verdiği bu hareketin tarafını, istikametini

açıklamaktır. Birey, bir seçim esnasında oy verme veya vermeme fiili dışında hangi kişi veya kişilere de oy vereceğini tasarlar (Şaşmaz, 2015: 42-43).

Siyasal katılım günümüzde çağdaş devletin ayırt edici özelliği olmuştur. Huntington (1968: 36)'a göre: "Çağdaş devlet, geleneksel yapıdaki devletten bireylerin siyasi alana daha çok katılmaları ve siyasi karar ve mekanizmalardan etkilenmeleri hususları yönüyle ayrılmaktadır". Siyasetle ilgilenen bilim adamları arasında siyasi katılımın önemi boyutunda bir fikir birliği vardır ancak kavramın manası üzerinde anlaşma sağlanamamış ve birçok değişik anlamda kullanılma söz konusu olmuştur. Siyaset bilimciler arasında siyasi katılımın hedefi konusunda da fikir birliği olduğunu ifade edebiliriz. Buna göre siyasi katılım davranışının en önemli amacı siyasi arenadaki yöneticilerin kararlarına etkide bulunmaktır.

Siyaset bilimci Ergun Özbudun, siyasi katılımın hem siyasetle ilgilenen bilim adamlarını hem de siyaset kuramcılarını farklı yönleriyle etkilediğini belirtmiştir: "Konu ilk önce, belli bir toplumda hangi seviyede siyasi katılım olduğu ele alınarak değerlendirilebilir. İkinci yönden ise analitik açıdan, bir başka ifadeyle siyasi katılımın neden ve neticelerinin hangi hususlar olduğu mantığından ele alınmasıdır. Üçüncü olarak katılım düzgüsel bir açıdan ele alınıp incelenebilir. Kavram derinlemesine incelendiğinde, siyasi katılımın fazla olduğu yerlerde siyasi demokrasi de büyük bir boyuttadır; bu nedenle siyasi katılımın hem birey açısından hem de toplum açısından olumlu özellikleri bünyesinde barındırdığı fikri hakimdir." (Şaşmaz, 2015: 42-43; Kışlalı, 2003: 221-223).

1.1. Siyasi Katılım Biçimleri

Siyasal katılım, ülkelerin rejimlerine göre önem sıralaması kazanırken, siyasi katılım bir araç olmakla beraber bir amaç vasfına da bürünmektedir. Olumlu bir netice vermese de katılımkanallarının kapalı olmaması, toplumdaki gerilimleri azaltan, vatandaşlıklarını güçlendiren bir etkide bulunur. Siyasi-yönetimsel hedefleri yaşama geçirmek, toplumsal sorunları çözmeye katkıda bulunmak, inandığı yada doğru bulduğu davaya yada topluma hizmet etmek de siyasi katılımın amaçlarındandır. İşte bunlar için mücadele eden ve yönetimi etkileme çabası içine giren vatandaş, kişisel bir doyum elde eder (Dursun, 2014: 234).

Siyasal katılımın işlevlerine gelince, ilk olarak yönetimdekilerin ve toplumsal isteklerin ortaya konulması gerekmektedir. Bu iki fonksiyon birbirine bağlanmış görünüm halindedir. Siyasal katılım, toplumdaki farklı kişi veya gruplarca temsil edilme fırsatı sunarak, dengeli ve uyumlu bir anlaşmanın oluşumuna vesile olur. Siyasal katılım, sistemlerin daha barışçıl bir yolla değişimine katkı yaparken aynı zamanda zıt etkenlerimevcut sistemle bütünleştirip sistemi kuvvetlendirir. Siyasi sistemin ve toplumdaki nizamın şartlara göre kendini yenileyip değiştirmesine yardımcı olur (Çukurçayır, 2008: 27-28).

Siyasal yaşama katılımın biçimlerine gelindiğinde ise ilk olarak Özbudun (1975), bireylerin siyasal yaşama kendi istekleri doğrultusunda katılıp katılmadıkları doğrultusunda incelemelerde bulunmuş ve bir sınıflandırma yapmıştır. Bunlar aşağıda açıklanmıştır.

- *Mobilize-Özerk Katılım:* Özerk katılım (kendi iradesiyle katılım), devlet kuruluşlarınca alınması gereken kararları etkilemek için birey tarafından tasarlanmış faaliyetlerdir. Mobilize katılım (irade dışı katılım), devlet kuruluşlarınca alınması gereken kararlara etkide bulunmak amacıyla birey dışında bir kişi tarafından tasarlanmış faaliyetlerdir.

- *Bireysel Siyasal Katılım-Toplumsal Siyasal Katılım:* Kişisel siyasi katılım, genel kabule göre yurttaşlık görevlerinden biri olarak kabul edilen ve diğer ikili insan ilişkisini özellikle barındırmayan, tek başına yapılabilen siyasi katılım çeşididir. Tipik örneği ise oy kullanma faaliyetidir. Oyun özellikle gizli bir şekilde verilmesi, bu davranışı bireysel bir hale getirmekte ve cazibesini artırmaktadır. Toplumsal siyasi katılım ise açık insan ilişkilerini gerektiren, bireysel olarak yapılamayan, grup davranışı ve sosyal faaliyet gerektirir şekilde yapılan siyasal katılım türüdür. Örnek olarak ise bir siyasal partiye üye olmak örnek verilebilir.

- *Olağan ve Olağan Dışı Siyasal Katılım:* Olağan siyasal katılım; seçim kampanyalarında faaliyette bulunma, oy verme, politik konulan başkalarıyla tartışmak, siyasal örgütlenmeye gitmek, siyasi liderler ve bürokratlarla temas kurmak gibi siyasetle ilgilenmekten başlayıp siyasal örgütlenmeye kadar giden ve geniş bir alanı kapsayan siyasal katılım biçimidir. Olağan dışı siyasal katılım, olağan yollara başvurmayan veya etkisiz bulan farklı gruplar tarafından yapılmaktadır. Bunlar, ülkemizde de ara sıra

yapılan bildiriler yayınlamak, gösteri ve mitinglerde, önceden düzenlenebileceği gibi, ufak bir olayın teşkil ettiği bir vesileyle patlak veren, hoşnutsuzluğu dile getiren nümayişler, yasaları bilerek çiğnemek, siyasal sistemi etkileyemeyip de zor kullanmaya ve son olarak da çete savaşlarına karışmak, devrim girişimleri düzenlemek bu tür siyasal katılım türleri içine girer.

1.2. Siyasal Katılımın Kapsamı ve Boyutları

Bir ülkede veya bölgede yaşayan insanlar siyasal katılımdan dolayı veya doğrudan etkilenirler. Aristo'nun ifade ettiği gibi bireyler "*zoon-politikon*" toplumsal ve siyasal bir varlık olma özelliği insanı katılımın bir parçası yapmaya itmektedir (Ağaoğulları, 1994: 316). Toplumda bireyler, karar alma mekanizmalarının birçoğuna katılım eğilimde olurlar ve sürece katıldıkları oranda kendilerini yönetimin veya yönetişimin bir parçası olarak görebilmektedir. Siyasal alanda etkili olmak isteyen ve tercihlerini ortaya koymak isteyen kişiler belirli zamanlarda yapılan seçimlerden ziyade süreklilik arz eden bir zaman dilimlerinde katılımın bir parçası olmak isterler (Aydın, 2017: 12). Katılım olgusu, dar bir çerçevede tanımlanmayacak kadar kompleks (karışık) bir yapıdadır. Geleneksel anlamda katılımın yanı sıra verilen kararlara katılmak, alınan kararları değiştirmek, belirli bir alana yönlendirmek ya da direnmek çeşitli eylemleri ifade etmektedir. Protesto gösterileri, sendikalara üye olma, nümayişlere katılma, sanal ortamda aktif kampanyalara katılma, imza kampanyaları oluşturmak ve imza toplamak bunlardan sadece birkaçıdır.

Siyasal katılım; yönetimde etkili olmak, kararlı doğrudan ya da başkaları yardımıyla vermek, güç sahibi olmak, önemli etkilerde bulunmak, önemli görevlere ve konumlara gelebilmek olarak değerlendirilebilir. Bunların yanında katılım olgusu, vatandaşlık görevini yerine getirmek, yöneticilerin seçilmesine olanak sağlamak, kamusal faaliyetlerin sürekliliğine yardımcı olmak gibi kişisel hırsların az olduğu bir anlayışla da tanımlanabilir.

Siyasal katılımda en alt düzey; gazete dergi kitap okumak, mitinglere katılmak, yakın çevre ve arkadaşlarla siyasal ve toplumsal konular hakkında konuşmak, medya organlarını takip etme ve izleme faaliyetleri söz konusudur. Gençlik kollarına üye olmak, siyasi parti kurmak veya üyesi olarak sürekli aktif görevlerde bulunmak ve yönetimde etkin rol almak katılımın ve yönetim alanının zirve noktaları olarak ifade edilebilir. (Kutlu,

2009: 68). Genel olarak siyasal katılım; yönetimdekileri etkileme yoluna başvurarak onlarla görüşmeye çalışmak, oy kullanma metoduna başvurmak ve belirli kişi veya gruplarla toplumsal ve siyasal olayların tartışılıp değerlendirilmesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Aydın, 2017: 17).

1.3. Siyasal Katılımla İlişkili Kavramlar

Siyasal katılımın sağlanması ve toplumsal açıdan etkili olabilmesi bazı yöntemlerin uygulanmasına etkide bulunmaktadır. Siyasal katılım çeşitleri, yöntem olarak birbirinden farklı olmasına rağmen hepsinin de ortak özellikleri arasında etkin olma, süreklilik arz etme, değiştirebilme özelliğine sahip olabilme, kararları tartışabilme gibi hususlar söz konusu olmaktadır. Bu kavramlar, aşağıda ayrı başlıklar halinde ele alınmıştır.

- *Danışma*: Siyasal katılımı önemli bir yere sahip olan danışma yöntemi, halkın görüş ve düşüncelerinin bilinmesinde ve değerlendirilmesinde etkilidir. İstişare yapmak, bilgi alışverişinde bulunmak ve sorunlarla boğuşan halk kesimlerinin sorunlarının ve çözüm yollarının geliştirilmesinde önemlidir. Danışma yöntemi sayesinde hem halkın kararlara katılımı sağlanmakta hem de alınan kararların uygulanması safhasında bireylerin onayı ve desteği sağlanmış olmaktadır. Bu da yöneticilerin halk tarafından olumsuz davranışlara maruz kalmasını engellemekte ve yöneticilerin kamusal faaliyetleri daha etkin yapmasını sağlar. Hesapverebilirlik kapsamında da şeffaflık ilkesinin uygulama alanı bulmasını sağlar.

Birleşik Krallık (İngiltere) ve özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde eskiden beri kullanılan bu yöntem Osmanlı'nın özellikle son dönemlerinde kullanılmaya başlanmıştır (Tural, 2006: 82).

- *Oydaşma*: Oydaşma kelimesi Türkçede konsensüs yani toplumun farklı kesimlerinin uzlaşması anlamına gelmektedir. İnsanların yapmak istedikleri faaliyetlerde düşüncede birlik içinde olmasını ifade eden kavram özellikle Fransız filozof ve yazar Jean-Jacques Rousseau tarafından dile getirilen "*toplum sözleşmesi*" kavramının birçok özelliklerini içinde barındırır (Rousseau, 2007: 68-69). Toplumun birçok kesimini içinde bulunduran ortak fikir ve değerler yani konsensüs ortamı, karar ve değerlendirmelerin siyasi yönlerden de benimsenmesine katkı sağlama özelliğine sahiptir.

Uzlaşma faktöründe kişiler ile siyasi kurum veya kuruluşlar arasında birçok yönde fikir birliği söz konusu olduğundan hem kamusal faaliyetler etkin bir şekilde yararlı hale gelir hem de bireylerin özgürlük alanları birbirine karışmaz. Demokrasi kavramı da böylesi bir ortamda gelişmesini hızlı bir şekilde bireylere katkı sağlayarak devam ettirecektir. Bu da meşruluk sorununun ortadan kaldırılmasına yardımcı olacaktır.

- *Bütünleşme:* Bütünleşme kavramı, toplumdaki bütün vatandaşların siyasi katılımını belirtmektedir (www.enfal.de). Bütünleşme ile toplumda etkili bir katılım sağlanırken, katılım yönünden avantajlı durumda olmayan bireyler de kendilerine yer edinirler. Toplumdaki bu kişilere örnek olarak engelli hastalar, çalışamayan ev kadınları, cinsel tercihi toplum tarafından olumsuz bir şekilde karşılanan bireyler (LGBT), azınlık durumunda kalan vatandaşlığa sonradan geçen kişiler verilebilmektedir. Bütünleşme ne kadar büyük çapta olursa yönetimin meşruluğu o derece yasal bir boyut kazanır. Toplumda bütünleşmeyi sağlayacak olan kurum da devlettir.

- *Tokenizm:* Token kelimesi, esas itibari ile herhangi kaynağa ulaşmak, herhangi bir hakkı kullanmak ya da herhangi bir faaliyeti yerine getirmek için verilen bilet, hak, yetki veya giriş iznini ifade eder. Tokenizm ise bir birey veya grubu kendi yanına çekmek amacıyla yapılan faaliyetleri ifade etmektedir.

Siyasal alanda her ne kadar her kesimin katılımcılığı sağlanmak istense de bazı engellerle karşılaşılabilir. Özellikle katılım açısından her kesimin dahil edilmeye çalışılması teorik anlamda “*siyasal katıldırma*” durumunu ortaya çıkarmaktadır (Aydın, 2017: 34). Esas gaye, siyasi ve toplumsal alanda vatandaşların katılımının iyi sağlandığının düşünülmesidir. Özellikle siyasi partilerin kadınlara ayrılan kotalarının bile doldurulmaması demokrasinin ve katılımcı politikaların bir hayalden öteye gidemediğini açıkça göstermektedir (Cansun, 2017: 92).

- *İşbirliği:* Toplumsal alanda katılım gösteren bireyler ve gruplar birçok yönden birbirileri ile ilişki içerisinde. Yöneten kesim ile yönetilen vatandaşlar arasındaki işbirliği, alınan kararların uygulanmasına, herhangi bir sorunla karşılaşıldığında sorunların halledilebilmesine yardımcı olur. İşbirliğinde farklı kesimlerin görüş ve önerileri bir araya getirilerek bir ya da birkaç düşünce ortaya konabilir.

- *Klijantalizm*: Patronaj ilişkisi veya birbirleri ile aynı statüde olmayan kişi veya grupların birbirlerini etkilemek amacıyla yaptıkları kişisel hamleler olarak ifade edilebilen klijantalizm hayatın hemen her alanında karşımıza çıkmaktadır. Özsemerci'ye (2002: 30) göre “*Yönetimdeki siyasi partilerin, kendileri iktidara gelmeden önce kamuda istihdam edilen “en yukarıdaki bürokratların görevine son vererek boş kalan mevkilere siyasi taraftarlık, ideolojik sebeplerle taraftarı konumundaki kişileri getirmelerine klijantalizm adı verilmektedir.”*

Bir başka anlamı da kayırmacılık olan klijantalizm (www.radikal.com), özellikle eski yüzyıllarda Roma ve Orta Çağ'da toplumun bazı kesimleri arasındaki ilişkileri tanımlamada kullanılmaktaydı. Sanayinin gelişmesiyle beraber özellikle varlıklı kişilerin yakın çevresinde bu kavram önemli bir işleve sahip olmaktadır. Günümüzde özellikle siyasal alanda etkili olan/olmak isteyen kişiler belirli azınlıkların yararına kararlar veya politikalar geliştirerek etki alanının geliştirmek istemekte ve kendisine aidiyet duygusuyla bağlı bir grubu ortaya çıkabilmektedir. Kayırılan kişi veya gruplar belirli bir çıkara sahip olurken, kayırma davranışını sergileyen kişi de prestij güç, iktidar, maddi kazanç ve motive edilme kazanımlarına sahip olabilmektedir (Özkanan ve Erdem, 2014: 3).

Klijantalizm her ne kadar etik olmayan bir davranış olarak kabul edilse de bu durumdan yararlananlar, kendilerine bir güç veya imaj sağlayarak daha gerçekçi bir yaklaşım gösterebilmektedir. Toplumdaki birey veya gruplar (çıkar grupları gibi), hukuken kurallar olmasına rağmen belirli hakları elde edemiyorsa ve bunlara, giriştikleri çabalara rağmen erişemiyorsa belirli bir güce sahip bir tanıdığını ya da irtibat kurabileceği güç sahibi kişilere ulaşmayı hedefler. Kısa vadede kişiye çıkar sağlayan bu girişimler uzun vadede toplumsal yozlaşmaya ve kişilerarası eşitlik ilkesine zarar vermeye başlar. Çünkü kolay ve kısa yoldan amaçlarına ulaşan bireyler bunu normal bir durum gibi görmeye başlar ve bu yönde davranışlar sergilemeye devam ederler.

- *Depolitizasyon*: Depolitizasyon kelimesi, bir durumun veya kişinin siyasi niteliğini kaybetmesi, siyasal alandan uzaklaştırılması anlamına gelmektedir. Güney'e göre depolitizasyon (2014: 191), *bireyleri politika alanından atmak uzaklaştırmak için gerekli görülen düşünsel, siyasi ve kanuni düzenleme bütünüdür.*

Siyasetten uzaklaşma veya siyasi özelliğini kaybetme; birçok toplumda farklılık gösterebilmektedir. Siyasetin alanına girmek istemeyen toplumlar özellikle siyasal karar almamekanizmalarına karşı soğuk davranışlar sergilemektedirler. Toplumda arzuladığı hayat alanına sahip olan bireylerin siyasi sistemden beklentileri bitebilir. Kaldı ki batı demokrasilerinde halkın beklentilerinin karşılanması onların siyasal hayata karşı mesafeli tavırlar sergilemesine neden olabilmektedir. Bu sebeple depolitizasyon, siyasi aktörlerden çok vatandaşların kendi iradeleriyle ortaya çıkan bir netice olarak da düşünülebilir. (Aydın, 2017: 36).

Kavramı Türkiye bağlamında ele aldığımızda daha çok radikal düzenlemelerle ve yasal değişikliklerle hayata geçtiği söylenebilir. Siyasetten arındırma politik bir süreç olmakla beraber sadece ideolojik ve kuramsal bir boyutun dışında farklı alanlarda da kendisini göstermekte, hemen hemen hayatın her alanına etki yapmaktadır (Güney, 2017: 197).

1.4. Siyasal Katılımın Düzeyleri ve Katılım Faaliyetleri

Yurttaşların siyasal yaşama katılımları çeşitli düzeylerde olabilir. Bazı tür siyasal katılım eylemleri diğerlerine göre daha kolay yapılabilir. Çok partili rejimin özendirdiği bir ülkede oy vermek çok kolay yapılan bir siyasal eylemdir. Oysa bir gösteri yürüyüşüne, bir siyasal partinin faaliyetlerine katılmak enerji, vakit, hatta yaşam tehlikesi içerebilen birer davranıştır. Bu konuda yapılan çalışmaların incelenmesi uygun olur.

1.4.1. Zorluk Derecesine Göre Siyasal Katılım Düzeyleri

Siyasal katılım eylemlerini zorluk derecesine göre izleyici, geçiş türü ve oyuncu faaliyetleri olmak üzere üçe ayrılabilir. Bunlar (Uluç, 2007: 36-38):

- *İzleyici Faaliyetleri:* Bir parti veya aday rozetine sahip olup bunu sergileme taşımak, bireyleri istenilen yönde oy kullanmaya sevk etmek amacıyla iknaya çalışmak, politik konularda düşüncelerini ortaya koyma, oy kullanmak, siyasi etkilerle karşı karşıya kalmayı kabullenmek.
- *Geçiş Türü Faaliyetleri:* Bir siyasal toplantı yada gösteriye katılmak, Partilere veya adaya parasal konularda yardımcı olmak, siyasal parti veya bürokratlarla temas etmek.

- *Oyuncu Faaliyetleri:* Kamuya yada siyasi partilerin sahip olduğu bir makamda bulunmak, bir siyasi bir pozisyon için çalışmalarda bulunmak, siyasi ödeneksağlamada emek harcamak, bir siyasetle ilgili toplantılara katılarak siyasi çalışmaların içinde bulunmak, bir siyasi parti veya teşkilatın etkili bir çalışanı olmak, seçim kampanyası çalışmalarına iştirak etmektenibaret olduğunu söyleyebiliriz.

1.4.2. Verba ve Nie'nin Sınıflandırması

Samuel Verba ve Norman H. Nie, Amerikan vatandaşları üzerinde yaptığı bir çalışmada, toplumdaki vatandaşların siyasihayataaltı farklı seviyede katılımının söz konusu olabileceğini vurgulamış ve şu şekilde bir sıralamaya tabi tutmuşlardır (Dilber, 2013: 3):

- *Siyasal Sürece Hiçbir Şekilde Katılmayan Kişiler:* Bu kişiler,siyasetin hiçbir alanına girmek istemezler, ilgilenmezler hata oy vermekten bile kaçınırlar.
- *Sadece Oy Verenler:* Çok geniş bir halk kitlesi olan bu grup için katılım düzenli aralıklarla yapılan seçimlerde oy kullanma faaliyeti olarak karşımıza çıkar.
- *Kişisel Sınırlı Katılımcılar:* Bireyler, oy kullanmaktan başka, şahsi sorunlarının çözüme kavuşturmak amacıyla yönetimdeki kişilerle sıkı bir iletişim halinde olurlar.
- *Topluluk Düzeyinde Katılımcılar:* Toplumdaki bazı gruplar toplumsal veya çevresel bir sorunu halletmek amacıyla kişisel çabaların dışında bir topluluk veya gruplar yardımıyla siyasi liderleri ve politikaları değiştirmeye çalışırlar.
- *Kampanyacılar:* Toplumdaki bazı kesimler seçim zamanlarında aktif bir şekilde görev almakta ve buna göre çalışmalarını sürdürmektedir.
- *Siyasal Partide Görev:* Son bir grup vatandaş ise bu sayılan beş faaliyetten başka, bir siyasal partinin işlerini yapmakta ve birçok, parti ya da adaya para yardımı da dahil olmak üzere siyasal faaliyette yer almaktadırlar.

Bu sayılan altı evrenin zamanla gelişeceği ve hiç katılmayanlar kısmının zamanla daralacağı beklenmektedir.

1.4.3. Toplumsal Tabakalar Açısından Siyasal Katılım Düzeyleri

Robert Dahl, katılım düzeylerini merak; siyasal olayları izleme derecesi; ilgi, siyasal olayları önemseme derecesi; bilgi, siyasal olaylar hakkında sahip olunan verileri; eylem, siyasal kararları etkilemek için girişilen çabalar olarak açıklamıştır. Ancak Dahl'ın asıl bizim için önemli olan tasnifi, siyasal katılıma, düzeylerine göre toplumsal tabakalar açısından bakarak yapmış olduğu tasniftir. Siyasal katılım düzeylerine göre toplumsal sınıflar dörde ayrılırlar. Bunlar: siyasi olmayan tabaka, siyasi tabaka, yönetimde olmak için çalışanlar, iktidardaki kişilerdir (Dilber, 2013: 3).

Yönetimde olmak için çalışanlar ve iktidardaki kişiler, tüm siyasi sistemlerde küçük bir gruba tekabül eder. Katılım olgusu değerlendirildiğinde önemli olan siyasi olmayan ile siyasi tabaka oranıdır. Daha da önemlisi siyasal olmayan tabakadır ki kısaca bunlara ilgisizler diyebiliriz. Bunlara ek olarak tüm politik düzenlerde açıkça gözlemlenen şudur: Faal olan siyasi tabaka, ilgisizlerin yanında çok küçük bir azınlığı oluşturmaktadır. Ancak, ekonomik bakımdan gelişmiş toplumlarda bireyler gün geçtikçe siyasi alandan uzaklaşmaktadır. Bu durum, ciddi bir şekilde siyasal katılım sorunu yaşadığımız anlamına gelmektedir (Şaşmaz, 2015: 41).

1.5. Siyasal Katılıma Etki Eden Faktörler

Çalışmamızın bundan sonraki bölümünde, siyasal katılımın yoğunluğunda görülebilecek farklılıkların nedenlerini ve çeşitli siyasal katılım türlerinin oluşum koşullarının neler olduğu açıklanmaya çalışılacaktır.

1.5.1. Sosyo-Ekonomik Değişkenler ve Siyasal Katılım

Sosyo-ekonomik değişkenler, halkla ilgili sosyo-ekonomik etkenlerin politik hareketi etkileme düzeneği olarak nitelendirilebilir. Bu mekanizmanın iki ayrı şekilde işlemekte olduğu düşünülebilir. İlk olarak, sosyo-ekonomik faktörlerin organizmanın algılamasını, tavır ve ön yönelimleri değiştirmesi yolu ile, ikinci etkileme yolu ise dürtüler aracılığıyla olur. Değişen sosyo-ekonomik durum, bireyin sahip olduğu tepkileri de farklılaştırır. İşte bunun bir sonucu olarak sosyo-ekonomik değişkenler, siyasal davranışın ilk ve doğrudan doğruya sebebi değildir. Araya giren değişkenler aracılığıyla kendilerini hissettirebilirler (Dilber, 2013: 8).

1.5.2. Cinsiyet Rollerini ve Siyasal Katılım

Yapılan birçok psikoloji araştırmalarına göre, her toplumun kadın ve erkeklereyönelik olarak tanımlanan yargı kalıpları bulunmaktadır. Cinsiyet ve biyolojik vasıfların bu çıkarımları, kişilerin kendi iradesi veya dış baskılar sonucu kendilerini bu beklentilere karşılık verecek bir şekilde bürünmelerine neden olmuştur. Özellikle bizim toplumumuzda "*kadına özgü*" eylemler arasında siyaset yer almaz. Kadınlar erkeklerden daha sosyal ve siyasal girişkenlik içinde bulunur. İşte bundan dolayı kadın erkekten daha düşük bir siyasal katılım içerisinde yer alır.

Ersin Kalaycıoğlu cinsiyet ve siyasal katılım ilişkisini ortaya koymak için yaptığı çalışmalar sonucunda ortaya üç adet hipotez koymuştur (1984: 24). Bu hipotezlerden ilki, kadınların erkeklerden daha aşağıda bir sosyal statüde olduğundansiyasi alana daha kısıtlı şekilde katıldıkları hipotezidir. Kısaca onların siyasal yaşama daha az katılmalarının sebebi sosyo-ekonomik statülerinin düşük olmasıdır. Başka bir neden ise, kadınlar alt sosyal ve ekonomik durumları nedeniyle erkeklere göre basın yayın araçlarına kısıtlı bir biçimde sahip oldukları için onlardan daha az yararlanırlar ve siyasi alaka, siyasifaaliyet ve örgüt üyeliği sebebiyle siyasi alana daha az katıldıkları savıdır. Üçüncü neden de bu hipotezlerden farklı olarak, özellikle toplum beklentisinin kadınlardan ev-aile ile ilgili alanlarda belirli rolleri yapması istendiğinden, bunların dışındaki davranışları toplum uygun görmeyeceği için siyasal yaşama katılımları daha zor olacaktır (Şahinbaş, 2013: 28-29).

1.5.3. Yaş ve Siyasal Katılım

Yaş faktörü de siyasal katılımıda önemli bir faktördür. Yaş olgusu cinsiyet gibi insanın elinde olmayan siyasi bir faktör, kişinin geçirdiği zaman dilimini ifade eder. Genç insanın hem enerji hem zaman bakımından olarak siyasi faaliyeti gerçekleştirebilmesi ve ev sorumluluğu, görevde yükselme, belirli bir faaliyeti sürdürme gibi bağlarının bulunmaması nedeniyle gösterilere, seçim çalışmaları gibi çok zaman ve efor isteyen siyasi aktivitelere, yaşlılara ve orta yaşlılara göre daha rahat katkı yapmaları beklenebilir. Ayrıca gençliğin eski kuşaklara ve geleneklere karşı ayaklanmaları mümkündür. Saf ideolojilere gençler daha fazla ilgi göstermektedirler (Kalaycıoğlu, 1983: 20-23).

Gençlerin şu ana kadar daha çok ne tür siyasal eylemlere rağbet gösterdiği üzerinde durduk. Genç kesimin siyasal katılım yoğunluğuna gelince, daha önceki araştırmalarda gençlerin (15-25 yaş arası), düzenli olmayan bir şekilde ve alt seviyelerde bir katılımda buldukları, orta yaş kategorisine geçince politika ile gayri ciddi şekilde meşgul oldukları, altmışve daha yukarısındaki yaşlarda ise ilginin tekrar azalmaya başladığı görülmüştür. Ancak, yaş-siyasal katılım ilişkisini incelerken şu iki nokta gözden uzak tutulmamalıdır. Yaş grupları evrensel olmayabilir. Yani bunu bütün ülkelere genelleyemeyiz. Ayrıca, çeşitli yaş grupları kendi içinde de farklılık arz edebilir. Örnek olarak, yaşıt olanlar için kentleşme bağımsız bir değişken olabilir (Kalaycıoğlu, 1983: 20-23).

1.5.4. Kentleşme ve Siyasal Katılım

Metropollerde, kasaba ve köylerde yaşayan insanlar siyasal hayata aynı biçim ve şartlarda katılım gösteremezler. Kentlerdeki siyasal katılım bağımsız bir şekilde ve sağduyulu olurken, kırsal alandaki katılım ise genel olarak bağımlı bir şekildedir. Küçük yerleşme birimlerindeki aile ilişkileri ve dayanışma, ağa ve benzeri güçlerin etkisi, eğitim yetersizliği, kitle iletişim araçlarını kullanma kıtlığı gibi etkenler bağımsız siyasal katılımı zorlaştırmaktadır.

Kentliliğin gelişmiş olduğu yerlerde siyasal görüşlerin benimsenmesi ve duyurulması için daha olumlu bir ortam belirlemektedir. Yerleşme birimi küçüldükçe kişiyi ortama uymaya zorlayan toplumsal baskılar artmakta ve böylece de siyasal katılım oranının, sadece oy vermektan ibaret olan siyasal katılımın, şehirden köye doğru artmasına neden olmaktadır. Bir yandan köylerin kapalı, homojen ve küçük topluluklar oluşu, diğer yandan da hızlı bir kentleşme ve oran olarak yüksek bir nüfus artışı gibi şehirlerin toplumsal yapısıyla ilgili sebeplerden dolayı Türkiye'de batı ülkelerinin aksine kentleşme siyasal katılımı etkilemektedir (Dursun, 2014: 245-247).

Kentleşmeyi modernleşmenin bir boyutu olarak gören bu öneride kısaca, kentlerin siyasal katılımı artıran bir hayat alanı oluşturduğunu ifade edebiliriz. Kentte yaşamının sağladığı fırsat ve olanaklar da değerlendirildiğinde siyasal gelişmeler izlenebilir. Bu da kırsal kesimlere göre kentlerde katılım boyutunun karar alma mekanizmalarına daha fazla katkı sağladığını bize göstermektedir. Miting, gösteri yürüyüşü, protesto eylemleri

türündeki siyasal katılım biçimleri kentsel ortamlarda daha kolay kullanılmaktadır (Dursun, 2014: 245-247).

1.5.5. Eğitim Düzeyi ve Siyasal Katılım

Siyasal katılım üzerinde etkili olan faktörler arasında en önemli rolü oynayan değişkenlerden birisi de eğitimidir. Eğitim düzeyinin önemi, siyasi yaşama katılımın ilk koşullarını sağlarken aynı zamanda siyasi katılımcılığa etki yapan davranış ve tutumların belirlenmesinde ortaya çıkmaktadır. Eğitim düzeyinin siyasal katılıma etkilerini şu şekilde sıralayabiliriz: Öncelikle, eğitim olanaklarından daha fazla istifade edenler için katılım vatandaşlık bilinci oluşturup vatandaşlık rolü olarak hayat bulmasına vesile olur. İkinci bir etken olarak eğitim olgusu, kişiye çevresindeki toplumsal kurumlara ve yapılan faaliyetlere karşı duyarlı olmasını ve değiştirmek yoluyla istenilen amaca ulaşmak için hem inanç hem de beceri kazandırmaktadır.

Üçüncü bir etkisi ise, eğitimin bireye sağlamış olduğu getir ve toplumsal statüdür. Özellikle bu durum az gelişmiş ülkeler için geçerlidir. Bu tür ülkelerde eğitimin bireye sağlamış olduğu toplumsal statü ve geliri korumak için kişiler daha fazla siyasetin içinde kalmak isteyeceklerdir. Dördüncü faktör, eğitim sayesinde birey yetenek sahibi olur ve onları koruma bilincine ulaşır. Eğitim bireye hayatında önemli bir yer edinen kavramları faal olarak kullanmasını sağlar. Beşinci olarak, eğitilmiş olanların eğitim seviyesi yüksek yada az olanlara oranla bambaşka bir sosyalçevrenin sahibi olması sebebiyle, siyasal çevrelerle ilişki kurma kolaylığı bakımından siyasal katılımında daha faaldirler. Son olarak da bireyler eğitim kurumlarında çok çeşitli ve değişik grupların, sınıfların üyeleri olurlar ve siyasal çevrelerini geniş tutarlar (Kışlalı, 2003: 224).

1.5.6. Meslek Statüsü ve Siyasal Katılım

Meslek statüsü çeşitli yönleriyle siyasal katılım üzerinde etkilidir. Meslek de kişinin siyasal yaşama katılımını belirleyen etmenlerden biridir. Meslek seviyesi yüksekte olan kişilerin, alt seviyeli mesleğe üye kişilere nispeten, siyasi çevrelerde daha kolay ve etkin bir görev oynayabileceği varsayılmaktadır. Özellikle ticaret ve sanayi alanında faaliyet gösteren kişilerin de siyasal katılımı ve siyasetçilerle temas kurması söz konusu olmaktadır (Usta, 2013: 50). Bunun yanında meslek, bireyin kişiliğinin biçimlenmesinde de önemli bir rol üstlenmektedir. Kişi mesleğinin niteliğine göre tutum ve davranışlar

geliştirebilir. Mesleğin siyasal davranışı etkileyebileceği yollar şunlardır (Dursun, 20104: 243):

- Meslek, bireye siyasal açıdan önemli fikirler ve deneyimler kazanma fırsatı verebilir.
- Belirli bir politik fikre sahip kişiler,diğer insanlarla bir araya geldiğinde etkileşim meydana getirebilir. Yani meslek durumu dikkate alınarak hükümet politikalarına yararlı olunabilir.
- Meslek sahiplerinin aldıkları rollere uyum sağlayan kişi veya gruplar bu rollere adapte olarak siyasi alanda etkili olma hakkına kavuşabilir.

Yüksek statülü bireylerin yüksek bir siyasal katılım yanında, düşük statülü meslek sahiplerine nazaran, yönetim kademeleriyle hızlı ve etkili iletişim kurabileceği savunulmaktadır. Tüm bunlara ilaveten, yüksek statülü bireyler oy kullanma, siyasi ve sosyal meseleleri yakınında buldukları kişi veya gruplarca değerlendirerek kanunların izin verdiği ölçüde düşük statülü meslek sahiplerine oranla, daha sık gerçekleşmektedirler (Dursun, 20104: 243).

1.5.7. Sosyo-Ekonomik Statü ve Siyasal Katılım

Sosyo-ekonomik statünün siyasal katılımı belirlemede oynadığı rolü araştıran hemen hemen her araştırma sosyo-ekonomik statünün siyasal katılımı arttırdığını belirtmiştir. Yüksek sosyo-ekonomik statü siyasal katılımı teşvik edici bir unsurdur. Toplumda güçlü ekonomik ve sosyal koşullara sahip olana kişilerin yeteri kadar imkânlardan faydalananlar olması hasebiyle, toplumsal alandaki bu statülerini himaye etmek ve devam ettirmek maksadıyla siyasi sistemdeki kişileri ve olayları takip ederek karar aşamalarında onlara etkide bulunmayı amaçlamaları sürekli kendini göstermektedir. (Dilber, 2013: 12).

1.5.8. Örgüte Üyelik ve Siyasal Katılım

Halkın kurduğu örgütler politik yaşama katılımı kolaylaştırır. Örgütler sayesinde bilinçlenen kitleler politik partilere katılımı arttırır. Örgütler insanlara bir arada yaşama, olma isteğini uyandırır. İnsanları birlikte hareket etmeye sevk eder. Örgüte katılmadan amaç ortak hedefe ulaşmaktır. Dayanışma, kendini ve benzerlerini kalabalığa ve

çoğunlukta olanlara karşı korumayı ve siyasi alanda daha fazla katılım göstermeyi sağlayamaya yöneliktir (Lüküslü, 2009: 191-202).

Sürekli bir grup veya oluşuma katılmak, kişiyi bazı etkilerle yüz yüze getirecektir. İlk olarak, bir oluşum ya da gruba katılmak kişinin öğreneceği, düşüneceği, konuşacağı hususları ortaya çıkarmaya etkide bulunur. İkinci olarak, kişi gruptaki diğer kişileri onayladığı veya onlar gibi olmak istediği sürece onların davranış kalıplarını sergileyecektir. Nihayet üçüncü olarak da oluşumun içinde bulunan kişi, gruptaki diğer şahıslar gibi davranmadığı takdirde ya belirli bir yaptırıma tabi olur ya da dışlanacağı için korkarak diğer kişiler gibi davranmak zorunda hissedecektir kendini. Buna ilaveten, örgütte bulunma siyasi katılımı teşvik edici bir etki yaratırken, siyasal katılımın çeşitli biçimlerde de oluşmasında etkili olmaktadır. Mesela, oy verme davranışında üyelerini seferber edebilirler (Çebi ve Şahin, 2011: 221).

Kısaca özetleyecek olursak, toplumsal örgütlere üye olmak, siyasal katılımı artırıcı bir etki yaratmaktadır. Ayrıca bu etki diğer değişkenlerden bağımsız olabilir. Sosyo-ekonomik değişkenlerin siyasal katılım ve siyasal tercihi ne yönde etkileyebileceğinin tartışmasını tamamlamış bulunmaktayız. Şu ana kadar değişkenleri ayrı ayrı inceledik ve her birinin etkilerini açıklamaya çalıştık. Ancak tüm değişkenler aynı anda bireyi etkilemektedir. Her birinin etkisi aynı yönde olduğu sürece; diğer bir deyişle etkiler çelişmedikçe, sosyo-ekonomik değişkenlerin katılım ile ilişkisi doğrusal olacaktır. Davranışı belirleyen dürtülerin çelişik baskıları doğaldır.

1.5.9. Siyasal Etkenlik Duygusu ve Siyasal Katılım

Siyasal katılımı açıklamaya yarayacak psikolojik değişkenlerden belki de en önemlisinin Michigan Üniversitesi çerçevesinde geliştirilmiş olan "etkenlik duygusu" olduğunu belirten Baykal, etkenlik duygusuyla ifade edilmek istenilenin bireyin etrafındaki çevreye hâkim olan konusunda kendisini muktedir hissedip hissetmediği olduğunu söylemiştir. Baykal'a göre kişisel etkenlik duygusu siyasal katılımı olumlu bir bağıntı içerisindedir. Etkenliğin artmasına bağlı olarak siyasal katılım da artmaktadır. Eğitim gibi önemli bir sosyolojik değişkenin etkisi göz önünde tutulduğu zaman bile bu ilişkinin devam ettiği ileri sürülmektedir. Yalnız eğitim seviyesi düşük kimselerdeki kişisel etkenlik duygusu ile siyasal katılım arasındaki ilişki yüksek eğitimli kişilerde görülen kişilerden daha belirgindir. Ayrıca Baykal, şahsi etken olma hissini hassas bir durumu diye

nitelenebilecek olan siyasi etkenlik duygusunun da siyasal katılımın açıklanmasında kullanılabileceğini belirtmiş ve Almond ve Verba'nın beş batı ülkesinde yapmış oldukları bir araştırma da siyasal etkenlik duygusuyla siyasal katılım arasındaki bağıntıyı destekleyici bilgileri sunmuştur (Kapani, 2008: 131; Dilber, 2013: 2-3).

1.5.10. Yurttaşlık Duygusu

Etkenlik duygusundan pek farklı sayılmayacak olan bir kişisel niteliğinde katılımı tayin etmekte önemli bir rolü olduğunu ve bununla yurttaşlık vazifesihissi olduğu belirtilmektedir. Bireyin etkisini düşünmeden siyasi sürece katılımı (kısaca oy vermektten ibaret) bir yurttaşlık vazifesi olarak düşüncesi ile siyasal katılım yönünden doğru orantılı bir ilişki söz konusudur. Demografik değişkenler sabit tutulursa, yüksek eğitim ve yüksek sosyoekonomik statünün vatandaşlık görevi duygusunu artırmaktadır (Kışlalı, 2003: 220).

Ülkemizde de yapılan araştırmalarda dajenel olarak aynı sonuçlara ulaşıldığını yani siyasal katılımı vatandaşlık görevi duygusu arasındaki olumlu ilişki belgelenmiştir. Yapılan araştırmalarda vatandaşlık faktörü meslek değişkenlerinden etkilenmektedir. Gelir arttıkça veya geliri yüksek mesleklerde bu duygu yükselmektedir. Tarımla uğraşan kesimde ekonomik yönden düşük bir seviye izlenmesine karşın yurttaşlık bilinci duygusunun yukarılarda olması genel kanıların yanında bir istisna örneği olarak ortaya çıkabilir. Nedeni ise dini yönelim faktörünün etkili olmasına bağlanabilir (SEKAM, 2013).

1.6. Siyasal Katılım Araçları

Siyasal katılımın sağlanması, belirli vasıtalar ve araçlarla mümkün olmaktadır. Katılımın sağlanması bu araçlarla kendini göstermekte ve yasal bir şekilde bürünebilmektedir. Katılım olgusu teknolojinin gelişmesi, insan ihtiyaçlarının değişmesi ve gelişmesi, ülkeler arasındaki fiziki sınırlardan ziyade küreselleşme olgusunun her alana yayılmış olması sebebiyle katılım araçlarını bir bütün olarak ele almakta fayda vardır.

1.6.1. Seçimler

Demokratik hayatın ve siyasal katılımın en önemli araçlarından birisi düzenli aralıklar yapılan seçimlerdir. Siyasal katılımı seçimler, halkın kendi iradesiyle işbaşına gelecek olan yöneticileri seçtiği, katılım meclislerinin belirlenmesini sağladığı, demokrasinin olmazsa olmazı olan bir yöntemdir (Gül vd, 2015: 226). Vatandaş gücünün

ve yetkisinin, seçilenler tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kullanılması demokrasinin yönetim özelliğini belirlemede önemli bir yere sahiptir (Kahveci, 1994: 6). Seçimler ulusal bazda devlet yöneticilerinin seçilmesinde, yerel bazda ise yerel yöneticilerin seçilmesi aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Nüfusun artması gibi nedenlerden dolayı doğrudan demokrasi günümüzde uygulanma alanı bulamamaktadır. Sadece küçük ve belirli bölgelerde doğrudan demokrasi örneklerine rastlamak mümkündür. Hemen hemen her toplumda uygulama alanı bulan geleneksel oy verme işlemi, bireylerin katılım ve temsil sorununu çözmekten uzak kalabilmektedir (Kocaoğlu, 2015: 76)

Seçimlerde vatandaşlar yöneticileri yasal bir şekilde seçerek onlara meşru bir özellik kazandırırken aynı zamanda kendisini en iyi şekilde temsil edeceğine inandığı kişileri seçmektedir. Seçilen kişiler temsilcisi oldukları vatandaşların isteklerini, beklentilerini yönetici olarak gerçekleştirici rolüne bürünürler. Seçim kampanyalarında adaylar, seçmenden destek isterken bunları taahhüt eder ve buna göre destek alıp seçilme şansına sahip olabilmektedir.

Günümüzde siyasal katılımda seçimler en önemli ve yasal yöntem olarak ifade edilse de katılımcılığı sadece buna indirgemek, belirli dönemlerde buna başvurmak tam bir demokrasi ve katılım olgusu olarak anlam kazanmamaktadır (Okur, 2007: 51). Seçimlere katılım, kişilerin katılımını artırmakla birlikte seçilenlerin denetimini de sağlayabilmektedir. Bu sayede bireylerin talep ve beklentilerin siyasi alanlarda karşılanması mümkün olabilir.

1.6.2. Referandum

Referandum kelimesi, halkın değişiklikler veya kararlar alınırken seçimler yoluyla oylama yoluna gidilerek fikrinin alınması anlamına gelmektedir (tdk). Referandumda vatandaşlar, siyasal karar alma mekanizmalarına en etkili şekilde müdahalede bulunabilir çünkü değişiklikler direkt olarak yöneticileri de etkilemektedir ve halkın onayını almadan istedikleri alanlarda karar veremezler. Referandum bir başka yönüyle doğrudan demokrasi özelliğine bürünmektedir çünkü halkın doğrudan karar alması söz konusudur. Egemenlik ilk elden halkın etkisiyle kullanılabilir (Bekcan, 2005: 15). Belirleyici olan referandum olduğu için katılım boyutunda en ön sırada vatandaşlar etkili olmaktadır. Halk kararları doğrudan etkiler ve yönetenler buna göre davranışlar sergilemek zorunda kalırlar.

Birçok kanun referanduma sunulma zorunluluğundadır. Halk katılım göstererek bu kanun ve uygulamalarının yasal bir zemine oturması için onaylama, kabul etme makamı haline gelir. Bu da farklı düşüncelerin bir araya gelmesini ve yöneticilerin çoğunlukta olmasına rağmen, halkın görüşüne ve seçimine göre davranmasını zorunlu kılmaktadır (Başer, 2011: 93). Referandum bu özelliğinden dolayı bir anlamda da denetim ve kontrol (check-balance) mekanizması sağlar.

Referandum aracı siyasal katılımın önemli bir yönünü oluşturmakla beraber yöneticiler ile yönetilenler arasında bir köprü vazifesi de görmektedir. Uygulanacak kurallar ile yasal düzenlemeler ilk elden halkın bilgisine sunulmakta ve yönetici ile halkın birbirleri ile daha çok temas kurmasını sağlamaktadır. Bu çeşitli kampanya faaliyetleri düzenlemek şeklinde olabileceği bire bir görüşmeler yoluyla da ortaya çıkabilmektedir. Referandumun ruhuna uygun olmayan bazı uygulamalarının (plebisit) referandum şeklinde bireylere dayatıldığı uygulamalar da söz konusu olabilmektedir.¹

1.6.3. Halk Girişimi

Halk girişimi, vatandaşların değiştirmek istedikleri bir uygulamayı veya yasal düzenlemeyi, yeniden düzenlemek ve ortadan kaldırmak amacıyla yöneticilerden bağımsız bir şekilde toplu bir şekilde bir araya gelerek gerçekleştirdikleri faaliyetler olarak ifade edilebilir. Halk girişimi, belirli bir sayıdaki bireylerin imza toplama yöntemini kullanarak, yasalar, kanunlar çıkarılmasını sağlamak veya değiştirmek amacıyla ellerinde bulundurdukları güç ya da giriştikleri eylemleri ifade etmektedir (Soysal, 1997: 179). Halkın değişiklik teklifinde bulunması, gündemi yöneticilerin değil halkın da oluşturabilmesine imkan tanımaktadır.

Amerikalı Politikacı Barber'a göre: "*Tartışma ve doğrudan siyasal alışveriş araçlarıyla kendi gündemini oluşturmayan bir halk, can alıcı bir yönetim gücünden vazgeçmekle kalmayıp bunun yanı sıra geri kalan tartışma ve karar verme güçlerini de sürekli bir yıkıma maruz bırakır. Neyin bir konu ya da sorun olarak kabul edildiği ve böylesi konuların ya da sorunların nasıl formüle edildiği kararlara nasıl varılacağını büyük ölçüde önceden belirler*" (Barber, 1995: 228).

¹ Plebisit: Bir sorun hakkında vatandaşların kabul etme veya reddetme hakkını kullandığı bir uygulamadır. Özellikle olağanüstü durumlarda söz konusu olan plebisit kötü niyetli bir referandum özelliğine bürünebilmektedir (Gözler, 2016). İlk kez Fransız Devriminde uygulanmıştır.

Siyasal katılımın önemli bir yönünü oluşturan halk girişiminde vatandaşlar, yapılması istenen değişiklikleri kamuoyu oluşturarak veya temsilcileri aracılığıyla hayata geçirmek isterler. Bunun sonucunda da talepleri yerine getirilir ya da reddedilir. Reddedilme durumunda ise yasal açıdan olmasa da seçilenler meşru yönden bazı sıkıntılar yaşayabilirler. Halk girişimi ülkemizde tam olarak uygulanmasa da dünyanın birçok ülkesinde katılımcı bir araç olarak uygulanabilmektedir. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nin bazı eyaletlerinde ve İsviçre'de uygulama alanı bulabilmektedir. Halk girişimi yöneticiler üzerinde denetim mekanizması oluşturarak keyfi uygulamaların önüne geçmekte ve taleplerin yasal bir şekilde gerçekleştirilmesine yardımcı olmaktadır.

1.6.4. Halk Toplantıları

Halk toplantıları; yönetici kesimlere ulaşım onlarla halkın ihtiyaçlarının, önerilerinin ve taleplerinin ulaştırılıp tartışılabileceği önemli bir yere sahiptir. Halk toplantılarında yöneticilere ulaşma konusunda sıkıntı yaşayan, avantajlı durumda olmayan kesimlerinin katılıma dahil edilmesi amaçlanmaktadır (Aydın, 2017: 22).

Günümüzde katılım faaliyetleri yerel bazda kararların verilmesine katkı sağlamaktadır. İhtiyaçlar ve hizmetler o bölgede veya şehirde yaşayan insanların taleplerine ve katılım isteklerine farklılık arz etmektedir (Zeren ve Özmen, 2010: 166). Özellikle yerel yönetimlerde uygulanma şansı daha fazla olan halk toplantıları, yöneticilerin vatandaşlarla bir araya gelerek onları bilgilendirmeleri, mevcut siyasal ve yönetsel konularda fikirlerini alması, yapılacak işlerde onların onayını alarak daha anlaşmacı bir katılımcı yönetim sağlanmasına yardımcı olmaktadır. Halk toplantılarına günümüzde verilebilecek en iyi örnek, özellikle belediyelerce desteklenen ve birçok kesimin dahil edilmeye çalışıldığı kent konseyleridir (Kocaoğlu, 2015: 82)

Halk toplantıları, meslek meclisleri, danışma meclisleri, bölge meclisleri, kent kurultayları, meslek odaları, halk meclisleri gibi vasıtalarla da yapılabilmektedir.

1.6.5. Halk Denetimi

Halk denetimi, vatandaşlar ile yöneticileri dolayısıyla devleti bir araya getiren, bireylerin ihtiyaçlarının karşılanması noktasında gerekli bir yöntem olarak tanımlanabilir. Halk denetimi, halkın çeşitli kontrol mekanizmaları vasıtasıyla yöneticileri veya idareyi denetlemesidir (Akkoyunlu, 2010: 25).

Halk denetiminde asıl amaç seçimlerle göreve gelen yönetici ve idarecilerin faaliyetlerini sürdürdükleri zaman zarfında denetime tabi tutulmaları ve kamu yararının sağlanmasına çalışılmasıdır. Halk denetimin işlevli bir hale gelmesi bireylerin bir araya gelmeleri ve beraberce hareket etmeleri neticesinde sağlanabilir. Siyasal katılım, sadece oy vermekle kalmayıp seçilen yöneticiler görevde buldukları sürece denetime tabi tutulmalıdır. Bu demokrasinin olmazsa olmazları arasında yer almakta, halkın yönetimde etkili şekilde katılım sağlaması denetim aracılığı ve denetim bilincinin aşılmasıyla hayat alanı bulabilmektedir. (Çevikbaş, 2008: 80).

Halk denetiminin sağlanması özellikle yeni kamu yönetimi anlayışında şeffaflık, idari ve mali sorumluluk kavramları açısından önemli bir noktada yer almaktadır. Siyasal katılımcılığın önemli bir örneğini teşkil eden halk denetimi özellikle günümüzde, değişikliklerle daha güncel hale getirilmelidir. Halk denetiminin görevini kanunlara uygun şekilde yerine getirmeyen kişi ve yöneticileri görev süresi dolmaksızın görevinden alabilme, el çekirme, istifasını sağlama gibi işlevlere sahip bir mekanizma haline getirilmesi yönetişimin yaşam alanı bulmasına da yardımcı olacaktır (Saran, 1996: 27).

1.6.6. Halkla İlişkiler

Halkla ilişkiler kavramı, yöneticilerle vatandaşların bilgi alışverişinde buldukları, iletişim kavramının esas alındığı çalışmaları ifade eder (Çevikbaş, 2008: 83). Halkla ilişkiler kavramı, bireylerin görüşleri, tutum ve davranışlarına bağlı olarak kurumların uygun teknikler geliştirip uygulamaya koyması, kurum-halk boyutunda birliktelik ve bütünleşme amacına yönelik faaliyetleri kapsamaktadır (Öztemel, 2016: 2).

Halkla ilişkiler kavramı daha doğrusu çalışmaları yapılan faaliyet ve uygulamaların yönetici-yönetilen ekseninde katılımcı ve bilinçli bireylerin oluşmasında önemli bir yere sahiptir. Toplumdaki bireyler, yöneticilere arzu ve ihtiyaçlarını söyleme imkanı bulurken aynı zamanda sağlıklı, kurumsallaşmış ve etkili bir yönetimin oluşmasına da yardımcı olmaktadır.

Yönetilen kesim için özellikle günümüzde teknolojinin artmasına bağlı olarak yönetici kesimlere isteklerini, şikayetlerini ulaştırma konusunda önemli bir yere sahip olan bireysel başvuru sürekli bir iletişim mekanizması meydana gelmesini sağlamaktadır. Bu da zaman kaybı olmaması açısından önem taşır. Özellikle eskiden beri uygulanmakta olan

dilekçe hakkı gibi metotlar kişilerin katılımcılık konusunda geri planda durmasını önlerken aynı zamanda dile getirilen sorun veya hoşnutsuzlukların idarelerce tekrar gündeme getirilmesini veya halledilmesine vesile olabilmektedir (Çevikbaş, 2008: 84).

Halkla ilişkiler, hizmet alan vatandaşlar ile idareciler arasında bir bağlantı görevi yapmaktadır. Günümüzde yönetim alanındaki değişiklikler de göz önüne alındığında iletişim kanalları daha canlı ve hızlı bir hale gelmiştir. Kurumların faaliyet alanları içerisinde bilgi alınabilecek ve başvuru yapılabilecek teknolojik iletişim kanalları (internet sitesi gibi) halkla ilişkileri canlı tutmak ve başvuru hakkını kullanmada önemli bir araçtır (Peltekoğlu, 2009: 311). Yöneten ile vatandaşlar arasında geliştirilen iletişim kanalları veya araçları talep ve isteklerin geri dönüşünün olmasına yardımcı olurken statik ve kırtasiyeci yönetimlerin oluşmasına da engel olabilmektedir.

1.6.7. Halk Vetosu

Halk vetosu, seçilen yöneticilerin herhangi bir zaman dilimi olmaksızın uygun bulunmayan kararlarının engelleme yöntemi olarak ifade edilebilir. Halkın belirli bir oranda imza toplayarak, izin almaksızın harekete geçmesi, yasama organı tarafından onaylanan bir kanuni düzenlemeye karşı çıkması halk vetosu olarak nitelendirilebilir (Gözübüyük, 2003: 72).

Halk vetosu neticesinde, alınması istenen kararlara karşı halk belirli bir süre düşünme fırsatı yakalamaktadır. Halk vetosu uygulanma özelliği bakımından idari yargıdaki yürütmeyi durdurma kararına benzetilebilir. Ara bir karar olarak da ifade edilebilir. Belirli bir süre veto edilen kararlar belirli bir süre zarfından sonra referandum yolunu açmaktadır. Böylelikle tüm kesimlerin onayına sunulan karar veya kararlar reddedilir veya onaylanır.

Halk vetosu, kanunlarla daha açık ve uygulanabilir bir şekilde düzenlenirse etkili sonuçlar verebilir. Ancak başvuru süresi, başvurulacak kişi sayısı gibi hususlar ülkelere göre farklı olduğu için her ülkenin ulusal özelliklerine göre kurallar ve hükümler geliştirmek katılımcılık açısından daha sağlıklı sonuçlar alınmasını sağlayabilir (Aydın, 2017: 21). Gelişmiş ülkelerde halk vetosu yarı doğrudan demokrasinin araçlarından biri haline gelmiş ve bilişim teknolojileri sayesinde halkın bu yönde katılımcılık sağlamasına katkı sağlamıştır (İpek, 2008: 231).

I.6.8. Bireysel İlişkiler

Bireysel İlişkiler, yönetilen halk kesiminin yöneticilerle temas etmesi kurmması önemli bir yere sahiptir. Özellikle insan ilişkilerinin önem kazandığı günümüzde yöneticiler, kararverirken daha sağlıklı sounçlara ulaşmak için beklentileri de karşılalamak amacıyla bu konuya önem vermişlerdir (Gümüş, 2013: 14). Bu sayede idare hem yönetilenlerin istediği politikaları gerçekleştirir hem de kişiler sorunlarını halletmede yöneticilerle yakın bir ilişki kurabilecektir. Yöneticiler kendilerine tanınan yasal gücü yetki sınırlarında kullanırken vatandaşlarla yapıcı bir iş birliği de sağlayacaklardır (Hoy, 2003: 93).

Bireysel ilişkilerde yapılan başvurularda yöneten ve yönetilenler birbirine yakın mekanlarda bulunmaktadır (Kocaoğlu, 2015: 88). Bu da etkileşim kanallarının açık olmasını sağlar. Bireysel başvuruların en yaygın ve kullanılan çeşitleri olarak *Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, Dilekçe ve Bilgi Edinme Hakkının Kullanılması, Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER)* gösterilebilir (Karkın ve Zor, 2017: 30). Özellikle Başbakanlık İletişim Merkezi'nin günümüzde diğer yollara nazaran daha etkili ve verimli kullanıldığı görülmektedir.

1.7. Siyasal Rejim – Siyasal Katılım İlişkisi

Devletlerin meydana gelmesi ile beraber yönetim süreci başlamıştır. Bu noktada ise siyasal rejimler ortaya çıkmıştır. Siyasal rejimler; devletlerin nasıl yönetileceği, kararların nasıl alınacağı, kamusal faaliyetlerin yapım yöntemlerini, ortaya kona yasal düzenlemelerin uygulanma biçimi aşamasında ortaya çıkarlar. Siyasal rejimler uygulanma biçimleri açısından vatandaşların devletle olan ilişkileri bağlamında katılımcılık konusunda etkiye bulunur. Siyasal rejimler genel olarak; demokratik siyasal rejimler, otoriter siyasal rejimler ve totaliter siyasal rejimler olarak ele alınabilir.

1.7.1. Demokratik Rejim ve Siyasal Katılım İlişkisi

Demokratik rejimler, eski çağlardan günümüze değin katılım boyutunda insanların ulaşmaya çalıştığı günümüz itibariyle en doğru ve uygulanabilir model olarak karşımıza çıkmaktadır. Demokratik sistemde kişilerin katılımcı yönü ağır basmakta ve güçlerin tek kişinin elinde olmasından ziyade kararlara katılımı adaletli bir yöntem uygulanabilmektedir.

Demokrasi kelimesi Yunanca kökenli olup demo (halk) ve kratos (iktidarı elinde bulunduran, yöneten) kelimelerinden gelmektedir. Demos kelimesi halk yığınlarını, kratos kelimesi ise halkın yönetimi, halkın iradesinin egemen olması anlamına gelmektedir (Yarcı ve Taşkesen, 2011: 556). Demokrasi ile ilgili çeşitli tanımlamalar yapılırken Lincoln'un "*halkın halk için halk tarafından yönetimi*" tanımlaması dünyada birçok insan tarafından kabul edilen karşılığı olmuştur. Demokrasi kavramı halk yönetimi olarak karşımıza çıkarken uygulanma yöntemi olarak da farklılaşmaktadır. Örneğin doğrudan demokrasi, yarı doğrudan demokrasi, temsili demokrasi gibi. Örneklerden de anlaşılacağı gibi çeşitli faktörlere bağlı olarak direkt olarak birey tarafından katılım sağlanmakta veya seçilen temsilciler aracılığı ile halkın görüş, öneri, ihtiyaç veya istekleri yaşam alanı bulabilmektedir.

Demokrasiyi ele alırken birçok özelliğini de belirtmek kavramı daha iyi tanımamıza yardımcı olur (Bayhan, 2002: 1):

- Adalet
- Katılım Olgusu
- Başkalarının Haklarına Saygı Göstermek
- Siyasi Partiler
- Egemenliğin Millete Ait Olması
- Özgürlük (Hürriyet).

Demokrasilerde bireyler, egemenliklerini ilk elden kendileri kullanarak yönetimin içinde bulunmaktadır. Egemenlik kişiye sıkı sıkıya bağlı olmakta ve yönetimde adalet ve eşitlik kavramları sağlam bir şekilde uygulama alanı bulmaktadır. Özellikle nüfusun az olduğu toplumlarda sağlıklı bir şekilde uygulanabilen doğrudan demokrasi, yönetimde bireylerin hakimiyet sağlamasını ve aktif bir şekilde rol almasını sağlamaktadır. Bunun ilk ve en önemli örneklerine Yunan polis devletlerinde rastlayabiliriz (Güneş, 2011: 27). Ancak günümüzde nüfusun artması, bürokratik işlerin karmaşık bir hale gelmesi gibi nedenlerle doğrudan demokrasi uygulanma şansı bulamamaktadır.

Halkın doğrudan yönetimde olmayıp kendi seçtikleri temsilciler aracılığı ile yönetim sürecine katıldığı bir başka demokrasi aracı da temsili demokrasidir. Temsili demokrasi halkın seçtiği kişiler aracılığı ile kendi egemenliğini başkalarınca icra etmesidir.

Bu yöntemle siyasi karar alıcılar ve yönetimde söz sahibi olanlar seçimle iş başına geldiklerinden dolayı yasal bir meşruluk kazanırlar. Yönetimdekiler halkın isteği ve onayı doğrultusunda yönetici olarak göreve başlarlar (Sabancılar Eren ve Özden, 2014: 123). Bu tür demokrasilerde dilekçe hakkı kullanılarak, referandum aracı vasıtasıyla yönetime halkın katılımı sağlanabilirken, bu yöntemlerin ne denli etkili katılım sağladığı günümüzde tartışılan konulardan biridir.

Doğrudan demokrasi modeli ile temsili demokrasi modelinin bir arada kullanıldığı yarı doğrudan demokrasi günümüzde birçok ülkede uygulanabilmektedir. Yarı doğrudan demokrasi yönetimdekilerin uyguladığı zorbalığa karşı halkın elinde bulundurduğu savunma silahı olarak değerlendirilebilir. Halk bazı araçlarla egemenliğin kullanılmasına katkıda bulunmaktadır (Şükür, 2007: 177). Yarı doğrudan demokrasi modelinde temsilciler yönetimde söz sahibi iken, genel aralıklarla yapılan seçimler dışında teklif hakkı, veto, seçilenlerin azledilmesi gibi etkili yöntemler söz konusudur (Bozkurt, 2014: 230).

Demokrasi, halkın talepleri ve ihtiyaçları doğrultusunda biçimlenen bir yapıya sahip olduğu için tek bir demokrasi tipinden söz etmek mümkün değildir (Aydın, 2017: 47). Katılım açısından çoğulcu demokrasi, birlikteliğin sağlandığı ve hemen hemen herkesin yönetimde yer alabildiği bir araçtır. Bu yöntemle azınlıkta kalan bireylerin haklarını koruması ve kullanması, seçimlerde yönetime gelebilmesi, kendi iradeleriyle eylemde bulunmaları mümkün olmaktadır. Ayrıca egemenlik sürekli belirli kişilerde olmadığı için de yönetimde bir sınıfın hakim olmaması da sağlanabilmektedir.

1.7.2. Totaliter Rejim ve Siyasal Katılım İlişkisi

Totaliter rejimler bütün, yönetsel güçleri ellerinde bulunduran, kuvvetler ayrılığı ilkesinin pratik anlamda uygulanmadığı, bütün erklerin tek elde toplandığı sistem olarak tanımlanabilir. Mutlusu'ya göre totaliter rejimlerde organizmacı bir devlet kuramı bulunur. "*Devlet teşkilatlanmış miledir, herşey devlet içinde ve devlet içindir, hiçbir şey devlet dışında değildir*" anlayışına bağlı olarak başka örgütlenmelere ve yapılara izin verilmez (Mutlusu, 2001: 88).

Totaliter rejimlerde devlet resmi hale getirdiği ideolojisini toplumdaki bireylere benimsetmeye ve meşru bir zemine oturtmaya çalışır. Yerel yönetimler çok sıkı bir denetim altında olur ve yönetimde tek güç olan partinin istemediği veya onaylamadığı

politikalar yürütemez. Yönetimde tek parti olan veya askeri darbelerle gelen totaliter rejimlerde bireylerin özel yaşamlarına kadar birçok unsur sorgulanabilmektedir. Muhalefet partileri resmi olarak vardır ve bu partilere oy vermek bile birçok kişinin özgürlüğünden alıkonulmasına neden olabilmektedir. Devlet ile yönetimde gücü elinde bulunduran parti birleştirilmektedir. Bu yöntemle de devlet ele geçirilir ve muhalefetin tümüyle yok edilebilmesinin şartları oluşabilmektedir (Örs, 2010: 494-496). Ancak böylesi bir durumda da toplumun birçok kesimi rejimin istekleri doğrultusunda hareket eder ve kısmen de olsa katılım sağlar çünkü başka türlü katılım şansı veya hakkı mümkün görünmemektedir.

Totaliter rejimler varlığını sürdürmek adına, ulusal kimliklerini devam ettirmek için milliyetçilik söylemleri dile getirmekte, kısıtlayıcı politikalar geliştirmekte ve bireylerin rejime olan bağlılıklarını güçlendirmeye çalışmaktadırlar (Sevinir, 2016: 52).

1.7.3. Otoriter Rejim ve Siyasal Katılım İlişkisi

Gücün belirli kişi veya gruplarda olduğu, elde edilen gücün siyasi alanda daha çok kullanıldığı, belirli aralıklarla seçimlerin yapıldığı, iktidara yakın politikalar geliştirenlerin ödüllendirildiği ve yönetimde söz sahibi olduğu rejimler otoriter rejim olarak tanımlanabilir. Totaliter rejimler, halkın yaşamlarını geniş ölçüde denetleyen bir siyasi sistemdir. Totaliter yönetimler vatandaşların tüm davranışlarını denetim altına alır, bu amaçla gelişmiş teknolojilerden de faydalanır (Kiremitçi, 2012: 7).

Otoriter rejimler, totaliter rejimlerde olduğu gibi egemenliğin kaynağı halk olmasına rağmen, sivil toplum unsurunun çok az olduğu söylenebilir (Aslan, 2010: 372). Otoriter rejimler, totaliter rejimlerin kapsamına girmekler beraber totaliter sistemde siyasi çoğulculuk engellenmiştir ve yasaktır. Yöneticilerin izin verdiği durumlarda sivil topluma ortaya çıkabilir. Otoriter sistemde ise sınırlı bir şekilde çoğulculuk ve denetimli bir muhalefet bulunmaktadır (Kiremitçi, 2012: 9). Yönetimdekiler halk adına kullandıkları egemenliği bir süreden sonra tek adam, tek lider, dikta bir yönetim uygulamasına doğru dönüştürürler. Totalite rejimler Samuel Huntington'un *Üçüncü Dalga Demokrasiler Kuramı*'na göre "belirli bir kişiye ait diktatörlükler" olarak da ifade edilebilmektedir (Khairmukhanmedov, 2008: 183).

Eğitimin gelişmemiş olması, hukuku üstünlüğünün olmaması, sivil toplum kuruluşlarının pasifize edilmesi, ülkede kurumsallaşmanın gerçekleştirilmemiş olması gibi

içfaktörlerin yanında başka devletlerle olan sınır sorunları, silahlanma yarışı, güvenlik ortamının olmaması gibi dış etmenler detotaliter rejimlerin varlıklarını sürdürmelerinde etkiye bulunmaktadır (Okur, 2010: 84). Yönetimde bulunan kişi veya gruplar, sürekli kendilerine muhtaç bir ortam yaratmak amacıyla buna yönelik çalışmalarda bulunabilirler. Kaos ortamı yaratarak veya kendilerine iç veya dış düşman yaratarak toplumdaki bireylerin kendilerini kurtarıcı olarak görmelerini sağlamak isterler.

Otoriter rejimlerin yapısına bakıldığında birçoğunda parlamenterizm veya meclis sisteminin olmadığını ya da denenmediğini görmek mümkündür. Özellikle çok önemli yetkilerin devlet başkanında toplandığını görmekteyiz. Belirli zamanlarda yapılan seçimler ise teorik olarak demokrasinin gereği olarak yapılsa da sınırlı muhalefetin olması, muhalefet edenlerin yaptırımlara ve baskılara maruz kalması, devlet kaynaklarının propaganda çalışmalarında rejim lehine kullanılması, bir nevi siyasal rejimi onaylama işlevi olmaktadır. Rejim bu sayede meşruiyet kazanmaya çalışmaktadır.

Özellikle Orta Doğu, Orta Asya gibi ülkelerde etkili olan ve otoriter yönetimin ihtiyaç olduğu bu sistemlergünümüzde otoriter demokratik rejim olarak anılır. Seçimle işbaşına gelmelerine rağmen kendi içinde dikta yönetime eğilim gösterdiğinden dolayı dezavantajlı özellikleri de içinde bulundururlar (Taşdelen, 2011: 76).

Yasama, yargı ve yürütme güçleri; rejimin bilgisi dahilinde ve izin verdiği kriterlere göre bazı grupların elinde olmaktadır. Bu gruplar rejimin aleyhine bir karar veremez, faaliyet yapamaz veya inisiyatif kullanarak farklı çalışmalar yürütemez. İnsanların temel hak ve özgürlükleri sıkı denetim altında olur ve özel hayata zaman zaman müdahaleler söz konusudur. Bireyler, yasal olarak hak ve sorumluluklara sahiptirler. Halk, yasal çerçevede olmasına rağmen haklarını kullanırken müdahalelere ve engellemelere maruz kalabilmektedir. Engelleme veya önlemenin, iktidarın tehlike ve tehdit olarak gördüğü bir faaliyet olarak değerlendirilmesi sonucunda uygulanabilmesinin bir uygulama halini almıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

GENÇLİĞİN SİYASAL KATILIMI

Siyasal katılımın önemli bir parçası olan genç kesimin siyasal katılımın içerisinde bulunması belirli bir olgunluğa ve karar verme becerisine sahip olmasıyla önemli bir hale gelebilecektir. Çünkü siyasal katılım; ilgi, bilgi ve davranışları içinde barındıran bir olgudur (Turan, 1976: 131). Gençlik belirli bir yaşa geldiğinde oy kullanma hakkına sahip olurken, bu yaştan önce de farklı post-modern şekillerle de katılım sağlar (Erdoğan, 1999: 10).

2.1. Gençlik Kavramı ve Tanımı

Farsça kökenli olan “*genç*” kelimesi hazine ve değer anlamındadır. Gençliğin kavram olarak tanımlanması, çeşitli kriterlere tabi tutulması nedeniyle farklı değerlendirmelere neden olmuştur. Bu yüzden üzerinde uzlaşmış tek bir gençlik tanımlaması yapmak zordur. Genç; gelişimini tamamlayamamış, pratik yönden zayıf ve tecrübesiz olarak nitelendirilen kişidir (Lüküslü, 2009: 22). Genç; bebeklik çağı ile, çocukluk dönemi, orta yaş dönemi ve yaşlılık dönemi sıralamasında çocuk dönemi ile olgun orta yaş dönemi arasındaki yaş dilimidir. Gençlik, çocuk ile yetişkin arasında kendine yer bulan dönemdir. Sosyolojide, gençlik durumu verilen bir statü veyakurgu haline getirilmiş bir adlandırmadır (Yaman, 2012: 25-26). Gençlik hakkında pek çok tanım yapılmıştır. Bunların birkaçını şu şekilde sıralamak mümkündür:

Sosyal bir kategori olarak henüz üretime katılmamış, bununla birlikte kendisini yetiştirmesi için toplumda gerekli olanaklara kavuşturulmuş, kendisine, kişiliğine, kültürüne, mesleğe hazırlama zaman ve olanağı toplum tarafından sağlanmış olan biyo-psikolojik bakımdan çocukluğun sonu ile sorumlu yurttaş olmanın bir başka tanımı olan ergenlik arasında geçen yaş kategorilerindeki nüfus kesitidir (Çelebi, 1991: 103).

Gençlik terimi, sosyolojide üç şekilde kullanılır: Birincisi, hayat dönüşümündeki bebeğin ilk zamanlarından yetişkinlik döneminin kapısındaki gençliğe kadarki etapları içine alır. İkincisi 10-20 yaş arasındaki çocukluktan yetişkinlik sürecine geçişle alakalı teori ve incelemeleri açıklamak için ergenlik dönemi yerine kullanılan bir kavramdır. Üçüncüsü de günümüz çağdaş sanayi toplumunda hayatın ortaya koyduğu yetişmenin

getirdiği ifade edilen sosyal ve duygusal krizleri anlatmak amacıyla kullanılan bir kavramdır (Akbal, 2008: 58).

Gençlik, kişiyi toplumsal yetişkinliğe hazırlamaya çalışan erginlik ve radikal yapısal özelliklerinberaberolduğu geniş ve kapsamlı kavramdır. Bedenin gelişimi, toplumsal ve mali gelişimin etkileşim içinde olup tamamladığı kişinin toplumsal erişkinliğe geçişini sağlamaktır. Bundan dolayı gençlik kavramını, bireyi sosyal ve kültürelbir varlık olarak yetiştiren bir kavram olarak tanımlamak mümkündür (Çelebi, 1991: 391-392).

Gençliğin belirli bir başlangıç ve bitiş zamanı vardır, bu sınırlar ülkelere göre farklılık arz eden bir yaş kategorisidir. Bu kategorinin, diğer yaşlardaki insan kategorilerinden farklı davranış kalıpları içerisinde bulduklarını ifade edebiliriz. Belirli bir yaş kategorisinde bulunan genç, çocukluk dönemi ile yetişkin olma döneminde yer edinir ve değerli bir toplumsal formu meydana getirir. Sosyoloji alanında bir tek yaş kriterine bağlı olarak yapılan tanımın yetersiz olacağı kabul edilerek insan kategorileri, yaş olgusunun yanı sıra cinsiyet, statüleri, sınıfları, ırkı gibi koşullara bağlı kategorik bir ayrıma tabi tutulmuştur. Bundan dolayı gençlik kavramı, yaş kategorisi sayılmamakta, yaş kategorisiorganizasyonunun sosyal durumunu belirtmektedir (Yaman, 2012: 31-33).

Gençlik hakkında yapılan bu tanımların ışığında gençlerin, henüz çocukluktan kurtulmuş fakat yetişkinin sorumluluklarını da henüz üstlenemeyen bir dönem olarak tanımlanabilir.

2.1.1. Gençliğin Özellikleri

Günümüzde yapılan araştırmalar, gençlik gruplarının ve gençlerin kişiliklerinin kültürel ve sosyal faktörlerle meydana geldiğini ortaya koymaktadır. Gençler, özellikle aileden itibaren belirli bir toplumsal rol alırlar ve bu rolleri ve toplumdaki yerini benimsemeye başlar.

Gençler, yaşadığı toplumdaki değerlerle ve kişilerle etkileşim içinde olup bu değerlerle hesaplaşma eğilimde de olabilirler. Özellikle bu dönemde kuşak çatışmalarının arttığını ifade edebiliriz. Toplumdaki her grupta görülen çatışmalar geç gruplarda kendini belirgin bir şekilde hissettirir (Yörükoğlu, 1993: 17-22).

Yapılan bilimsel ve sosyal çalışmalar da özellikle 15-25 yaş aralığındaki genç kesimin aileden başlayarak okuldaki hocalarına, çevrelerindeki kişilere kadar tartışma eğilimleri gösterdiğini ve otoriteye karşı bağımsız bir ruh haliyle davranışlar sergilediklerini göstermektedir. Teolog ve sosyolog J. Wach, toplumsal alanda 65 yaş ve üzeri grubun muhafazakâr düşüncenin temelini oluşturduğunu söylerken, hemen hemen her toplumda 15-25 yaş aralığındaki gençlik gruplarının gelişim ve değişim kavramlarını temsil eden yapıya sahip olduğunu ifade etmektedir (Sinanoğlu, 2012: 5-6).

Gençliğin sahip olduğu özellikleri dikkate alarak toplumdaki yeri, biyolojik özellikleri, cinsel dürtülerini ele alarak, bunlara heyecan, çeviklik, atılganlık gibi kavramları da ekleyerek birçok tanıma ulaşmamız mümkündür. Bunların dışında psikolojik ve sosyolojik özellikleri de katarak belirli bir tanıma ulaşabiliriz. Gençliğin, biyolojik etkenlerin de etkisini yadsımadan daha çok sosyal bir varlık olarak incelemek daha doğru bir sonuçlara ulaşmamıza katkı sağlayacaktır (Mucchielli, 1991: 17).

Gençlik dönemi kompleks bir süreçtir. Sosyolojik olduğu kadar biyolojik ve psikolojik bir süreç olan gençlik “genç olma aşaması” olarak tanımlanınca ergenlik döneminin özelliklerinden de bahsetmek gerekmektedir. *Ergenlik* kavramı (adolescence), Latince kökenli bir kelime olup, anlam olarak olgunluğa erişme, olgun hale gelmeyi ifade etmektedir. Bu kavram ilk kez Amerikalı eğitim psikoloğu G. Stanley Hail tarafından kullanılmıştır. Ergenlik kavramını Hail, genç insanın duygusal, heyecansal problemlerini tanımlarken kullanmış ve ergenlik dönemini genç insanın ailesinden ayrıldığı, bağımsız kişiliğinin olduğu ve yetişkinliğe geçiş yaptığı dönem olarak kabul etmiştir (Baker, 2003: 397).

Ergenlik, insan gelişiminin kritik bir dönemi olarak tanımlanabilir. Ergenlik organizmada hızlı ve derin değişmelerin söz konusu olduğu, yetişkinlikteki olgunluğa tamamiyle varmak için gerekli, ancak yeterli olmayan şartların sağlandığı bir zamanı kapsamaktadır. Bu açıdan ergenlik, gelişmenin kritik bir dönemidir. Ergenlik, biyolojik, psikolojik ve sosyal bütünleşme düzeylerinde kendini gösteren, başlangıç ve süresi değişen ancak çocukluğun sonu ve olgunlaşmanın temelini hazırlayıcı bir dönem olarak kabul edilebilir. Bu durumla artık gencin kendine has bir yaşam tarzı ve şekli gelişir (Featherstone, 1996: 141).

Bu dönem toplumda kabul gören *yetişkinlik rolüne* hazırlanma sürecini içerir. Ergenliğin sosyal olarak sona ermesi ise, ferdin tamamıyla bir yetişkin ayrıcalığına sahip olmasıyla gerçekleşmektedir. Ergenliğin başlaması ve sona ermesi genellikle toplumdan topluma değişiklik göstermektedir. Biyolojik, psikolojik ve toplumsal bir fenomen olan gençlik dönemindeki bu bütünleşme düzeylerinin her birindeki gelişme bağımsız olarak ortaya çıkmamakta, düzeylerin üçünde de karşılıklı bir etkilenme söz konusu olmaktadır. Bu nedenle her birdüzeydeki artma veya azalma diğer düzeyleri de doğrudan veya dolaylı yoldan etkileyecektir (Epstein, 1998: 196-198).

Bir bireyin gençlik dönemindeki gelişmeleri üzerinde biyolojik, psikolojik ve sosyal faktörlerin etkisi vardır. Bu üç faktör birbirinden ayrı düşünülemez. Birinde meydana gelen bir değişim diğerini de etkileyecektir. Örneğin, gencin ergenlik dönemindeki gelişmeleri üzerinde kalıtımın etkisi söz konusudur ya da ekonomik olarak gelişmiş bir ülkede iyi beslenmeye paralel olarak ergenin ulaştığı en uzun boy oranı artmıştır. Biyolojik ve psikolojik değişimler bireyin sosyolojik kişiliğinde azalma veya artmaya neden olabilir. Nitekim Maffesoli (1996)'ye göre gençliğin bir gruba ya da *kabileye* ait olma tutkusuyla, moda ve standartlaştırılmış kültür gibi olgulara uyumlu bir tavır göstermektedir (Maffesoli, 1996: 64-65). Bunun da temel nedeni Yörükoğlu'na göre gencin bu dönemde kendi başına buyruk olmak istediğini, bağımsızlığını kazanmaya çaba gösterdiğini, ebeveyninin bir kopyası -bir uzantısı- olmakla yetinmediğini, kendi görüş, inanç ve davranışlarına egemen olma isteğinin oldukça güçlü olmasıdır (Yörükoğlu, 1993: 313).

2.1.2. Gençlik Yaş Aralığı

Toplumsal bir canlı olan insan, birçok grupsal safhalardan meydana gelmektedir. Burada gençlik dönemi önemli bir yer tutmaktadır. Ergenlik dönemi ile beraber birey hızlı bir değişime maruz kalmaktadır. Genel kabul gören kanıya göre 18-35, 15-25 yaşları arası gençlik dönemi olarak kabul edilmektedir (Yaman, 2012: 6).

UNESCO'ya göre gençliği üç tanımı vardır:

- Gençlik 15-25 yaş aralığındaki kişileri ifade etmek için kullanılır.
- Genç, eğitim alan ve çalışmayan kişidir, kendine ait bir evi yoktur.

- Genç, büyük bir hayal gücü olan, cesaret ve macera duygularının ağır bastığı insandır (Henriques Mueller, 2014: 2-3).

Beş yıllık kalkınma planlarında ise, gençlik yaşı farklı olarak ele alınmaktadır. II. Beş Yıllık Kalkınma Planında; 14-24 yaş, III. Beş Yıllık Kalkınma Planında 12-22 yaş, IV. Beş Yıllık Kalkınma Planında 12-24 yaş, V. Beş Yıllık Kalkınma Planında 12-24 yaş ve VI. Beş Yıllık Kalkınma Planında 15-24 yaş esas alınmakta ve gençlik kavramı bu şekilde belirlenmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)'na göre gençlik, *buluş çağına eren, psikolojik ve biyolojik açıdan çocukluk döneminin sonu, sorumluluk alma yaşının geldiği, 12-24 yaşları arasındaki dönemi ifade eder*. Ülkemizdeki gençlik merkezlerinin bağlı olduğu Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü (GSGM)'ne göre ise genç, yine 12-24 yaş arasındaki gruptur ve bu grup, Gençlik Hizmetleri Dairesi Başkanlığı (GHDB) tarafından sunulan imkânlardan faydalanan grubu da belirlemektedir (Certel, 2010: 5).

İnsan ömrünün sosyolojik, psikolojik ve biyolojik dönemlerini içine alan gençlik, bu üç önemli dönemdeki gelişmeler birbirine paralel ve uyumlu hareket ettiği sürece doğru bir şekilde tanımlı ve anlamlı bir şekilde değerlendirilebilecektir. Aksi takdirde sağlıklı bir yol izlenemeyecektir. Diğer taraftan, tanımlamalarda çocukluktan yetişkinliğe geçişteki bireysel sorunlarla bu çağın özellikleri olan ekonomik ve sosyal bağımsızlığı gerçekleştirme çabalarında ortaya çıkan sorunları da birlikte düşünmek gerekmektedir. Aksi halde kavram, tek bir boyuttan (ya da yaklaşımdan) hareketle eksik tanımlanmış olacaktır (Bayhan, 1997: 207).

2.1.3. Gençlik Grupları

Grup kavramı genel olarak 3 ile 10-15 ya da 20 kişilik bir sayı bir topluluğu belirtir. Bunlar, bir düşünce, üyelik hak ve görevleriyle bir araya gelmiş kişiler topluluğudur. Gruba katılım sağlamak için şartları kabul eden kişi gruba kabul edilir ve grupta bir statü işgal eder (Bulut, 2005: 73-75).

Siyasal sistem içerisinde de öneli bir yeri bulunan gençlik grupları sosyal yapının başlıca unsurudur. Gruplarla ilgili çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Kolay bir şekilde grup tanımı, *“belirli bir amaç için beraberlik sağlamış olan kişiler”* şeklinde ifade edilir. Bireylerin kendilerini bir yapıya aidiyet duygusuyla bağlı hissetmeleri grubu meydana getirir. *“Grup yapısına dikkat çeken bir tanım da iki ya da ikiden çok bireyin belirli bir işi*

sürdürmek amacıyla bir araya toplanması, her bir bireyin kendi özelliğine göre rol üstlendiği norm geliştirmesi yolu ile oluşur. Motivasyona değer atfeden başka bir yaklaşıma göre de *motive olmuş bir şekilde bir araya gelen kişiler bütünüdür* (Bottomore: 1977: 103; Özkalp, 1998: 297). Bu yaklaşımdan yola çıkarak siyasal katılım/katılmama, siyasi etkenlik vb. faktörler üzerinde gençlik gruplarının önemli bir yeri olduğu ileri sürülebilir.

Bu tanımlar ışığında grup, *belirli ilke ve değerleri paylaşıp içselleştiren, her bir bireyin farklı rollere büründüğü, belirli bir amaç için birbirleriyle iletişim sağlayan, birbirleriyle etkileşim sağlayan ikiden fazla olan sosyal bir olgudur.* Hem sosyal hem de siyasi bir gruptan söz edilebilmesi için bazı temel ilkelerin bulunması gerekmekte olup bunları şu şekilde sıralamak mümkündür (Sabuncuoğlu, 1987: 22):

- İki veya daha fazla kişinin varlığı,
- Üyeler arası haberleşme, bilinç düzeyi yüksek kalabalık,
- Tüm üyelerin gayelerinin yaşam alanı bulması,
- İsteklere ulaşmanın planlanmış olması,
- Faaliyet şekli üzerinde anlaşmanın olması,

Üyelerin içinden grubu yönlendirmek amacıyla seçilen yönetici, gruba yön verir ve hareketlerini idare eder. Bu ilkelerin tümünü her grupta bulabilmek güç olsa da siyasal etkinliği ve katılımı olan ideal bir grup olgusundan bahsedebilmek için bunların gerekliliği açıktır. Bu özelliklerden bir kısmının gruplarda bulunma gereği şu şekilde özetlenmektedir (Sabuncuoğlu, 1987: 22):

- Amaç birliği,
- Üyelerin katkısı,
- Amaçlara ulaşmada anlaşma,
- Grup lideri üzerinde anlaşmadır.

Ayrıca katılımcı bir anlayışa sahip siyasal ideal grubun etkin ve başarılı işlemesine neden olan faktörleri de eklemek gerekir. Grubun *“karşılıklı etkileşim halinde olan birden fazla kişi”* olduğundan hareketle bunlar özetle sıralanacak olursa şu şekildedir (Baysal ve Tekarslan, 1998: 63):

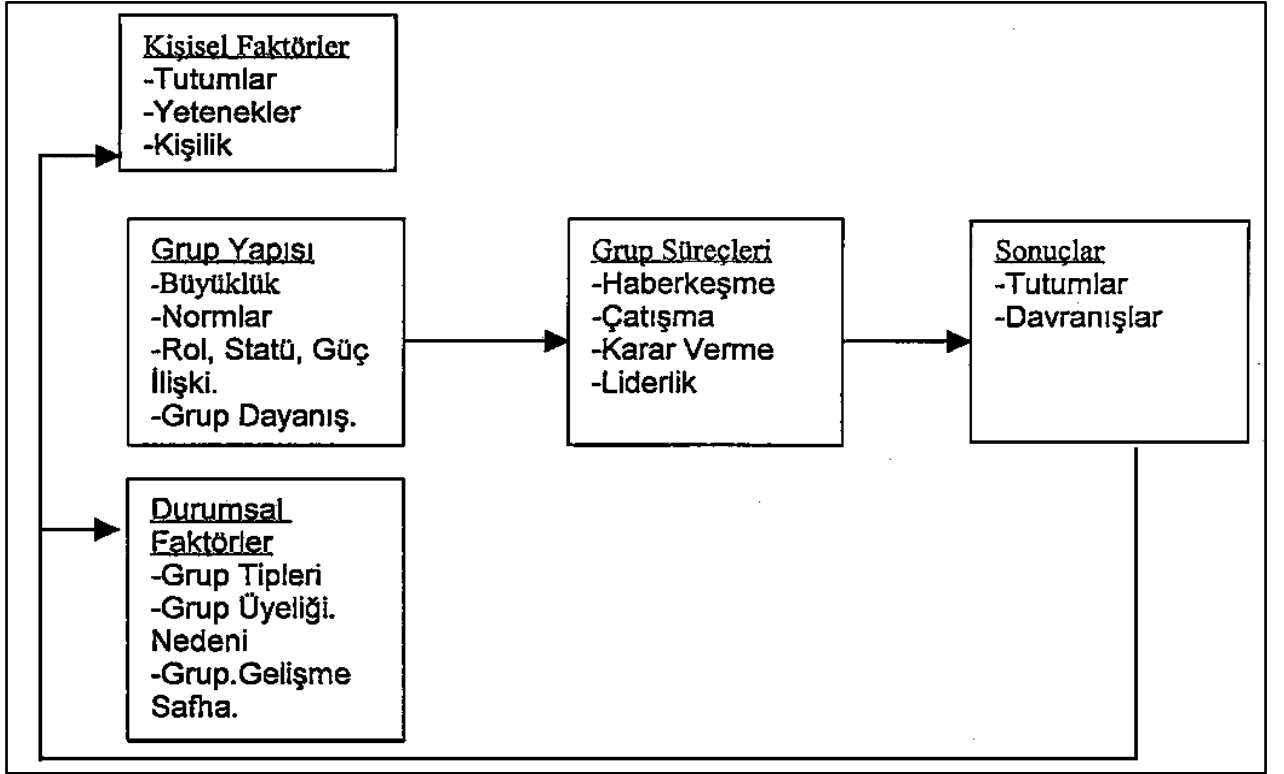
- Birlikte aynı amaca bağlı olmak ve yöneltmek,
- İşbirliği ortamında ve düşüncesinde hareket etmek,
- Gruptaki kişilerin güvenini ve yardımını alabilen bir yönetici öndere inanmak,
- Üyeler arasında sağlıklı bir iletişim sistemi oluşturmak,
- Üyelerin moral düzeylerini olumlu yönde etkileyecek çalışma koşullarını sağlamaktır.

Grup oluşumu ile ilgili sıralanan bu faktörler, grup üyelerinin grup kurallarına adapte olabilen kişilerden meydana gelmesine, grup dinamiğinin geliştirilmesine ve olması gereken grup olgusuyla gerçek grup olgusunun özdeşleştirilmesine neden olur. Bunun sonucunda gerek siyasal gerekse siyasal katılımı olan amaçlı bir grup meydana gelebilir.

2.1.4. Grubun Yapısal Özellikleri

Örgütlerde grupların davranışlarını anlayabilmek için grupların özelliklerinin bilinmesi gerekir. Bu özellikler, kişisel faktörler, durumsal faktörler, grup yapısı, grup süreçleri ve sonuçlarıdır (Dereli ve Cengiz, 2011: 36). Sayılan bu özellikleri iyi bilen yöneticiler grupları yönetmede başarı sağlarlar ve iyi yönetilen gruplar etkinliğin sağlanmasında ve verimliliğin elde edilmesinde önemli rol oynarlar. Grupların özelliklerini anlamak üzere T. R. Mitchell tarafından geliştirilen ve R. Steers tarafından önerilen aşağıdaki model (Şekil 1), grup konusunu ve gruplarla ilgili faktörlerin birbirleriyle ilişkilerini göstermek ve daha iyi anlayabilmek bakımından önemlidir. Burada grupların özellikleri açısından ele alınacak kısım grup yapıları ve bu yapıların grup faaliyetleri üzerine etkileri ile grup süreçleridir (Uluğ, 2002: 7).

Şekil 1 : Grup Özelliklerini Göstermek Üzere Geliştirilen Bir Model

Kaynak: (Uluğ, 2002: 8).

Siyasal grupları da kapsayan grup yapısı derken bu kavramın içine grubun tüm düzeni girmektedir. Bu düzen, grup içindeki iş bölümü, statü farklılıkları, iletişim yapısı ile kurallar ve rol ilişkileri gibi normatif beklentileri kapsar. Bir diğer ifadeyle grup yapısı, birbirine kenetlenmiş pozisyon (mevki) ve roller sistemidir ve bu sistemi oluşturan parçaların birbirleriyle düzenli ilişkiler içinde olmasını ifade eder. Formel (biçimsel) ya da informel (biçimsel olmayan) bir grup oluşturulduğunda, gruptaki kişileri birbirinden farklı hale getiren ve birbirlerine tutulan bir oluşum ortaya çıkar. Üyelerin sosyal durum, yaşları gibi özellikleri nedeniyle kişiler arasında bir farklılıklar meydana gelir. Bu farklılıklar içerisinde her bir grup üyesi belirli bir yer işgal eder. Grup üyeleri bir grup üyesinin nasıl davranması gerektiği hakkında bekleyişe sahiptir. Bu bekleyiş, o grup üyesinin oynaması gerektiği rolü ifade eder. Oynanacak rol grup yapısı açısından önemlidir (Sabuncuoğlu, 1987: 23).

Biçimsel gruplarda kimden kime bilgi iletişimi olacağı, kimlerin hangi mevkilerde olacağı, bu mevkilere ilişkin statüler ve rol beklentilerinin ne olduğu, nasıl bir işbölümü olduğu, karar verme mekanizmasının ne olduğu gibi ilişkilerin kuralları bellidir. Ancak

biçimsel olmayan gruplarda hele bu grup yeni kurulmuşsa bu yapısal özelliklerin çoğunun bilinmesi söz konusu değildir. Eğer biçimsel olmayan grubun hangi amaçla oluşacağı belirlenirse, biçimsel gruptaki özelliklerden bazıları burada da belirmeye başlayabilir. Gruplar yapıları bakımından farklılıklar gösterdiği gibi bir grupta zaman içinde yapısal değişme gösterebilir. Grup yapısıyla ilgili olarak yapılan çeşitli incelemelerde grubun iş, güç, arkadaşlık, iletişim vs. yapılarının zamanla yapısal değişikliklere uğradığı görülmüştür. Grup yapısının işleyişi ile ilgili oluşturulan normlar grup üyelerince paylaşılan standartlar, ilkelerdir. Bu ilkeler grubu ve üyelerini çeşitli yönlerden etkiler. Biçimsel veya biçimsel olmayan grupları oluşturan üyeler arasındaki düşünceler, tutum ve davranışlar, amaçları gerçekleştirme kararlılığı düzeyi, dayanışmayı olumlu yönde etkiler (Eren, 2015: 439-440).

Grupların oluşması grupta önderlik sürecini oraya çıkarır. Biçimsel gruplarda önder çoğu zaman biçimsel otoriteye, biçimsel olmayan gruplarda da daha çok durumsallık niteliği taşır. Önder gruplarda diğer üyeleri etkileyen kişidir. Örgütlerde bulunan gruplarda ve bu gruplar arasında çeşitli anlaşmazlık ve çatışmalar meydana gelmektedir. Grup liderleri bu anlaşmazlıklar ve çatışmalarla her zaman uğraşmak durumunda kalmaktadır. Görüldüğü gibi grup yapısı grubun tüm düzenini ifade ettiğinden, grup içinde yapılan bütün faaliyetler örgütün faaliyetlerini etkileyecektir. Şu bir gerçektir ki gruplar canlı organizmalara benzerler, doğarlar, büyürler ve bir gün yok olurlar. Grupların yok oluşu daha önce belirlenen hedeflere ulaşılması olabileceği gibi, grubun üzerinde etkin olan güçlerin grubu dağıtmaya karar vermeleri ya da grup içinde bölünme, ayrılma durumunun söz konusu olmasına veya dış baskılara bağlıdır. Böyle durumlarda grup üyeleri birbirleriyle kenetlenerek dayanışma içine girerler. Ancak grup yapısının sağlam olmaması grubu yok olmaktan kurtaramaz (Sabuncuoğlu, 1987: 23).

2.2. Türkiye’de Gençlik Gruplarının Özellikleri: X ve Y Kuşağına Bakış

Türkiye’de gençlik gruplarının özellikleri denildiğinde oldukça geniş bir kavramın da kapısı aralanmış olmaktadır. Bu nedenle kavram çalışmanın konusu bağlamında ele alabilmek amacıyla genç insanların yukarıda ana hatları ile değinilen tipik özellikleri grup halinde davranış ortaya koyma hali ve bu durumun tezahürlerinin durumunu açıklayabilmek için kavram siyasi gruplara atıf yapılarak daraltılmıştır.

Sanayileşme öncesi geleneksel toplumlarda genç birey, gençlik dönemini çok çabuk, kısa sürede tamamlar. Bu tür toplumlarda, çocukluk sürecini tamamlayan birey, var olan sosyo-ekonomik duruma ve geleceğe göre gençliğe adımını atar (Asutay, 2017: 64). Sanayileşmemiş, geleneksel toplumlarda bireyin gençlik dönemi çok kısa bir sürede tamamlanır ve gençlik dönemini çok kısa bir sürede tamamlayan genç birey, yetişkinlik dönemine ani ve hızlı bir şekilde girerek yaşamını idame ettirmeye çalışır. Gençler bu dönemde çok kısa süre içinde çalışma hayatına atılır ve gençten kendi yaşamını kurması beklenir.

Gelişmiş, sanayileşmiş modern toplumlarda genç bireyin, bir meslek sahibi olması ve beklendiği statü ve rollere ulaşması arzulanan geleneksel toplumlardaki gibi çok erken bir şekilde değil, daha ileri yıllara itilerek gençlik dönemi ve gençlik döneminin yansımaları bir nevi uzamış olup buna siyasete katılım da dahil edilebilir. Bu döneme, modern toplumlarda *uzatılmış gençlik* adı verilmektedir (Sönmez, 2004: 30-31).

Sosyal bilimler alan yazınında uzatılmış gençlik tanımına giren bu gençlik grubu dönemi, yapı ve özellikleri itibarıyla geçmiş kuşaklara yani babaları ve dedelerine göre oldukça farklı özellikler sergilemektedir. Uzatılmış dönem gençliği halen 1980-1999 arası doğumluları kapsayan Y Kuşağı veya Gelecek Kuşak olarak tanımlanmaktadır. Bu kuşağın dikkat çeken önemi özelliği özgürlüklerine düşkün olmaları ve teknolojiye tutku ile bağlı olmalarıdır. Ayrıca özgürlük, haklar, tepki verme, görüş bildirme vb. gibi hususlarda kendilerinden öncekilere göre çok aktif ve talepkarlardır. Tanımlama da öne çıkan belirgin özellikler narsist kişilik özellikleri, bencil, müteşebbis (girişimci), aşırı özgüvenli ve tepkisellik deyimleri ile açıklanabilmektedir (Adıgüzel vd, 2014: 73).

Günümüz siyasal yaşamında etkin olmaya başlamış ve gelecekte de daha çok rol alacağı kesin olan bu tip gençler yani Y Kuşağı üyeleri teknoloji ile olan yakın ilişkilerini beceri ve yaratıcılık bağlamında uyumlaştırırlar. Teknolojiyi görevlerini yerine getirmekte, sonuçlar elde etmekte, sanal organizasyon oluşturmakta ve sosyalleşmekte araç olarak kullanırlar ki birçok büyük toplumsal olaylarda bu durum gözlemlenmiştir. Diğer yandan uzun süreli ilişkilerden ziyade aceleci girişimlerde ve popülist eğilimler göstermeyi tercih ederler. Nitekim aşağıda da açıklanacağı üzere ülkemizdeki son referandum ve genel seçimlerde gençlerin tercihleri genellikle muhalefet ağırlıklı olmuştur. Günümüzün bu

gençliği bir işte çalışırken zorlanmaktan pek hoşlanmazlar; eğlenmeyi ve yüksek standartlar elde etmek için kazanmayı severler (Sönmez, 2004: 30-31).

Uzun süreli aynı söylemlerden hoşlanmadıkları gibi, otoriteyle de genellikle sorunlar yaşarlar, özgürlük, esneklik ve değişiklik yaşam biçimi hayat görüşlerinde yeğledikleri bir felsefeleridir. Kolay mutlu olmadıkları gibi tatminsizdirler ve beklentileri sürekli ve oldukça fazladır. Y Kuşağı; sabır, birikim, anlayış, razı olma, eksikleri ile kabullenme gibi davranışlara çok uzak olduklarından muhalif düşüncelere ve algılara eğilimlidirler. Bu tutumlarının nedenleri hakkında birçok teori ileri sürülmüş olup bu teorilerin ortak noktasında özellikle Y Kuşağı ve Milenyum Kuşağı için; ebeveynleri tarafından aşırı korumacılık, her zaman bol imkânlar ile büyütülmeleri, bilişim teknolojileri sayesinde bilgiye rahat ulaşabilmeleri, çarpıklıkları görebilmeleri, inanç ve bağlanma yerine rasyonel davranışa önem vermeleri gibi hususlar yer almaktadır (Mengi, 2009).

Ülkemiz siyasetinin varisleri denilebilecek Y Kuşağı üyeleri gençler gelişen teknolojiye bağlı olarak ve sanal/sosyal medyanın etkisiyle büyüyen ilk kuşaktır. Y Kuşağının büyük bir kısmı, 4-5 yaşından önce bilgisayarla tanışmıştır. Y Kuşağı, sosyal hayatında içine giren sanal medya ve internet ile çevrelerindeki toplumsal yaşama, siyasete, insanlara, eğlenceye ve istediği hemen tüm bilgilere anlık olarak erişebilmektedir. Bu nedenle özellikle siyaset kurumunun çelişkilerini daha net görebilmektedirler ve tepkileri de bazen aşırı olabilmektedir. Entegrasyon yeteneklerine sahiptirler ve farklı alanlarda ya da eş anlı olarak birden çok iş veya konuya yoğunlaşabilmektedirler. Fakat yaptıkları işlerden çabuk sıkılmaları sık rastlanan bir durumdur. Y Kuşağı üyeleri üst düzeyde analizler yapabilmeye ve hızlı düşünme kabiliyetine sahiptirler ve bu şekilde amaçları doğrultusunda sonuçlar ortaya koyabilmektedirler. Diğer yandan ekip çalışmalarında öne çıkan davranışlar gösterirler ve hayat standartları yüksektir (Keleş, 2011: 132).

Y Kuşağı bireyleri akıllı, özgürlüğe düşkün, bilişim ve teknoloji ilgilisi ve teknolojiyi geniş alanlarda kullanan kuşak olarak ifade edilmektedir. Zamanlarının büyük bir kısmını sosyal medya ve iletişim araçları ile etkileşim halinde geçiren Y kuşağı için hayatın tadını çıkarmak çok önemli olmaktadır. Y kuşağı X kuşağına göre teknolojiyi olmazsa olmazı olarak görmekte ve yaşamın neredeyse her alanında kullanmaktadırlar. Bu yönüyle X kuşağından çok üstün seviyede yer alırlar. Türkiye’de özgürlük düşkünü olan

bu nesil eğitim açısından birçok gelişmiş olanağa sahip ve adaptasyon sürecini hızla aşan bir yapıya sahiptir. Özellikle küreselleşme olgusu vesilesiyle de kültürel, ekonomik, sosyal ve teknolojik etkileşimden yararlanabilme olanağına da sahiptirler. Türkiye nüfusunun yaklaşık 35'i (27 Milyon) bu kuşağa mensuptur. Ülkemizdeki genç birey rakamı, birçok Avrupa ülkesindeki toplam insan sayısını da geçmektedir (Adıgüzel vd, 2014: 73).

Buradan hareketle siyaset sahasında halen pek varlık göstermiyor olsalar da gelecekte siyasetin belirleyicileri olarak kabul edilebilecek Y Kuşağı ve Milenyum Kuşağı üyelerinin siyasal katılımları ve siyasetten beklentileri çok farklı olabilecektir denilebilir. Nitekim babaları ve dedeleri gibi özellikle 1990'lı yılların ekonomik ve politik krizlerine şahit olmayan bu gençler geçmişle kıyaslamalara değil geleceğe yönelik neler yapıldığına daha çok önem vermektedirler.

Görüldüğü gibi günümüz genç gruplarının temel özellikleri geçmişe göre oldukça farklı olup gelecek nesillerinde bu anlatılan kuşaktan meydana geleceği bilindiğine göre Türkiye'deki gençliğin ve gençlik gruplarının durumu, ülkenin sanayileşmesi, kentleşme yapısı, sosyo-kültürel ve dünyaya bakış açısı bakımından oldukça karmaşıktır. Ülkemizde, gençlik grupları temel niteliklerini ve gelişimsel özelliklerini; hem geleneksel, sanayi öncesi toplumsal yapıdan hem de modern, sanayileşmiş toplum yapısından almıştır. Dolayısıyla gençliğin durumu; gelişmiş ülkelerin toplumsal-ekonomik yapısal özelliklerinin yansıtmasının yanı sıra bu yapı, içinde az gelişmiş, geleneksel ülkelerin temel özelliklerini içinde barındırmaktadır (Duverger, 1998: 101; Gür, 2012).

Buna göre Türkiye'de belli bir statü ve mesleki roller edinmek için üniversite tahsilini yapmak zorunda olan gençler, eğitimini tamamladıktan sonra da işsizlikle karşı karşıya kalma olasılığı son derece yüksektir ya da gencin kurguladığı yaşam standartlarının çok altında yaşama olasılığı çok fazladır. İdealleri ve hayalleri olan genç; Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde kurguladığı ideallerini ve hayallerini unutmak zorunda kalarak, yalnızca bazı temel ihtiyaçlarını karşılamak için karın tokluğuna çalışmak zorunda kalmaktadır. Bu nedenlerden dolayı Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde yaşayan genç, yaşadığı, maddi ve manevi imkânsızlıklar, tatminsizliklerden ve popüler kültür etkilerinden dolayı umutsuz, mutsuz ve karamsar bir ruh halinde içinde yaşamını sürdürmektedir (Şentuna, 2009: 16).

Kısaca belirtmek gerekirse, Türkiye'deki gençliğin durumu ülkenin sosyal, kültürel ve ekonomik yapısıyla çok yakın paralellikler göstermektedir. Bu değişkenler, gencin gelişim süreci içerisinde birbirleriyle sürekli etkileşim içindedir.

Genel olarak ülkeler için genç nüfus veya genç gruplar, genel nüfus oranına göre önemli bir paya sahiptir ve önemini giderek artırmaktadır.

Gençlik, bir yaş kategorisidir. Bu dönem belirli bir yaş kesimini yansıttığından diğer yaş kategorilerinden sosyal, psikolojik ve kültürel açılarından farklıdır. Gençlik kategorisi, araştırmacının zihninde bir varoluşa sahip olan; 15-24 yaşları arasında olan, yaşanan çağın gerekleriyle farklı zaman dilimlerine uzanabilen, çocukluktan yetişkinliğe hem biyolojik hem de sosyal doğru bir geçiş sürecini anlatan, bu geçiş sürecinin hızlı ve değişkenliğiyle nitelenen, biyolojik değişimin yoğun yaşandığı, sosyal ve kültürel davranış kalıplarının geliştiği ve olgunlaşmaya başladığı, psikolojik açıdan yoğun ve çatışma duyguların yaşandığı gerilimli bir dönemi ifade eder (Şentuna, 2009: 7-9).

Gençlik gruplarının toplum yararına kanalize edilmesi ve potansiyellerinin harekete geçirilmesi, siyasete katılımlarının sağlanarak onların öncelikle sosyalleşmesiyle, ülkeleri için katkı vermesiyle ve sosyal gelişmelerinin sağlanması ile mümkün olabileceği bir gerçektir. Oldukça yaygın bir tanımla sosyal gelişme, *kişilerin ve özellikle de genç grupların toplumsal uyarıcı kanallarına, grupsal hayatın tahakkümü ve mecburiyetlerine karşı, belirli bir bilinçortaya koyması, grup içerisinde veya değerlerinde diğer insanlarla geçinebilmesi onlara benzer şekilde davranmasıdır*. Birey, gelişmesi için karşılanması önemli olan gereksinimlerini içinde yaşadığı kültüre özgü yollardan ve bu yolları tarif eden somut ve soyut göstergelerden öğrenmektedir (Sönmez, 2004: 30-31).

Genç gruplar her şeyden önce sosyal bir varlık ve tabaka olup bebeklik çağında başlayıp, çocukluk çağında devam eden sosyalleşme süreci, gençlik çağında da gelişmesini sürdürür. Genç hem bireysel hem de grupsal olarak, toplum içinde kendini aramaya, kişilik sınırlarını belirlemeye çalışır, özdeşleşme, özerklik ve sorumluluk, arkadaş ilişkileri toplumsallaşma sürecinin önemli yönleridir. Bu konuda sosyal öğrenme kuramcılarında olan Neill ve Fleming (2003), gençlerin ve genç gruplarının planlama, düşünme, öğrenme ve algılama gelişimlerinin önemini ifade etmekte ve sosyalleşmenin yolunun bu konularda gençlere sağlanacak doğru liderlik davranışları ile mümkün olabileceğini ileri sürmektedirler (Neill ve Fleming, 2003'den Akt. Bayrakçı, 2007: 199).

Mc Neil, sosyal gelişim sürecini bir çizelge (Tablo 1) halinde göstermiş, özellikle gençlerin, yönelimleri, karakteri, kişilikleri, rol seçimleri ve amaçları açısından toplumun isteklerine uyan bireyler haline geldiğini belirtmiştir. Buna göre sosyalleşme yolunda gençlerin kişilik ve benliğini oluşturan unsurlar öne çıkmaktadır (Başaran, 1992'den Akt. Küçük ve Koç, 2004: 132-134).

Şekil 2: Gençlerin ve Genç Grupların Sosyalleşme Süreci

Gençler ve Genç Gruplar	Şu Boyutlar İçinde Sosyalleşir	Sosyalleşmede Şu Kurumlar ve Sosyalleşme Kuvvetleri Dinamik Etkileşim Halindedir	Sosyalleşmeyi Şu Kişisel Nitelikler Sınırlar	Şu Yaşam Konuları ve Davranış Sistemleri Gelişir	Yetişkinin Şu Nitelikleri Belirlenir
Bedensel gereksinimler, kalıtımla geçen niteliklerle doğan biyolojik organizma	Duygusal Sosyal Bilinçsel Algısal Zihinsel Davranışsal Vurgulayıcı (Expressive)	Aracılar Ana-Baba Kardeşler Arkadaşlar Akrabalar Öğretmenler	Yaş Cinsiyet Gelişim Hızı Gelişim Çağı Yapı Zeka	Ağızla ilgili olan Boşaltma ile ilgili olan Cinsellikle ilgili olan Saldırganlıkla ilgili olan Başarıyla ilgili olan Ait olma ile ilgili olan Kendini Değerlendirme ile ilgili olan	Yönelimler Karakter Kişilik Rol Tercihi Amaçlar
	Seçici Bir Şekilde Beceriler Bilgi Tutumlar Değerler Motifler Alışkanlıklar İnançlar İhtiyaçlar İlgiler İdealler KAZANIRLAR.	Kültürel Etkiler Sosyal Sınıf Din İrk Okul Toplum Kitle Haberleşme Araçları Gönüllü Teşeküller			

Kaynak: (Yağmur ve Tarcan İçigen, 2016: 229-231).

Gençlerin sosyal gelişimi, kültürel özelliklerin devamında ve kişilik üzerinde rol oynamaktadır. Bir kültür içinde doğan birey, beşerî çevre olarak adlandırılan organize birey gruplarından yani toplumdaki ve bu toplumun yaşam tarzlarından yani kültürden etkilenmektedir. Birey kültür etkileşimi, bir toplumda yaşayan bireylerde ortak birtakım özelliklerin gelişmesine yol açar. Çağımızın ortak özellik ve değerleri olarak duygusal sevinç ve abartma, kısa sürede kurulup bozulabilen ilişkiler, kolayca etkilenebilme, toplumda dikkat çekme, ilgi toplama, rol edinme çabasına girme örnek gösterilebilir. Türk toplumunda genç, devamlı değişen ve gelişme kaydeden toplumun değerleri arasında, eğitimde başarıyı yakalamak, mali bir güce erişebilmek, toplum ve yakın çevresinin onayını almak hususunda kaygılar duyabilmektedir (Cüceloğlu, 2012: 360).

Genç, toplumda saygınlık (prestij) kazanmaya ve statü sahibi olmaya gereksinim duyar. Bu gereksinim karşılandığı oranda gencin içinde bulunduğu toplum ile uyumu da sağlanmış olur. Toplumsal uyum gencin kendi cinsinden oluşturduğu grup içinde düzenlediği faaliyetler çerçevesinde kazandığı bazı deneyimler sonucunda zaman içinde kazanılmaktadır. Gencin kimliğini bulması, kendini tanımlaması, toplumda bir rol alması ve kendine bir yer edinmesi *özdeşleşme süreci* sonucu gerçekleşir. Çocuklukta üstün bir varlık olan anne ve baba, ergenlik ve gençlik döneminde zamanla etkisini yitirmekte ve genç kendini ailesinden ayırıştırıp yeni iletişim kaynaklarına yönelmek istemektedir. Toplum içinde değişik roller alarak kişiliğini sınyayan genç, özdeşleşme sürecinde benimsediği davranışları pekiştirir (Cüceloğlu, 2012: 360).

Kişinin belirli bir gruba aidiyet hissi taşıması toplumsal gelişme için önemlidir ki gençlik grupları ve buralardaki mikro liderlerin önemli görevi de bundan dolayıdır. Bireyler, aile, akranlar, okul ve iş arkadaşlarıyla siyasette dahil olmak üzere farklı amaçlar doğrultusunda bir araya gelirler ve belirli gruplar oluştururlar. Grupların bireye en değerli etkilerinden biride *grubun isteğine uyum sağlamaktır*. Belirli bir gruptaki kişilerin bir *örnek davranış sergilemek* anaatinde olduğu ortaya çıkmıştır. Böylesi ortak davranışlar, giyimden dinlenen müziğe, siyasal katılımı, sosyalleşme ve konuşma biçiminde sergilenmektedir. Gruptan kişilere sanki “*bizim gibi ol*” iletisi yansıtılmaktadır. Her grubunun kendine has bir sosyal havası vardır. Gençlerin arkadaş gruplarında zamanla “*biz*” duygusu ortaya çıkar ve kendi grubundan olmayan diğerlerini “*başkaları*” olarak nitelendirip dışlamalarına sebep olur. Bu duygular aynı zamanda gruplar arası zıtlaşmaları ve çatışmaları da doğurmaktadır (Kulaksızoğlu, 2001: 89-90) ki siyasal karşıtlıklar bu noktada şiddete dönüşebilmektedir.

Bu sebeplerden dolayı kendi kimliğini ve kendi dünyasını kurmaya çalışan ergenin en önemli güven kaynağı arkadaşlık ilişkileri olmaktadır. Dolayısı ile ikili ve/veya grup arkadaşlık ilişkileri yaşamında çok önemli bir yer tutar. Özdeşleşme süreci içinde ailesinden ve toplumdan aktarılan davranış biçimlerine karşı çıkan veya ilgisiz kalan genç, yeni amaç ve değerler peşinde koşarken arkadaş grubundan önemli derecede etkilenmektedir. Genç, arkadaş grubu içinde kimlik ve toplumsal çevre kazanır. Gencin toplumsal gelişim sürecindeki bir diğer önemli etken ise boş zaman ilgilidir. Çocukların dinlenme ve eğlenme şekli olan oyun ergenlikte yerini yeni ilgilere bırakır. Boş zaman,

bireyin ailesel, mesleki ve toplumsal görevlerini ifa ettikten sonrabireysel bir şekildedenebileceği, dinlenebilme, eğlenebilme, bilgilerini ve becerilerini çeşitlendirme gibi bir dizi uğraşları içerir. Boş zaman faaliyetleri kişinin cinsiyeti, yaşadığı ortam, yaş grupları, birlikte olduğu yaşlılarının ilgisi, toplum içinde edinilen yer, ailenin ilgileri ve bireyin ilgilerini geliştirme olanakları çerçevesinde nitelik ve nicelik kazanır. Gençlik döneminde boş zaman ilgileri genç için önemlidir. Özellikle kamp ve spor faaliyetleri çok sevilen bir ilgi çeşididir ve genç etken veya edilgen olarak sporla uğraşır. Sinema ve tiyatroya gitme, okuma, müzik dinleme ya da müzikle ilgilenme gencin gereksinimlerini karşılayan ilgi türleridir (Cüceloğlu, 2012: 360-363).

2.3. Türkiye’de Gençlik ve Siyaset

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2016 yılı itibariyle 15-24 yaş aralığındaki gençler ülke nüfusunun %16,4’ünü oluşturmaktadır. Aynı yıl için toplam nüfus 78 milyon 741 bin 53 kişi olup bunun 12 milyon 899 bin 667 kişisi gençlerden oluşmaktadır. Mevcut genç nüfusun ise %51,2’sini erkekler %48,8’ini de kadınlar oluşturmaktadır. Kadınlarda daha yüksek olmak üzere 2016 yılsonu itibariyle de genç işsizliği %24 civarındadır (TÜİK, 2016). Ülkemizdeki gençlik yaşama dair bakış genellikle mutlu olduğunu ileri sürmekle birlikte Türkiye İstatistik Kurumu’nun araştırmasın göre büyük ölçüde kendileri “*mutlu*” olarak ifade etmişlerdir.

Yüksek Seçim Kurulu (YSK)’ya göre Türkiye’de 16 Nisan 2017 tarihinde yapılan referandumda bir önceki genel seçim olan 1 Kasım 2015 seçimine göre yaklaşık 2 milyon kişi artmış olmakla birlikte bunlar gençlerden oluşmaktadır. Anket şirketleri ve siyasi partilerin referandum sonrası yaptıkları değerlendirmelere göre gençlerin tercihlerinin ise işsizlik ağırlıklı nedenler muhalefetten yana olduğu ileri sürülmüştür. Bu tespit referandum sonrası Adalet ve Kalkınma Partisi (Ak Parti)’nin yöneticilerine aittir (www.posta.com.tr). Yine 7 Haziran 2015 ve yinelenen 1 Kasım 2015 genel seçimlerinde de özellikle ilk kez sandığa giden gençlerin oylarının yaklaşık %70’inini muhalefet ağırlıklı olduğu yapılan değerlendirmeler arasındadır (www.haberturk.com). Genç seçmenlerin tercihleri ve seçmen davranışları hakkında yapılan pek çok araştırma bulunmakla birlikte bunların uzlaştığı temel noktalara bakıldığında tercihlerin işsizlik, belirsizlik, geçmişle kıyaslama yapılamaması, “*asi*” ya da “*karşı duruş*” genç psikolojisinin etkili olduğu ileri sürülmektedir.

Diğer yandan gençlerin seçmen davranışlarının konu edildiği araştırmalarda gençlerin katılımları genellikle nicel ve oy verme bağlamında ele alınması ileri sürülen görüşleri tartışmalı hale getirmektedir. Gençliğin siyasete katılımı/katılmaması olgusu siyasal sahadaki ideolojilerin ve politik görüşlerin etkinliği ile de yakından ilgilidir. Günümüzde özellikle ülkemiz gibi politik hareketliliğin yoğun olduğu toplumlarda çeşitli siyasal katılım şekilleri (anlaşma) konvansiyonel olan/olmayan veya post modern siyasal aktivitesınıflandırma biçimlerinin de dikkate alınması gerekmektedir (Özer, 2011: 46). Konvansiyonel siyasal katılımı demokrasinin ana kurumsal aktörleri olan siyasal partilere doğrudan katılım söz konusu iken seçimler dışında siyasi karar alma süreçlerine katılım vardır. Post modern katılımdaysa doğrudan politika ya da siyasi örgüt ve kuruluşlar olmamasına rağmen kolay bir şekilde siyasallaşabilen bir aktif katılım vardır (Şaşmaz, 2015: 39).

Görüldüğü gibi gençlerin siyasete katılımlarında oy vermenin birden çok yol ve yöntem vardır. Gençlerin siyasete katılımları ülkemizde de örneği görüldüğü gibi oldukça önemli ve hatta belirleyici olabildiği için gençlerin siyasette toplumsal modernleşme yolunda oldukça önemli rol alabileceği görülmektedir. Çünkü katılım ve dışlanma arasında kalan gençlerin toplumsal hayata dâhil edilmesinde siyasal katılım önemli yere sahiptir. Diğer yandan gençlerinin katılımlarının sağlanamadığı her türlü girişim etkinlik bakımından eksik kalabilecektir (Edwards, 2008: 17). Özellikle de ülkemiz gibi genç nüfusun yoğun olduğu toplumlarda bu durum çok daha önemlidir. Yoksulluk, ırk, dil, din, eğitim, sosyal içerme, istihdam vb. gibi faktörlerden dolayı genç katılımının yeterince sağlanamadığı toplumsal yaşam küçük gerekçelerle bile zaman zaman kargaşalara maruz kalabilmektedir (Pavlidis ve Barker, 2010: 27).

Toplumda sanılanın aksine gençlerin siyasete ilgisiz olmadığını söyleyebiliriz. Bu yargının nedeninin yukarıda da açıklandığı gibi siyasal katılımın konvansiyonel faktörlerin ölçüt alınmasından ileri geldiği düşünülmektedir. Bu konuda örnek verilebilecek bir çalışma Sosyal Ekonomik ve Kültürel Araştırmalar Vakfı'nca (SEKAM)

tarafından 2013'te yapılan Türkiye Gençlik Raporu Gençliğin Özellikleri, Sorunları, Kimlikleri ve Beklentileri raporuna² göre (SEKAM, 2013: 127-128):

Genç kesimin Türkiye ve dünyadaki diğer ülkeler ölçeğindeki siyasal-toplumsal-ekonomik gündemle yüksek bir düzeyde alakalı olduğusöyenebilir. Gençlerin Türkiye ve dünya ölçeğindeki siyasal-toplumsal-ekonomik gündemle yüksek düzeyde (%80) alakalı olduğu ortaya çıkmıştır. Türkiye ve dünya gündemine ilgisiz olanların oranı genel olarak düşük seviyededir (%20). Genç kesimin Türkiye/Dünya ölçeğinde yaşanan siyasal-toplumsal-ekonomik hususlara ilgi seviyeleri, kendi siyasî, ideolojik ve dini kimlikler açısından büyük bir farklılığa neden olmamaktadır.

Türkiye'nin ve Dünya'nın siyasal-toplumsal-ekonomik gündemi ile ilgili olan genç bireylerin, gazete-kitap okuma faaliyetinin debunlarla doğru orantılı bir biçimde olması gerekir. Bu gerekliliğe uygun şekilde, kitap-gazete okuma sıklığı ile ülkenin ve dünyanın toplumsal-siyasal-ekonomik gündemini takip arasında doğru orantılı bir ilişki bulunduğu saptanmıştır. Ülkenin ve dünyanın siyasal-toplumsal-ekonomik gündemiyle çok ilgili olan gençler, her gün gazete okumakta ayrıca yılda en az 11 tane kitap bitirmektedir. Bu sonuçlar, ülkenin ve dünyanın siyasal-toplumsal-ekonomik gündemine daha düşük düzeyde ilgili olanlara göre oldukça yüksek oranlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gençliğin siyasal gündemi, genç kesimin siyaset kurum ve kuruluşlarıyla alakalı davranış ve düşüncelerini ortaya çıkarmak amacıyla araştırma boyutunda bazı sorular yer almıştır. Bu sorular sorularak gençliğin siyasal kurumlar karşısındaki düşünce ve davranışları, siyasal ilişki seviyeleri, siyasi tercihleri, eleştirileri, bilgileri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Gençlerin siyasesi ilgilerini ortaya çıkarmak için sorulan sorulardan biri, *“Türkiye ve dünya ölçeğinde yaşanan toplumsal-siyasal-ekonomik gündeme ilgili misiniz?”* sorusudur. Gençlerin ülke ve dünya ölçeğindeki toplumsal-siyasal-ekonomik gündemle büyük oranda ilgili oldukları anlaşılmaktadır (%79,8). Ülke ve dünya gündemine ilgisiz olanların oranı genel olarak düşüktür (%20,2). Gençlerin Türkiye/Dünya ölçeğinde yaşanan toplumsal/siyasal/ekonomik konulara ilgi düzeyleri, sahip oldukları siyasî, ideolojik ve dinî kimliklere göre farklı bir seyir izlememektedir (SEKAM, 2013: 131).

² Araştırmanın veri toplama aşaması 2013 yılı Ocak-Nisan aylarında gerçekleştirilmiştir. Anket, araştırmanın evrenini temsilen seçilen 81 şehirde ve demografik ölçekle kent kategorisine dâhil edilebilecek ilçeler dâhil 179 kentsel, 173 kırsal olmak üzere toplam 352 yerleşim biriminde 5541 kişiye uygulanmıştır.

Ülkenin siyasî gidişatı hususunda gençlerin ikiye bölündüğünü görüyoruz: Gençlerin yüzde elli biri (%51), ülkenin siyasî gidişatını olumlu bulmakta; buna rağmen diğer kısmı da (%49), olumsuz görmektedir. Ülkenin siyasî gidişatı, gençlerin siyasî, ideolojik ve dinî kimliklerine bağlı olarak bir değişim göstermektedir. 1. grup (Atatürkçü, Laik, Kemalist, İlerici) (%53-%61) ve 4. grup (Komünist, Ateist, Devrimci, Feminist) (%57-%71) kimlik mensuplarına göre ülke kötüye doğru; 3. Grup (Dindar, İslâmcı, Müslüman) (%52-%58) ve 5. grup (Ülkücü, Muhafazakâr, Milliyetçi) (%51-%60) kimlik mensuplarına göre de ülke iyiye doğru gitmektedir. 2. grup (Liberal, Sosyal Demokrat, Sosyalist, Demokrat) kimlik mensuplarının bu konuda ikiye bölündükleri ve kafalarının karışık olduğu görülmektedir.

Ülkenin gelecek on yılının daha iyi olup olmayacağı konusunda da gençler, yaklaşık ikiye bölünmüşlerdir. Ülkenin daha iyiye gideceğini söyleyenlerin oranı %52 olurken; bu, mevcut gidişatı olumlu bulanların oranıyla (%51) uyumludur. Gençlerin %21'i, on yıl sonrasında Türkiye'nin bugün ile aynı olacağını düşündüğünü belirtmiştir. Bu kesimin, gelecekte, olumlu veya olumsuz olma ihtimali bulunmaktadır. Bununla birlikte gençliğin %51-52'lik bir kesiminin hem mevcut durumun iyi olduğunu hem de geleceğin iyi olacağını belirtmesi olumlu bir gelişmedir. Gençlerin, ülkenin on yıl sonrasına ilişkin görüşleri, siyasî, ideolojik ve dini kimliklerine bağlı olarak değerlendirildiğinde ilginç bir tablo ortaya çıkmaktadır. Komünist kimlik mensupları hariç(%40), geri kalan 17 kimlik mensubu(%36-57) oranında, ülkenin on yıl sonrasının bugüne nazaran daha iyi olacağını belirtmiştir. On yıl sonrası Türkiye'sinin bugünle aynı olacağını belirtenler ise yüzde on sekiz ila yirmi beş tir (%18-25)'tir. İlginç bir sonuç da Ateist, Devrimci ve Feministlerin mevcut gidişatı olumsuz görüp on yıl sonrasını olumlu olarak görmeleridir (SEKAM, 2013: 131-132).

2.4. Gençliğin Siyasal Yönelimi, Katılımı ve Davranışları Hakkında Tartışmalar

Daha öncede değinildiği gibi, siyasal yönelim kavramı, bireylerin içinde buldukları siyasal ortama ilişkin bilgi, duygu ve tercihleri anlatmaktadır. Bilgi, duygu ve tercihlere, yani siyasal yönelimlere ilişkin eylemler ise, siyasal davranış kavramıyla ifade edilmektedir. Siyasal yaşamda her şey davranış olarak nitelendirilmemelidir. Fransız siyaset bilimcisi Jean Ranger davranışı eylemle eş anlamda kullanmıştır. Davranmak bir eylemde bulunmaktır. Tüm tutum-davranışlar siyasal olarak da nitelendirilemez. Bireyin

çeşitli sosyal tutum-davranışları içinde yaşadığı topluma gösterdiği tepkisel davranışları ifade edebilir. Siyasi davranışların bilinmesi, siyasi kültür konusunda aydınlatıcı verileri saptama olanağı vermektedir. Belirli bir siyasi kültür çerçevesinde hangi tip siyasi davranışın olduğu, bu sistemin tanımlanması, karşılaştırmalı incelemelerin yapılabilmesi bakımlarından büyük önem taşımaktadır (Avrupa Konseyi Şebeke Gençlerin Katılım Projesi, 2014: 87-101).

Siyasal davranışların en önemli yönünü siyasi katılım belirlemektedir. Bir başka anlatımla, *siyasi katılım, kişilerin siyasi-yönetsel kurumlara karşı gösterdiği tavır ve davranışları ifade etmesidir*. Siyasi katılım çeşitli düzeylerde gerçekleşmektedir. Bu düzeyler siyasete katılmak veya katılmamak, ilgi göstermek veya göstermemek, oy vermek veya oy kullanmamak, sadece seçimlerde aktif olmak ve seçim haricinde de siyasi mekanizmalara ilgi duymak biçimindedir. Bu son katılım şeklinde de katılım seviyelerini belirleme şansı vardır: Gelişmeleri sadece izlemek, siyasi tartışmaları dinlemek, o tartışmalara katılmak, yönetmek. Daha yüksek bir seviyede de siyasi yaşama etkin olarak katılım (partiye üye olmak, parti yayınlarını izlemek, parti için çalışmak) söz konusudur (Avrupa Konseyi Şebeke Gençlerin Katılım Projesi, 2014: 87-101).

Yukarıdaki açıklamalar, siyasi yaşam içerisindeki her bireyin siyasetle aynı derecede ilgilenmediğini, siyasi yönelim ve davranışlarının farklı durumlar içerebildiğini göstermektedir. Genelde bu farklılıkları, bireysel-toplumsal etkenler belirlemektedir. Konuyu daha yerinde açıklamak, daha önemlisi gençlik bağlamında de ele almak için, bu etkenleri kuramsal anlamda çözümlenmekte yarar vardır. Böylelikle, hem gençlik kesiminin kendine özgülüğünden kaynaklanan birtakım değişkenlerin belirleyiciliği gözden kaçırılmamış hem de siyasi davranıştan belirginleştiren nesnel ölçütlerin kuramsal yönü ele alınmış olacaktır. Çözümleme açısından, bu kuramlara dayanak noktası oluşturan etmenleri belirli kategoriler etrafında toplamak mümkündür. Eğitim düzeyi, gelir seviyesi gibi etmenleri, sosyo-ekonomik etmenler olarak ele alırken, yaş ve cinsiyet gibi etmenleri biyo-fiziksel etmenler olarak ele alabiliriz. Bunun yanında siyasi düzenin yapısı ve işleyişi siyasi etmeni, siyasi kişilik, siyasi ilgi gibi etkenlerde psikolojik etmeni oluşturmaktadır (Gülden, 1996: 35-48).

Sosyo-ekonomik etkenler bireyin siyasi ilişkisine yönelik tutum ve davranışlar üzerinde önemli bir etki gücüne sahiptir. Özellikle sosyo-ekonomik durumunda oluşacak

değişme bireyin çevresini algılamasını, düşünce biçimini etkiler. Yine bu gibi değişimler kişilere doğru sosyal tepkilerin, iletilerin değişimine sebep olabilir. Bu çerçevede, statü, meslek, gelir durumu, eğitim düzeyi gibi sosyo-ekonomik etkenler bireyin siyasetle olan ilişkisini etkilemektedir. Ancak unutmamalıdır ki, bireylerin siyasetle olan ilişkisi söz konusu olduğunda, belirleyici sosyo-ekonomik etkenler hiyerarşisinde hiçbir etken tek başına kesin belirleyici değildir. Sosyo-ekonomik değişkenlerin birbirleriyle yakın ilişkisi söz konusudur (Güldiken, 1996: 42-59).

Biyo-fiziksel etmenler içerisine cinsiyet ve yaş değişkenleri girmektedir. Yaş ve cinsiyet değişkenleri siyasal davranışlar açısından, ayrıca ele almayı gerektiren biyolojik ve toplumsal olgulardır. Toplumlarda kadınlara ve erkeklere özgü değer ve yargı kalıplan oluşmaktadır. Cinsiyet özellikle bu kalıplara girmiş bireylerin istemsizce ve istemli bir şekilde kendilerini belli öngörülere cevap verebilecek bir biçimde değiştirmesine neden olur ve bu durum baskı yaşanmasını tetikler. Erkek ve kadın arasındaki düşünce farklılaşması toplumsal özelliklere göre ortaya çıkar. Bu durum daha çok eşitsizlik şeklinde hayat alanı bulur. Bu da erkek-kadın eşitsizliği dayanağını oluşturur (Güldiken, 1996: 42).

Yapılan birçok araştırmada kadınların siyasete ilgisinin daha az olduğu ve siyasal katılımında, siyasal davranışlarını sergilemede daha pasif olduğu görülmektedir. Aynı zamanda seçilme hakkını kullanma aşamasında kadının konumunu gözlemlemek, kadın ve siyaset ilişkisini özetlemektedir. Toplumsal gelişmeyle birlikte kadının konumu, dolayısıyla siyasetle olan ilişkisi de olumlu süreçlere girmektedir. Bireyin isteği dışında ortaya çıkan siyasi bir argüman da kişinin yaşıdır. Burada yaşın anlamı kronolojik veya genetik bir özellikten ziyade yaşanan zaman dilimidir. Yaş grupları farklı toplumsallaşma etkileri altında farklı siyasal davranışlar gösterebilmektedirler. 1960'lı yıllarda yaşanan gençlik veya üniversite gençliği hareketleri bu bağlamda hatırlanmalıdır (Kışlalı, 2003: 221-223).

Yaş ölçütü etrafında kategorileştirilen ve gençlik dönemi olarak nitelendirilen yaşamsal dönem, özellikleri itibariyle çocukluk, yetişkinlik ve yaşlılık dönemlerinden ayrılmaktadır. Bu dönemlere karşılık olarak kuşak kavramı da kullanılmaktadır. Kuşakların kendine özgü görünümü, kuşaklar arası görüş ayrılıkları doğal bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Kuşaklar arasındaki tutum ve davranış farkı siyasi hal ve hareketlerde de yer

edinir. Örneğin genç kesim bireyleri yaşlı bireylere göre daha çok yenilik taraftarı olurken, tutucu davranış sergileyen de yaşlı kesim olmaktadır (Kalaycıoğlu, 1984: 20).

Gençliğin kendine özgü nitelikleri; enerjisi, değişim arzusunun belirginliği ve daha birçok etkenin yanında, alınan eğitim de bulunulan ve yaşanılan çevrede farklı siyasi davranışlar sergilenmesine katkı sağlarken aynı zamanda bunları geliştirdiğini söylemek mümkündür. Siyasal davranışı etkilediği saptanmış olan psikolojik değişkenler ise, etkinlik duygusu, girişkenlik duygusu ve siyasal ilgi olarak özetlenebilir (Kışlalı, 1994: 133-135).

Çevrelerini etkileyebildiklerini, denetleyebildiklerini hisseden bireyler birçok sosyal aktiviteye daha fazla katılımda bulunurlar. Daha açığı kendilerini politik açıdan etkili hisseden kişiler, siyasal sistemin faaliyetlerini, uygulamalarını etkileyebileceklerini düşünürler. Bunun yanında, etkinlik duygusuna benzer başka bir duygu olarak sosyal girişkenlik duygusu karşımıza çıkmaktadır ki, bireylerin girişimci niteliklerini ifade etmektedir. Siyasal ilgi ise, siyasi-yönetimsel olayları, siyasi mekanizmaların sürdürülebilirliğini ve siyasi kararlar alınmasını devamlı ve planlı bir duyarlılıkla izleme davranışdır. Bireyin siyasi takip ilgisi yükseldikçe olayları algılaması daha kolay ve kişideki etkileri daha yoğun bir hale gelmektedir (Güldiken, 1996: 55-57).

Siyasal yönelim ve davranışların gençlik açısından psikolojik tahlili tamamıyla gençliğin dönemselsel psikolojik özelliklerini kapsamaktadır. Son zamanlardaki gençliğin şiddete yönelik faaliyetlerde bulunmasının psikolojik nedenlerden de kaynaklandığını düşünen insanlar da az değildir. Bundan dolayı, aile ve toplum düzeyinde gençlere "*geçerli özdeşleşme görüntüleri*" verilememesi psikolojik bir gerektir. Gençler genelde ailesinde ve toplumda rol model olarak alacağı karşılığı bulamamaktadır. Bunun yanında engellenme, dolayısıyla doyumsuzluk ve içten duyulan bir güçsüzlüğü gizleme çabası da psikolojik etkenler içerisindedir (Kışlalı, 1994: 133-135).

Siyasal yönelim ve davranışları biçimlendiren etkenler içerisinde son olarak değineceğimiz kategori siyasal etkenler kategorisidir. Siyasal değişkenlerle siyasal yönelim ve davranışlar arasındaki ilişkileri sistemin yapısı ve sistemin işlerliği olarak iki kategoride toplamak gerekir. Tüm siyasi sistemler sürecin kurallara bağlı olarak ilerlemesini ister ona göre hayatı düzenleme yoluna gider. Örneğin kimin nasıl seçileceğine hangi şartlarda katılımda bulunacağına dair veriler bulunmaktadır. Seçilme hakkı veya oy verme faaliyeti

belirli bir yaşa kadar kısıtlanmıştır. Seçmen olabilme belli bir yaştan sonra elde edilir (Avrupa Konseyi Şebeke Gençlerin Katılım Projesi, 2014: 87-101).

Bunun yanında siyasal partilerin durumu, sisteme etki eden maddi ve tarihsel koşullar, seçim sistemleri, ideolojik görünümler de siyasal yönelim ve davranışlar üzerinde sistemin yapısı ve işleyişi bakımından etkilidir. Siyasal düzenin otoriter veya serbest, siyasi iktidarın sosyal düzendeki radikal değişmelerini desteklemesi veya karşı olması ve nihayet siyasi iktidarın gençliğe açık açık veya kapalı oluşu, gençlik ve siyaset ilişkisinin niteliğinin ortaya çıkmasında anlamlı faktörler şeklinde peyda olur. Düzen otoriter hale geldikçe öğrenci olayları ve hareketleri düzene zıt bir duruma evrilmekte ve toplumda bunları destekleyen kişi veya gruplar ortaya çıkmaktadır. Bu desteğin toplumun hangi kesiminden geleceği, sınıfsal yapıya ve bilinçlenme düzeyine bağlı olarak, ülkeden ülkeye değişmektedir. Tersine düzen liberalleştikçe, öğrenci hareketlerinin çoğunlukla -düzeni atlayarak- toplumsal düzendeki bozukluklara karşı çıktığı görülmektedir. Bu eğilim içerisinde kısa sürede etkili olamamak öğrencileri şiddete ve toplumsal bozuklukların o düzen içerisinde çözümünün olanaksız olduğu düşüncesine itmektir. Bu aşamada öğrenci hareketleri, geleneksel muhalefeti temsil eden yetişkinlerin siyasal örgütlerinden ve önderliklerinden bağımsızlaşmakta, sonuç olarak da toplumsal destekten yoksun kalmaktadırlar. Bunun yanında, iktidarın genç kuşaklara açık veya kapalı oluşu da bu durumla yakından ilgilidir. İktidar genç kuşak seçkinlerine kapandıkça, öğrencilerin bizzat düzenin kendisine karşı çıktıkları görülmektedir (Avrupa Konseyi Şebeke Gençlerin Katılım Projesi, 2014: 87-101).

Gençliğin siyasal yönelim ve davranışlarının belirlenmesine etki eden temel etmenler daha çok siyasal sosyalleşme süreciyle ilgilidir. Bir başka deyişle, siyasal sosyalleşme süreci, bireylerin siyasal yönelim ve davranışlarının biçimlendiği bir sürece karşılık gelmektedir. Bu bakımdan siyasal sosyalleşme süreci üzerinde de durmakta yarar vardır.

2.5. Gençliğin Siyasal Sosyalleşme Süreci ve Siyasal Bilinç Kazanımı

Genel anlamda bireylerin toplumsal yaşama uyum sağlama sürecine ya da başka bir anlatımla, kişinin toplumsal değerleri, toplumsal normları, geniş anlamda toplumsal kültürü içselleştirmesi sosyalleşme/toplumsal bütünleşme olarak anılmaktadır. Bu ifadeler

doğrultusunda bakıldığında, siyasi sosyalleşme, bireylerin siyasi kültürü kendi yapısına uygun bir şekilde elde etmesi olarak tanımlanabilir.

Sosyalleşme süreci dinamik bir süreçtir. Toplumsal yaşama katılan bireyler, çocukluk döneminden başlayarak, gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık dönemlerinde, yoğunlukları farklı olmakla birlikte bu süreci yaşarlar. Siyasal kültür kazanımı ya da siyasal bilinç kazanımı olarak niteleyebileceğimiz siyasal sosyalleşme süreci de aynı niteliktedir. Çocukluk döneminde bilişsel ve duygusal olmak üzere iki boyutta karşımıza çıkar. Gençlik döneminde bu süreç oldukça etkin bir hale gelmektedir. Olgunluk ya da yetişkinlik olarak nitelediğimiz dönemde ise siyasal sosyalleşme süreci netlik kazanmaya başlamaktadır. Ancak yine de bu süreci kesin çizgilerle ayırmak güç görünmektedir. Çünkü sosyalleşme süreci ya da siyasal bilinç kazanımı bireysel-toplumsal etkenlerin değişebilirliği ile ilişkilidir (Russel, 2016: 437-463).

Siyasi açıdan toplumsal bütünleşme, birey ve çevre arasında bir ömür boyu doğrudan veya dolaylı bir şekilde yapılan etkileşim neticesinde kişinin siyasetle ilgili davranış, düşünce ve yargı kalıplarının gelişmesi olduğundan, bu süreçle birlikte bireylerin siyasal yönelim ve davranıştan biçimlenecek, bilgi, duygu ve tercihleri açığa çıkacak ve siyasal bilinç bireysel anlamda belirginlik kazanacaktır. Bireylerin siyasal sosyalleşme sürecini yaşadıkları çevre bu noktada önem kazanmaktadır. Çünkü, sosyalleşmenin olumlu ya da olumsuz (başarılı veya başarısız), gerçekleşmesini sağlayan, yine bireylerin siyasal sistem içerisindeki yerlerini belirleyen ve siyasal kişiliği oluşturan, sosyalleşme sürecine etki eden, çevre koşulları, diğer bir adla sosyalleşme araçlarıdır. Bu koşullar (değişkenler) veya araçlar okul, yaşanılan çevre, aile, arkadaş grubu, kitle haberleşme aracı, kişisel deneyimler, bireysel anlamda sosyo-ekonomik konum ve var olan siyasal sistem olarak özetlenebilir (Russel, 2016: 437-463).

Bütün bunlardan anlaşılacağı üzere bireylerin siyasal yönelim ve davranışlarını belirleyen etmenler oldukça geniş bir açılım göstermektedir. Bu nedenle siyasal yönelim ve davranışlar ele alırken bütün bu etkenleri göz önünde tutma gereği vardır. Siyasal yönelim ve davranışlar açısından ele alınması gereken bir başka kavram ideoloji kavramıdır. Zira ideoloji, gerek bireylerin siyasal kültür edinme süreçlerinde, gerekse siyasal davranışlarında yön verici bir etken olma özelliği sergiler.

2.6. Gençlik ve İdeolojik Açılım

Güncel anlamda ideoloji bireylerin toplumsal düzen içerisinde başka kişi veya gruplara karşı olan algısı olarak ifade edilebilir başka bir ifadeyle kişisel dünya görüşüdür (Malkoç, 2013: 11). Buna ilave olarak ideolojinin siyasal düşüncelere, duygulara ve tutumlara yönelik olarak da kullanıldığı görülmektedir. O halde ideoloji kavramı; bireylerin toplumsal hayatta elde edeceği seçenekler arasında kendisine göre bir yöntem belirlemesi ve buna göre davranmasını sağlayan inanç değerler modeli olarak da ifade edilebilir (Kızılcılık ve Erjem, 1994: 213).

İdeoloji, toplumda var olan önemli işlerin veya fonksiyonların en önemli yeri olarak ifade edilebilir. Toplum mekanizması içerisindeki önemleri ile bir kimlik ve anlamlılık kazanan ideoloji ya da ideolojiler, toplumsal gerçekliğe dolayısıyla topluma egemen olmayı hedeflerler. Böyle bir yargı ise, ideolojinin toplumsal ve bireysel işlevlerinden ortaya çıkmaktadır. Bireysel düzeyde ideolojinin başlıca işlevi; kişiye düşünce ve tutumlarında nasıl davranması gerektiği hususlarında liderlik eden yönelimler oluşturmaktır. Bunun yanında ideolojiler, insanın duygusal boyutuna da yöneliktir. Hem akılla kabul edilen hem de duygusal anlamda bağlanılan ideolojiler, onu benimseyen kişi tarafından, gerçeğin ta kendisi olduğuna dair bir inanç yaratmakta, kişiyi doğru ve tutarlı davrandığına inandırmaktadır. Bu “*doğru yolda*” davranma duygusu kişiye ruhsal açıdan rahat ve huzur verecek, kişinin içsel bir uyum içerisinde olmasını sağlayacaktır. Ancak ideoloji, bireyi bir taraftan başkaları ile yakınlaşmaya götürürken, diğer taraftan düşünsel bir yalnızlığa ve kapalılığa da itebilmektedir (Mardin, 1993: 73-77).

İdeolojinin sadece düşünceyi değil, aynı zamanda eylemi belirlemesi ve onu yönlendirmesi işlevi en belirgin niteliklerindedir. Bu bakımdan denilebilir ki; ideolojilerin çekiciliği, düşüncenin yanı sıra özellikle eylemi de yönlendirmesinde oynadığı rolden ileri gelmektedir. İdeoloji aracılığı ile bireyler ve toplumu oluşturan çeşitli gruplar toplum düzenini denetleme ve değiştirme sürecinde etkili olabilmektedirler. Bu genel açıklamalar sonucunda anlaşılıyor ki; ideoloji tanımı ve üstlendiği işlevler bakımından oldukça geniş bir anlam içermektedir. Bu anlamı siyasal olanla açıklamak, yani ideolojiyi siyasal bir niteliğe büründürmek yanlış bir tutum olmayacaktır (Mardin, 1993: 73-77).

Zira ideolojiler siyasi bilimlerin alanında bir toplanma yeri haline gelmiştir. Kitle toplumlarının ortaya çıkması ile beraber önem kazanan inançlar, ideolojik bir yapıda

karşımıza çıkmaktadır. Bu inançları ve davranışları belirli şahısların düşünce kalıplarına göre ayarlamak doğru olmayacaktır. İdeoloji de bu bakımdan yönetilen kesimlerin arasında meydana gelen, belirli bir yöne doğru evrilen sınırsız olmayan karışık düşünceleri ifade eder (Mardin, 1993: 16-17). Kısacası, ideoloji bir düşünceler bütünü olarak düşünüldüğünde, siyasal düşünce ile ilintili görülmektedir.

Siyasal ideolojinin ana hatlarını siyasal kültür kavramının açılımını yaparak betimlemek mümkündür. Siyasal kültürün siyasal semboller sistemi olduğu düşünülürse, böyle bir betimlemenin gerekliliği de ortaya çıkacaktır. Zira ideolojiler de semboller sisteminden oluşan bir bütündür. Semboller veya işaretler bireyleri dünyevi havanın dışına götürür, daha sonra tekrar bir araya getirir ve siyasi gruba olan inancı bir kez daha kabul eder ettirir. Bunlar olurken günlük hayattaki roller de açık bir şekilde devam eder ve yaşanan siyasi çevre anlamını da pekiştirir. Özellikle liberalizm, sağ-sol ayrımı, muhafazakarlık kavramları bu anlamı kolay hale getiren etiketler olarak ifade edilebilir. Böylelikle, birey kendini kavramlaştırmıştır. Bireyin "*ben kimim*" sorusuna verdiği cevap bu kavramlaştırmayı niteler. Bu durum dikkate alınarak değerlendirildiğinde kişinin önemli olarak gördüğü bir işaret veya sembole ruhsal ve düşüncel açıdan bağlı kalması ideolojik bir anlam olarak anılabilir (Sarıbay, 1992: 74).

Başka bir deyişle, sosyal sistem içerisinde bir sembol sistemi olarak ideoloji, çevreyi tanımlamakta ve bireyin bu çevreyle ilişkide bulunuş tarzını ve yöntemini belirtmektedir. Bu özelliği ile ideoloji tabiatıyla bireyin kendisini toplumsal ve siyasal rol kategorilerini tanımlamasına da yardımcı olmaktadır. O kadar ki, sonuçta ideoloji bireyleri toplumsal tarihsel olgunun bütünlüğü içine oturarak onları geniş bir toplumsal/siyasal çevrenin anlamlı bir parçası yapmakta ve toplumsal siyasal değişim süreci içerisinde bir sorumluluk yüklemektedir (Sarıbay, 1992: 31-32).

Hem semboller sistemi hem de Karl Manheim'in deyimi ile genel toplum bütünü içinde zümrelerin egemenliklerini meşrulaştırmak üzere kabul ettirmeye çalıştıkları inançlar bütünü olarak ele aldığımız ideolojinin siyasal yönünü, açıkladığımız bu noktalar ortaya sermektedir. İdeolojilerin bireyler üzerindeki etkisi (ideolojilerin işlevleri ve amaçları açısından), özellikle siyasal bilinç kazanımında biçimlendirici bir nitelik taşımaktadır. Öyle ki, bireyin ideolojisi ile kimliği arasında bir özdeşlik olabilmektedir. Bu ideolojinin kimlik yaratma işlevini de ortaya sermektedir (Sarıbay, 1992: 31-32).

Gençliğin ideolojiler karşısındaki görünümü, doğal olarak onların siyasal yönelim ve davranışları çerçevesinde açıklanabilir. Gençlik dönemsel özellikleri itibariyle ideolojik oluşumlara daha açıktır. Hatta çoğu zaman ateşli birer savunucusudurlar. Toplumumuz açısından gençliğin içinde bulunduğu koşullar, ideolojilerin kendi işlevleri ve amaçları için gençliği potansiyel bir kaynak olarak algılamalarına neden olmaktadır. Nitekim bunun en güzel göstergesi, gençlerin kendini ifade ediş biçimlerinde, siyasal fikirlerinde ve birbirlerine karşı tutumlarında görülmektedir. Ayrıca gençlerin siyasal anlamda radikalleşmeleri, tahammülsüzlükleri ve şiddete eğilimli olmaları da ideolojilerin gençler üzerindeki etkililiğinin bir başka yönüdür. (Heywood, 2013: 87-88).

2.7. Gençlerin Siyasi Katılımında Tabakalaşma Sorunu

Ülkemizdeki gençler temel olan sınıf temelli ve statü temelli olmak üzere iki grupta tabakalaşma göstermektedir. Gelişmekte olan toplumlarda daha sık görülen sınıfsal ayrışma şeklinde tanımlanabilecek tabakalaşma ülkemiz gençliği bakımından da önemli bir sorundur. Tabakalaşma sonucunda yukarıda da değinildiği gibi gençler arasında organik veya inorganik gruplaşmalar oluşmaktadır. Aynı ülkenin farklı coğrafi kesimlerinde benzer şekilde tabakalaşmalar görülebilmektedir. Bu tabakalaşmalar neticesinde bireyler ve özellikle gençler sadece siyasete değil toplumsal pek çok olguya karşı yabancılaşma veya anonim duruma içerisine girmektedir. Her sınıf veya tabaka kendi değer yargıları içerisinde hayatı yorumlarken ya pasif-edilgen ya da tepkici-baskıcı şiddet eğilimli gelişme gösterebilmektedir (Russel, 2016: 437-463).

Ülkemizde gençler arasındaki tabakalaşmanın başlıca nedeni olarak toplumsal kurumlarla ilişkiler ve gelir durumundan ileri gelmektedir. Esasında gelir durumu daha etkili bir neden olmakla birlikte gelirin hangi kaynaktan temin edildiği daha da önemli bir durumdur. Ülkemizde 18-25 (+/- 2-3) grubu gençlerin yaklaşık %70'nin gelir kaynaklarının başında aileden alınan harçlıklar veya ödemelerden oluşmaktadır. Bu yaş grubunun Türkiye nüfusunun yaklaşık %16'sına karşılık geldiği düşünülürse yaklaşık 12 milyon gencin gelir kaynağı ailesidir. Gelir kaynakları sıralamasında ikinci sırada ise yaklaşık %37 bir iş ve üçüncü sırada da yaklaşık %18 ile devlet/kamu burs/kredileri gelmektedir. Gençlerin gelir bakımından ailelerine bağımlı olması onların aynı zamanda sosyal sınıflarını da tayin etmektedir. Fakat aileye bağımlılık nedeniyle gençlerin ekonomik ve sosyal durumlarının tek başına ailenin bir uzantısı olarak değerlendirmemek

de gerekmektedir. Zira aile ve gencin ekonomik ve sosyal durumlarının aynı olmamasının gençlerin başka gelir getiricikaynaklarının bulunması ve ailede gelirin adaletsiz dağılması nedeniyle bu hüküm kesinliğini kaybetmektedir (Yılmaz ve Oy, 2014: 35-39).

Sınıf temelli tabakalaşma açıklanırken özellikle gençlerin hangi alanda ve ne şekilde istihdam edildikleri ve işlerindeki pozisyonları da bir gösterge olarak kabul edilir. Ülkemizde gençlerin yaklaşık %55'i son üç ay içinde çalışmadığı, yaklaşık %25'i tam zamanlı çalıştığı, yaklaşık %10'u yarı zamanlı ve yaklaşık %5'i de düzensiz/geçici bir işte çalışmaktadır. Ülkemizdeki gençlerin %40'dan fazlasının emek/hizmet sektöründe çalışmaktadır. Buna göre gençlerin ailelerinden gelen kesilmesi halinde kendi başlarına idare edemeyecekleri ifade edilebilir. Benzer durum sosyal güvence bakımında da geçerli olup gençlerin çok büyük bir kısmı sosyal güvence yönünden ailelerine bağımlıdırlar. Gençlerin ailelerine olan bağımlılıkları onların sosyal ve ekonomik bakımdan tabakalaşmalarında önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durumun kuşkusuz siyasi katılım ve tercihleri de etkilemesi mümkündür (Yılmaz ve Oy, 2014: 35-39).

Sonuç olarak sınıf temelli tabakalaşma gençler arasında ayrışma ve kopmalara neden olmaktadır. Çünkü kendi ellerinde olmayan bir durum olup mecburen yaşamak zorunda oldukları tabakanın normlarına göre hayatlarını sürdürmek durumundadırlar. Hal böyle olunca aynı veya benzer sınıf gençleri benzer tutum ve davranışlar gösterirken diğer sınıflar ile ayrışmaktadırlar. Statü temelli tabakalaşma ise daha saygınlık bağlamında değerlendirilebilecek unsurlardan oluşmaktadır. Ailenin gelir durumu veya sosyal sınıfında ziyade daha özelde aile içi olgulardan beslenir. Annenin eğitim durumu, gencin öğrenci olup olmaması, cinsiyet, etnik köken, dini kimlik gibi olgulardan oluşmaktadır. Örneğin 20 yaşında öğrenci olmak, 20 yaşında babasının şirketinde çalışmak, işsiz olmak vb. birer statü göstergesidir. Ülkemizdeki gençlerin yaklaşık %55 eğitilmiş olmayı bir statü olarak görmektedir (Yılmaz ve Oy, 2014: 35-39).

Başka bir sosyal statü temelli ayrışma nedeni olarak da toplumun çoğunluğuyla aynı etnik ve dini kimlik paylaşma/paylaşmama üzerinden meydana geldiği ileri sürülebilir. Ayrıca gençlerin etnik ve dini kimliklerinin siyasi katılım ve tutumlara etki ettiği ileri sürülebilir. Bu bağlamda bir değerlendirme yapılan değerlendirmeye göre ülkemizdeki gençlerin yaklaşık %79'u kendilerini Türk, yaklaşık %17'si Kürt, yaklaşık %2'si Arap ve yaklaşık %3'ünde diğer etnik kimlik mensubu olarak tanımlamıştır. Benzer

şekilde kendilerini tabi oldukları inanç bakımından ise yaklaşık %87'si Müslüman (Sünni), yaklaşık %6'sı Alevi (Müslüman), yaklaşık %3'ü diğer Müslümanlar ve yaklaşık %'4'lük kısmı da diğer kısım olarak belirtmişlerdir (Yılmaz ve Oy, 2014: 35-39).

Sonuç olarak gençler arasındaki statü, sınıf ve temelli tabakalaşma toplumdaki birçok kişiyle benzerlikler göstermesine rağmen birçok alanda da farklı bir hale gelmektedir. Benzerliklerin temelini de gençlerin birincil gelir kaynağının ailesi olması meydana getirmektedir. Bu sonuçtan hareketle gençlerin ekonomik ve sosyal durumları, ailelerinin ekonomik ve sosyal durumlarının bir uzantısı olduğunu göstermektedir.

2.8. Gençlerin Siyasi Katılımında İdeolojik Yönelimler

Deth (2005: 4), bireyin siyasi katılımında sosyalleşmenin önemine vurgu yapmaktadır. Yazar, birey sosyalleştikçe çevresine ve de dolayısı ile siyasi yaşama ilgi duymaya başlayacağını bunun da siyasi örgütlenmelerde aktif veya pasif bir şekilde kendisini konumlayacağını ileri sürmektedir. Bu yargıdan hareketler bir önceki başlıkta da açıklandığı gibi eğer bir toplumda ve de özellikler gençlerde bir tabakalaşma eğilimi olursa hem toplumsal hem de siyasi sahada katılım düşebilecektir.

Günümüz gençliğinin özgürlükçü ve tepkisel tutumunun da siyasi katılım üzerinde oldukça etkili olmaktadır. Bu durum doğal olarak siyasi partilerin gençlik organizasyonlarını da etkilemektedir. Geçmiş yıllarda çizgileri ve yandaşları net olarak anlaşılabilen sağ-sol ayrımı mevcut iken günümüzde gelinen nokta itibariyle uç noktalarda yer alan ideolojiler ve fikir akımları "*marjinal*" olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Bu nedenle de özellikle gençlerin siyasi katılımlarını motive eden güçlü argümanlar zamanla zayıflamıştır. Bu zayıflamanın neticesinde de siyasi örgütlenmelerdeki gençlik aktiviteleri düşüş eğilimi göstermeye başlamıştır. Ancak günümüzde ideoloji kelimesi geçmiş yıllardan kalma bir algı ile daha çok bölünme veya bir karşı duruş gibi algılanmaktadır.

Bireysel düzeyde ideolojinin başlıca işlevi; kişiye düşünce ve davranışlarında yol gösteren ve eylemsel hareketi yönlendiren bütün oluşturmasıdır. İdeolojiler, toplumu ileriye taşıma ve gerçekleşmesi istenen politikaların görünen yüzü olarak da tanımlanabilir (Roskin vd, 2013: 57). Bunun yanında ideolojiler, insanın duygusal boyutuna da yöneliktir. Hem akılla kabul edilen hem de duygusal anlamda bağlanılan ideolojiler, onu benimseyen kişi tarafından, gerçeğin ta kendisi olduğuna dair bir inanç yaratmakta, kişiyi doğru ve

tutarlı davrandığına inandırmaktadır. Bu “*doğru yolda*” davranma duygusu kişiye ruhsal açıdan rahat ve huzur verecek, kişinin içsel bir uyum içerisinde olmasını sağlayacaktır. Ancak ideoloji, bireyi bir taraftan başkaları ile yakınlaşmaya götürürken, diğer taraftan düşünsel bir yalnızlığa ve kapalılığa da itebilmektedir.

2.9. Gençlerde Siyasal Radikalleşme

Ergil (2012: 37)’e göre siyasal radikalleşme özünde, siyasal sistem karşısındaki keskin ve köklü yönelimleri içermektedir. Başka bir deyişle, siyasal rejim ya da düzene karşı bir uç muhalefeti dolayısıyla bir rejim karşıtlığını veya sistem içi bir katılığı ifade etmektedir. Gençlerin sisteme yönelik tutumları, başka bir deyişle siyasal yönelim ve davranışları çerçevesinde radikalleşme, toplumsal-ekonomik-siyasal etkenlerin dolaysız bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu etkenler, onların siyasal yönelimlerini belirleyen etkenlerle de sınırlı değildir. Elbette ki genellenmiş etkenlerin direkt etkileri yadsınamaz fakat makro ölçütleri de göz ardı edemeyiz. Bu açıdan konuya geniş bir yelpazeden bakmak gerekmektedir. Ayrıca sistem içerisinde bireylerin hal alışları, başka bir anlatımla siyasal yönelim ve davranışları, yukarıda açıklanan etkenler çerçevesinde şekil bulmaktadır. Bu genellenmiş etkenlerin arasında ise karşılıklı bağlar söz konusudur. Siyasal katılım ve katılımın yönleri de yine bu noktalarda önem kazanmaktadır.

Kışlalı (2003)’ya göre alışlagelmiş geleneksel siyasi katılım metotları, siyasi ilgi derecesinden başlayan, daha sonra siyasi yapıdaki oluşumlar veya örgütlerde etkili görevler üstlenme, faaliyetleri icra etme gibi geniş bir alandaki süreci ifade eder. Alışlagelmiş biçimlerin yaygınlıkla görülen biçimler olarak devam etmeleri, toplumdaki bireylerin siyasi sistem içerisindeki politikaları etkileyip değiştirebilmesine, talep ve ihtiyaçların karşılanması ile ilişkilidir. Geleneksel siyasi sistemlerin talep ve ihtiyaçları karşılayamaması, sistemin başarısız olması, yönetim ile toplumdaki kişilerin yabancılaşması, toplumun olumsuz uygulamalara maruz kalması olağandışı biçimler ortaya çıkmasına neden olacaktır. Olağandışı siyasi katılım biçimleri; bildiri dağıtmak, imza toplamak, gösteri ve mitingler düzenlemek, yasalara bilerek uymayarak, siyasal amaçlara ulaşmak için yapılan eylemlerde bulunmak, sistemi zaten kabul etmeyenlerin zaman zaman zor kullanmaya, şiddete ve teröre yönelmesi gibi organize etkinlikler olarak ifade edilebilir.

Üniversite gençliğinin siyasal yönelim ve davranışları kapsamında bu tür siyasal katılım biçimlerini, toplumun diğer kesimlerine oranla daha sık görmekteyiz. Tamamıyla siyasal bilinç kazanımı, bilincin davranışsal düzeyde belirginleşmesi ve gençlik olgusunun içeriğiyle alakalı olan bu durum, üniversite, siyasal ve toplumsal düzen ve beklentiler düzleminde ortaya çıkmaktadır. Kışlalı'nın da belirttiği gibi, bu durumun en genel ifadeleri ise, üniversiteye karşı olmak, rejime veya toplumsal düzene karşı olmak, yetişkin örgütlerinden ve önderliklerinden bağımsız olmak ve şiddet olarak belirlemektedir (Kışlalı, 2003: 221-235).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GENÇLİĞİN SİYASET ALGISI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Çalışmanın bu bölümünde Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Yunus Emre Yerleşkesi'nde okuyan öğrencilerin siyaset algısı ve siyasal katılım konusundaki düşüncelerini ve bilgi düzeylerini belirlemeye yönelik alan araştırmasının (anket tekniği) amacı-önemi, yöntemi, sınırlılıkları, araştırma hipotezleri, evreni-örnekleme ile araştırma sonucunda elde edilen bulgular ve sonuçlar, değerlendirmeler-öneriler ele alınmaktadır.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Siyasal katılım, siyasal sistem içindeki temel ilişkilerden birini oluşturur. Bu ilişkinin tarafları, birey ve siyasal otoritelerdir. Ancak bu ilişkinin gerçekleştiği ortama girdi ve çıktılarını veren ve onun içsel ve dışsal etkenlerini etkileyen bir siyasal sistem vardır. Siyasal katılımın tanımı tanımlanırken geniş halk kitlelerinin siyasal yaşamda ön planda olmaları sonucu siyasal katılım olgusu da giderek daha fazla önem kazanmaya başlamıştır. Siyasal katılımın önemli görülmesinin başlıca nedeni ise toplumun menfaatleri ve refahı için üretilen siyasi fikirlerin toplumun hizmetine sunulmasıdır. Bu süreçte toplumun dinamik ve geleceğinin emanet edileceği gençlerin tutumu ve katılımları oldukça önemlidir. Çünkü gençlerin siyasal yaşama ve siyasal düşünce süreçlerine katılımı demek onların parçası oldukları toplumun değerlerini geliştirmeleri ve topluma katkı vermeleri anlamına gelmektedir. Bu çalışmada gençlerin siyasal katılımlarına dair açıklamalar yapılmış ve alan yazın incelemesinden elde edilen bilgiler aktarılmaya çalışılmıştır.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Siyaset algısı ve siyasal katılım konusu birbiriyle iç içe geçmiş bireylerin toplumsal hayata katılımını belirleyen unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye'de gençliğin siyaset algısı ve siyasal katılımı konusundaki durumu Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi'ndeki öğrenciler üzerinde yapılan anket tekniği ile üniversite ve il bazında ifade edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın evrenini Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi'nde öğrenim gören 14395 öğrenci oluşturmaktadır. Hata payının %5'in üzerinde olmaması hedeflenmiş ve en düşük örneklem büyüklüğü %95 güven düzeyinde 374 kişi olarak hesaplanmıştır.

Verilerin değerlendirilmesinde IBM SPSS Version 21 programı kullanılmıştır. Tamamına yakını kategorik olan değişkenlerin sayısı (n) ve yüzde (%) değerleri belirlenmiştir. Nitel verilerin değerlendirilmesinde ki-kare (χ^2) testi kullanılmıştır. Normal dağılım gösteren kategorik verilerin karşılaştırılmasında ise Pearson Korelasyon Analizi kullanılmıştır. İstatistiksel önemlilik 0,05 düzeyinde değerlendirilmiştir.

Araştırmanın yöntemi bölümünde araştırmanın sınırlılıkları, araştırma sorusu ve hipotezleri, araştırma evreni ve örnekleme, anket tekniğinin oluşturulması yer almaktadır.

3.2.1. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmada yapılan anket tekniği ile Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi'nin bütün öğrencilerinin temsil edildiği varsayılmıştır. Çalışmanın daha sağlıklı sonuçlar vermesi adına Türkiye evreninde Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi çalışmanın temel kısıtı olarak değerlendirilmiştir.

3.2.2. Araştırmanın Sorusu ve Hipotezleri

Tezin temel sorusu, üniversite gençliğinin siyaset algısı ve siyasal katılım düzeylerinin ne olduğudur. Bu çerçevede çalışmada birtakım problem ve sorulara cevaplar verilmiştir.

Literatürden yararlanılarak aşağıdaki araştırma hipotezleri geliştirilmiştir:

H1: Üniversite öğrencilerinin siyasal katılım düzeyleri yüksektir.

H2: Ailesinde siyasi parti üyesi bulunan öğrencilerin siyasal katılım düzeyi yüksektir.

H3: Öğrencilerin ailelerinin eğitim düzeyleri ile öğrencilerin siyasal katılım düzeyleri arasında pozitif bir ilişki vardır.

H4: Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyi ile öğrencilerin siyasal katılım düzeyleri arasında pozitif bir ilişki vardır.

3.2.3. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

31.05.2017 tarihi itibarıyla Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Yunus Emre Yerleşkesi'nde örgün eğitim gören enstitü, fakülte, yüksekokul ve meslek

yüksekokullarındaki (7331 kadın ile 7064 erkek) 14395 üniversite öğrencisi bu çalışmanın evreni oluşturmaktadır. Örneklem, kolayda örnekleme yöntemi ile yerleşke içindeki öğrencilere anket formu dağıtılması ve geri dönüşü sağlanan anketlerden oluşmuştur. Geri dönüşü sağlanan 680 ankete ulaşılmıştır. Bu örneklem grubu evreni temsil edecek yeterlilikte değerlendirilebilir (Candan, 2012: 174-175).

3.2.4. Anket Formunun Oluşturulması

Anket formu iki kısımdan meydana gelmektedir. İlk kısımda demografik bilgileri elde etmeyi amaçlayan genel bilgiler kısmı yer almaktadır.

İkinci kısımda ise siyasetle ilgili bilgilerin ölçülmeye çalışıldığı, siyasal kurumlarla olan ilişkilerin açıklanmaya çalışıldığı, siyasi fikirlerin oluşmasını etkileyen unsurların ölçülmeye çalışıldığı, siyasal sisteme katılım araçlarının ne derecede benimsendiği, resmî kurumlara güven derecesinin açıklanmaya çalışıldığı gibi sorular bulunmaktadır. Soru formu oluşturulurken KORKMAZ'ın (2005) çalışmasından yararlanılmıştır.

3.3. Çalışmanın Bulguları ve Analizleri

Çalışmanın bu kısmında; bireylerin genel özellikleri, katılımcıların siyasal katılımları, siyasete ilgi düzeyleri, katılımların siyasi görüşleri, siyasal faaliyetleri, siyasal sistem ilişkin görüşleri, hak talep etme durumu ve üniversite gençliğine ilişkin algıları ortaya konmuş ve analiz edilmiştir.

3.3.1. Bireylerin Genel Özellikleri

Tablo 1: Cinsiyete Göre Katılımcıların Dağılımı

Cinsiyet	Sayı	Yüzde
Erkek	264	38,8
Kadın	416	61,2
Toplam	680	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımına bakıldığında erkeklerin %38,8, kadınların ise %61,2 oranında olduğu görülmektedir. Araştırmada mümkün

olduğunca daha fazla ğrenci sayısına ulaşma hedefi olduğu için kadınlar ile erkekler arasında dağılımda dengesiz bir sayı meydana gelmiştir.

Tablo 2: Yaş Aralıklarına Göre Katılımcıların Dağılımı

Yaş Aralığı	Sayı	Yüzde
18-22 yaş arası	433	63,7
23-26 yaş arası	207	30,4
27-30 yaş arası	33	4,9
30 ve üzeri yaş	7	1,0
Toplam	680	100,0

Öğrencilerin yaşa aralıklarına bakıldığında 18-22 yaş arasındaki öğrencilerin %63,7 ile en fazla kesim olduğunu görüyoruz. 23-26 yaş arası öğrenciler %30,4 oranı ile ikinci sırada bulunurken 27-30 yaş arası öğrenciler %4,9 oranına sahiptir. 30 yaş ve üzeri yaşa sahip öğrenci sayısı en az olmakla beraber %1.0'lik bir orana sahiptir.

Tablo 3: Mezun Olunan Lise Türüne Göre Katılımcıların Dağılımı

Lise Mezuniyeti	Sayı	Yüzde
Genel Lise	215	31,6
Anadolu Lisesi	249	36,6
Özel Lise	25	3,7
İmam Hatip Lisesi	41	6,0
Meslek Lisesi	146	21,5
Fen Lisesi	4	0,6
Toplam	680	100,0

Öğrencilerin lise mezuniyetleri sıralamasında Anadolu Lisesi %36,6 ile en büyük paya sahipken bunu Genel Lise mezunları %31,6 ile takip etmektedir. Meslek Lisesi mezunları %21,5 oranıyla üçüncü sırada bulunurken sırasıyla İmam Hatip Lisesi (%6), Özel Liseler (%3,7) ve Fen Liseleri (%0,6) gelmektedir.

Tablo 4: Katılımcıların Anne ve Baba Eğitim Düzeyi Durumları

Eğitim düzeyi		Anne Eğitim Düzeyi	Baba Eğitim Düzeyi
Okuryazar Değil	Sayı	73	13
	Yüzde	10,8%	1,9%
Sadece Okuryazar	Sayı	46	35
	Yüzde	6,8%	5,1%
İlkokul	Sayı	330	259
	Yüzde	48,6%	38,1%
Ortaokul	Sayı	134	143
	Yüzde	19,7%	21,0%
Lise	Sayı	69	148
	Yüzde	10,2%	21,8%
Önlisans	Sayı	6	25
	Yüzde	0,9%	3,7%
Lisans	Sayı	19	54
	Yüzde	2,8%	7,9%
Lisansüstü	Sayı	2	3
	Yüzde	0,3%	0,4%
Toplam	Sayı	680	680
	Yüzde	100,0%	100,0%

Katılımcıların anne ve baba eğitim düzeyleri incelendiğinde ilkokul mezunu olma durumu baskın özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Annelerin %48,6'sı; babaların ise %38,1'i ilkokul mezunudur.

Tablo 5: Katılımcıların Anne Mesleği Dağılımı

Anne mesleği	Sayı	Yüzde
İşçi	53	7,8
Memur	27	4,0
Çiftçi	17	2,5
Küçük Esnaf	11	1,6
Ordu-Emniyet	1	0,1
Serbest Meslek	9	1,3
Akademik Personel	6	0,9
Ev Hanımı	552	81,2
İşsiz	4	0,6
Toplam	680	100,0

Katılımcıların anne mesleği sıralamasında %81,2 ile *ev hanımlığı* ilk sırada yer alırken; *işçi* %7,8, *memur* %4, *çiftçi* %2,5, *küçük esnaf* %1,6, *serbest meslek* %1,3, *akademik personel* %0,9, *işsiz* %0,6 ve *ordu-emniyet mensubu* oranı ise %0,1 şeklindedir.

Tablo 6: Katılımcıların Baba Mesleği Dağılımı

Baba mesleği	Sayı	Yüzde
İşçi	243	35,7
Memur	113	16,6
Çiftçi	141	20,7
Küçük Esnaf	95	14,0
Ordu-Emniyet	13	2,0
Serbest Meslek	46	6,8
Akademik Personel	5	0,7
İşsiz	24	3,5
Toplam	680	100,0

Katılımcıların babalarının mesleklerinde işçi statüsü %35,7 oranı ile ilk baştaadır. Çiftçilik ise %20,7 ile ikinci sıradadır. Memurluk %16,6 ile üçüncü sırada bulunurken küçük esnaf %14, serbest meslek %6,8, işsizler %3,5, ordu-emniyet mensubu %2, akademik personel ise %0,7 ile en aşağıda bulunmaktadır.

Tablo 7: Katılımcıların Aile Gelir Grubu

Aile Gelir Grubu	Sayı	Yüzde
Alt Gelir Grubu (500-1000 TL)	72	10,6
Alt-Orta Gelir Grubu (1001-1500 TL)	187	27,5
Orta Gelir Grubu (1501-3000 TL)	362	53,2
Orta-Üst Gelir Grubu (3001-5000 TL)	52	7,7
Üst Gelir Grubu (5000+ TL)	7	1,0
Toplam	680	100,0

Öğrencilerin aile gelir grubunda *orta-alt gelir grubu* %53,2 ile (362 kişi) önemli bir kısmı oluşturmaktadır. *Alt-orta gelir grubundakiler* (187 kişi) %27,5 ile önemli bir kısmı oluşturmaktadır. *Alt gelir grubundakiler* ise (72 kişi) %10,6 oranına sahiptir. *Orta-üst gelir grubu* ise %7,7'dir. *Üst gelir grubundakiler* en düşük orana sahip olmaktadır (%1).

3.3.2. Katılımcıların Siyasal Katılımlarına İlişkin Bilgiler

Tablo 8: Oy Kullanma Durumu

Sizce oy kullanmak yararlı ve sonuç getirici olabilir	Evet		Hayır		Kararsız		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Oy kullanmak	618	90,9	40	5,9	22	3,2	680	100,0

Katılımcıların %90,9'u oy kullanmanın katılım açısından *yararlı* olacağını düşünürken %5,9'u *sonuç getirmeyeceğini* ifade etmektedir. %3,2'si ise *kararsız* bir tutum sergilemişlerdir.

Tablo 9: Katılımcıların Siyasetle İlgili Kavram ve Düşüncelere Katılma Durumları

Siyasetle ilgili kavram ve düşünceler	Cevaplar									
	Tamamen katılıyorum		Katılıyorum		Fikrim Yok		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Demokrasi halkımız için en iyi yönetim biçimidir.	395	58,1	189	27,8	66	9,7	17	2,5	13	1,9
Kamu düzenini bozma ihtimali olan parti/gruplar yasaklanmalıdır.	344	50,6	202	29,7	83	12,2	28	4,1	23	3,4
Düşünce özgürlüğü, okullarımızda yabancı ve yıkıcı fikirlerin öğretilmesini haklı göstermez.	298	43,8	195	28,7	143	21,0	29	4,3	15	2,2
İnsanlar arasında üstün ırk yoktur.	422	62,1	126	18,5	83	12,2	27	4,0	22	3,2
Toplumun gelişmesi için siyasal iktidarın geniş kesimlerce paylaşılması gerekir.	256	37,6	208	30,6	168	24,7	34	5,0	14	2,1
Bu ülkenin yasalardan çok kendini işine adayan cesur-azimli liderlere ihtiyacı var	361	53,1	147	21,6	118	17,4	32	4,7	22	3,2
Az konuşup çok çalışırsak her şey daha iyi olur.	384	56,5	161	23,7	96	14,1	29	4,3	10	1,5
Siyasette artık sağ-sol ayrımı anlamını yitirmiştir.	140	20,6	150	22,1	202	29,7	129	19,0	59	8,7
Savaşı önlemenin en iyi yolu en az düşman kadar güçlü olmaktır.	311	45,7	177	26,0	112	16,5	49	7,2	31	4,6
Din, kuralları değişen dünya koşullarına göre tekrar yorumlanmalıdır.	106	15,6	88	12,9	161	23,7	126	18,5	199	29,3
Siyasi yapıda yerinden yönetim yeterince genişletilmelidir.	192	28,2	167	24,6	242	35,6	51	7,5	28	4,1
Tasarruf için askeri harcamalar kısılmalıdır.	86	12,6	91	13,4	138	20,3	200	29,4	165	24,3

Tablo 10'a göre: "Demokrasi halkımız için en iyi yönetim biçimidir" fikrine katılanların oranı %86'ya yakındır. Bu oran demokrasi yönetiminin birçok anlamda en doğru yönetim biçimi olarak görülmesinin ve bunu içselleştirmenin bir sonucu olarak açıklanabilir. "Kamu düzenini bozma ihtimali olan parti/gruplar yasaklanmalıdır"

düşüncesine katılımcılar %80,30 oranında katıldığını ifade etmiştir. Bu sonuç katılımcıların kamusal düzenin korunmasında devleti ön plana çıkarıp kişisel faaliyetleri sona erdirebilme kararlarına destek olabilecekleri yargısını desteklemektedir. “*Düşünce özgürlüğü, okullarımızda yabancı ve yıkıcı fikirlerin öğretilmesini haklı göstermez*” fikrini savunan ve katılan kesim %72,5 oranındadır. Bu da düşünce özgürlüğüne sınır konulabileceği yargısını destekler. “*İnsanlar arasında üstün ırk yoktur*” düşüncesine %80 üzerinde katıldığını ifade eden katılımcılar daha çok evrensel değerleri benimsemiştir diye tanımlayabiliriz. “*Toplumun gelişmesi için siyasal iktidarın geniş kesimlerce paylaşılması gerekir*” fikrine %68,20 kişi katılmıştır. Bu yönetim kavramının benimsenmesi konusunda olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

“*Bu ülkenin yasalardan çok kendini işine adayan cesur-azimli liderlere ihtiyacı var*” görüşünü savunan kişilerin oranı %74,70’dir. Bu oran Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde hukuk kurallarından ziyade kişilere bağlı olarak ilerlemenin benimsendiğini ortaya koymaktadır. “*Az konuşup çok çalışırsak her şey daha iyi olur*” diyenlerin oranı %80’nin üzerindedir. “*Siyasette artık sağ-sol ayrımı anlamını yitirmiştir*” fikrini destekleyenler kadar reddedenler de mevcuttur. Bu da fikir üzerinde bir uzlaşma olmadığını göstermektedir. “*Savaşı önlemenin en iyi yolu en az düşman kadar güçlü olmaktır*” görüşüne katılımcılar %71,70 oranında katılmışlardır.

“*Din, kuralları değişen dünya koşullarına göre tekrar yorumlanmalıdır*” fikri konusunda da katılımcılar tam bir uzlaşma sağlayamamışlardır. “*Siyasi yapıda yerinden yönetim yeterince genişletilmelidir*” fikrine katılımcıların yarısından fazlası destek vermiştir (%52,80). “*Tasarruf için askeri harcamalar kısılmalıdır*” fikrini ise katılımcıların %53,70’si reddetmiştir.

Tablo 10: Katılımcıların Ailelerinin Siyasi Parti Üyeliği Durumları

Ailenizde siyasal parti üyesi var mı?	Evet		Hayır	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
	96	14,1	584	85,9

Katılımcı öğrencilerin %14,10'ü ailelerinde *siyasi parti üyesi* olduğunu ifade ederken, *siyasi parti üyesi olmayanların* oranı ise %85,90 olarak görülmektedir. Bu bilgiler ışığında ailelerin siyasi partilerden uzak bir yaşam sürdürdükleri varsayımına ulaşılabilir.

Tablo 11: Katılımcıların Ailelerinin Sivil Toplum Örgütü Üyeliği Durumları

Ailenizde sendika, vakıf veya dernek üyesi var mı?	Evet		Hayır	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
	105	15,4	575	84,6

Katılımcıların %15,40'ı ailelerinde *sivil toplum örgütü üyesi* olduğunu ifade ederken %84,60'ı ise *üye olmadığını* belirtmişlerdir.

Tablo 12: Katılımcıların Siyasal Sisteme Güven Durumları

Türkiye'deki siyasi sistem ve sürecine ne kadar güveniyorsunuz?	Sayı	Yüzde
Çok Güveniyorum	107	15,7
Biraz Güveniyorum	203	29,9
Kararsızım	81	11,9
Pek Güvenmiyorum	123	18,1
Hiç Güvenmiyorum	166	24,4
Toplam	680	100,0

Katılımcıların %29,90'u siyasi sisteme *biraz* güvendiğini ifade ederken, *hiç güvenmediğini* belirten kişilerin oranı ise %24,4 olarak ortaya çıkmıştır. *Pek güvenmiyorum* diyenlerin oranı %18,10 iken, *çok güvendiğini* söyleyenlerin oranı 15,70'dir. Bir fikir belirtmeyen ve *kararsız* olarak nitelendirilen kişilerin oranı ise en düşük seviyede %11,90 olarak ortaya çıkmıştır. Siyasal sisteme güvenmeyenler ile güvenlerin birbirine oranı çok yakın olmakta ve hiçbiri katılımcıların yarısına bile ulaşamamışlardır.

Tablo 13: Toplumun Gençlere İlişkin Algısı

Sizce toplum gençlere ne kadar güveniyor?	Sayı	Yüzde
Çok güveniyor	88	13,0
Biraz güveniyor	173	25,6
Kararsızım	182	26,9
Pek güvenmiyor	166	24,5
Hiç güvenmiyor	71	10,44
Toplam	680	100,0

Toplumun gençlere güveni konusunda %26,90 ile *Kararsızım* diyenlerin oranı en fazladır. *Biraz güveniyor* diyenlerin oranı ise %25,60'tır. *Pek güvenmiyor* diyenlerin oranı %24,50'dir. *Çok güveniyor* diyenlerin oranı %13 iken, *Hiç güvenmiyor* diyenlerin oranı en az olarak %10,44'tür.

Tablo 14: Siyasi Düşünceler Oluşmasını Etkileyen İlk 3 Önemli Unsur Durumu

Etkileyen Unsur	Siyasi Düşüncüyü Oluşturan İlk 3 Unsur					
	Birinci Öncelikli		İkinci Öncelikli		Üçüncü Öncelikli	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Aile ve akrabalarım	458	71,9	75	11,8	47	7,4
Üniversite arkadaş çevrem	38	6,0	226	34,6	114	17,9
Kitle iletişim araçları	49	7,7	94	14,8	151	23,7
Üniversite hocalarım	16	2,5	52	8,2	71	11,1
Kaldığı ev/yurt arkadaşlarım	11	1,7	58	9,2	112	17,6
Üniversite öncesi devam ettiğim okullar	6	0,9	41	6,4	64	10,0
Okuduğum siyasi ve sosyal bilimlere ilişkin yayınlar	59	9,3	90	14,2	78	12,2
Toplam	637	100,0	636	100,0	638	100,0

Katılımcı öğrencilerin siyasi düşüncelerinin oluşmasına etkide bulunan en önemli ilk üç öncelikli faktörler olarak 1. öncelik kısmında en fazla %71,9 ile *aile ve akrabalar* etkili iken, en az etkili olan faktör ise *üniversite öncesi devam ettiğim okullar* olarak

%0,9'dur. 2. Öncelik olarak en fazla olarak ifade edilirken en az etkili olan faktör ise *üniversite öncesi devam ettiğim okullar* olarak %6,4'tür. 3. Öncelik olarak da en fazla %23,7 ile *kitle iletişim araçları*, en az %7,4 ile *aile ve akrabalar* olarak yanıtlanmıştır. Genel olarak ilk üç sıradaki öncelikler *aile ve akrabalar, üniversite arkadaş çevresi ve kitle iletişim araçları* faktörleridir.

Tablo 15: Katılımcıların Siyasetle İlgili Görüşlere Katılım Durumları

Aşağıdaki ifadeleri katılım durumunuza göre değerlendiriniz	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
İç ve dış politikadaki gelişmeleri yakından takip ederim	141	20,7	214	31,5	162	23,8	110	16,2	53	7,8
Her gün düzenli olarak en az bir gazete okurum	40	5,8	74	10,9	124	18,3	230	33,8	212	31,2
Kadınlar da erkekler kadar siyasetle ilgilenmelidir	323	47,5	181	26,6	106	15,6	41	6,0	29	4,3
Politikada ideolojiler yerine ilkelerin tartışılması gerektiğine inanıyorum	214	31,5	172	25,3	216	31,8	56	8,2	22	3,2
Siyasal partileri sorun çözmek yerine rant kollayan ticari kuruluşlar olarak görüyorum	206	30,3	175	25,7	165	24,3	90	13,2	44	6,5
Siyaset bir uzmanlık işidir belirli eğitim almamış kişilerin ilgilenmemesi gerektiğine inanıyorum	308	45,3	153	22,5	107	15,8	67	9,9	45	6,6
Türkiye'de siyasetin kurgusu tamamen değiştirilmeli	209	30,7	158	23,2	220	32,4	59	8,7	34	5,0
Siyasette artık sağ-sol ayrımı anlamını yitirmiştir	109	16,0	144	21,2	193	28,4	146	21,5	88	12,9
Siyaset tamamen para işidir	155	22,8	134	19,7	190	27,9	132	19,4	69	10,1
Siyasetle ilgilenmek tehlikelidir, insanın başı derde girebilir, en azından huzuru bozulur	104	15,3	160	23,5	173	25,4	144	21,2	99	14,6
Siyaset üniversite gençliğinin işi değildir	90	13,2	85	12,5	136	20,0	188	27,6	181	26,6
Sivil toplum kuruluşları üniversite gençliğinin siyasal katılımı açısından çok önemli kuruluşlar. Ancak yaptırım güçleri yok, tanıtımları yok, sadece adları var	195	28,7	199	29,3	188	27,5	63	9,3	36	5,3

Tablo 15 incelendiğinde “İç ve dış politikadaki gelişmeleri yakından takip ederim” fikrine katılanların oranı %52,2’dir. “Her gün düzenli olarak en az bir gazete okurum” fikrine ise %65 oranında katılmadığını ifade eden katılımcılar mevcuttur. “Kadınlar da erkekler kadar siyasetle ilgilenmelidir” fikrine %74,1 oranında katılımcı destek vermiştir. “Politikada ideolojiler yerine ilkelerin tartışılması gerektiğine inanıyorum” fikrine %56,8 oranında katılımcılar katıldıklarını beyan etmişlerdir. “Siyasal partileri sorun çözmek yerine rant kollayan ticari kuruluşlar olarak görüyorum” fikrine %56 oranında katılımcı destek vermiştir.

“Siyaset bir uzmanlık işidir belirli eğitim almamış kişilerin ilgilenmemesi gerektiğine inanıyorum” görüşüne katılımcıların %67,8’i katıldıklarını beyan etmişlerdir. “Türkiye’de siyasetin kurgusu tamamen değiştirilmeli” görüşüne de katılımcılar %53,9 oranında katılmışlardır. “Siyasette artık sağ-sol ayrımı anlamını yitirmiştir” fikrinde katılımcılar %28,4 oranında kararsız olduklarını ifade etmişlerdir. “Siyaset tamamen para işidir” görüşüne %27,9 oranında en fazla katılımcılar kararsız bir tavır ortaya koymuşlardır. “Siyasetle ilgilenmek tehlikelidir, insanın başı derde girebilir, en azından huzuru bozulur” fikrine katılımcılar en fazla %25,4 oranında kararsız olduklarını beyan etmişlerdir. “Siyaset üniversite gençliğinin işi değildir” fikrine katılımcılar %54,2 oranında katılmadıklarını ifade etmişlerdir. “Sivil toplum kuruluşları üniversite gençliğinin siyasal katılımı açısından çok önemli kuruluşlar. Ancak yaptırım güçleri yok, tanıtımları yok, sadece adları var” görüşüne de %58 oranında katılımcı katıldıklarını beyan etmişlerdir.

Tablo 16: Katılımcılara Göre Türkiye’nin En Büyük İlk 3 Sorunu

Türkiye’nin en büyük ilk 3 sorunu	Birinci sorun		İkinci sorun		Üçüncü sorun	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Eğitim	340	53,3	84	13,2	82	12,9
Demokratik Hak ve Özgürlüklerin Kısıtlanması	32	5,0	87	13,7	53	8,3
Siyasal İstikrarsızlık	22	3,4	54	8,5	58	9,2
İşsizlik	54	8,5	192	30,1	120	18,9
Gelecek Kaygısı	27	4,2	65	10,2	133	21,0
Ekonomik Kriz	8	1,3	19	3,0	46	7,2
İrtica	0	0	6	0,9	13	2,0
Terör Örgütleri	155	24,3	130	20,4	130	20,5
Toplam	638	100,0	637	100,0	635	100,0

Tablo 16 incelendiğinde, Türkiye'nin en büyük sorununa öğrenci katılımcılar %53,3 oranında “Eğitim” cevabını vermişlerdir. İkinci olarak da katılımcılar %30,1 oranında “İşsizlik” bcevabını ikinci en büyük sorun olarak görmüşlerdir. Üçüncü en büyük soruna da %21 oranında “Gelecek Kaygısı” cevabını vermişlerdir. İlk üç sorunda da terör örgütlerinin önemli bir yer kapladığı ortaya çıkmaktadır (%20+).

Tablo 17: Katılımcılara Göre Ülke Gündeminde En Fazla Yer Alan Konu

Konular	Sayı	Yüzde
Başkanlık Sistemi	289	44,5
Terör Olayları	280	43,1
İşsizlik	39	6,0
Avrupa Birliği Üyeliği	23	3,5
Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri İlişkileri	19	2,9
Toplam	650	100,0

Tabloya bakıldığında katılımcılar ülke gündeminde yer alan konu olarak en fazla %44,5 oranında “Başkanlık Sistemi” cevabını vermişlerdir. “Terör Olayları” %43,1 oranında ikinci sırada yer almıştır. Katılımcılar “İşsizlik” konusuna %6 oranında cevap vermişlerdir. “Avrupa Birliği Üyeliği” konusuna da katılımcılar %3,5 oranında cevap vermişlerdir. Katılımcılar, “Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri İlişkileri” konusunun ülke gündeminde en az yer kapladığını düşünmüşlerdir (%2,9).

3.3.3. Katılımcıların Siyasete İlgili Düzeyleri

Tablo 18: Katılımcıların Cinsiyete Göre Siyasete İlgili Düzeyi Durumları

Siyasete İlgili Düzeyi		Cinsiyet		Toplam
		Erkek	Kadın	
Çok fazla	Sayı	37	21	58
	Yüzde	14,2%	5,1%	8,6%
Fazla	Sayı	61	55	116
	Yüzde	23,4%	13,3%	17,2%
Biraz	Sayı	109	215	324
	Yüzde	41,8%	52,1%	48,1%
Hiç	Sayı	54	122	176
	Yüzde	20,6%	29,5%	26,1%
Toplam	Sayı	261	413	674
	Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%

Ki Kare testi, $X^2=33,079$; $p=0,000$

Siyasete ilgi düzeyi bakımından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak *anlamlı bir ilişki saptanmıştır* ($p<0,05$). Erkeklerin siyasete ilgi düzeyi kadınlardan daha yüksek bulunmuştur.

Erkekler siyasete en fazla *Biraz* ilgi duyduklarını beyan etmişlerdir (%41,8). Genel olarak erkeklerin %79,4'ü siyasete ilgi duyduklarını ifade etmişlerdir. Kadın katılımcılar da siyasete en fazla *Biraz* ilgi duyduklarını beyan etmişlerdir (%52,8). Kadınların siyasete ilgi duyma oranları erkeklere nazaran %70,5 düzeyinde kalmıştır.

Tablo 19: Katılımcıların Yaşları ve Siyasete İlgi Arasındaki Korelasyonu

	Siyasete İlgi Düzeyi	
	r	p
Yaş	-0,049	0,202

*Pearson korelasyon analizi

Katılımcıların yaşları ile siyasete ilgi düzeyi arasında *anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır* ($p>0,05$).

Tablo 20: Katılımcıların Anne ve Baba Eğitim Düzeyinin Siyasete İlgi Düzeyi İle Korelasyonu

	Anne eğitim düzeyi		Baba eğitim düzeyi	
	r	p	r	p
Siyasete ilgi düzeyi	-0,101	0,009	-0,101	0,009

*Pearson korelasyon analizi

Anne eğitim düzeyi ile baba eğitim düzeyi arttıkça siyasete ilgi düzeyi *anlamlı derecede azalmaktadır*.

3.3.4. Katılımcıların Siyasi Görüşleri

Tablo 21: Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Siyasal İdeoloji Durumları

Siyasi görüş (İdeoloji)		Cinsiyet		Toplam
		Erkek	Kadın	
Kemalist	Sayı	19	63	82
	Yüzde	7,4%	15,3%	12,3%
Milliyetçi	Sayı	97	122	219
	Yüzde	37,7%	29,6%	32,7%
Muhafazakâr	Sayı	50	47	97
	Yüzde	19,5%	11,5%	14,5%
Marksist	Sayı	3	3	6
	Yüzde	1,2%	0,7%	0,9%
Liberal	Sayı	6	7	13
	Yüzde	2,3%	1,7%	1,9%
Sosyalist	Sayı	13	26	39
	Yüzde	5,1%	6,3%	5,8%
Sosyal Demokrat	Sayı	20	28	48
	Yüzde	7,8%	6,8%	7,2%
Hiçbir İdeolojim Yok	Sayı	2	1	3
	Yüzde	10,1%	22,3%	17,6%
Diğer İdeolojiler	Sayı	23	24	47
	Yüzde	8,9%	5,8%	7,0%
Toplam	Sayı	257	412	669
	Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%

Ki Kare testi, $X^2=35,215$; $p=0,000$

Katılımcıların siyasi görüşlerine göre cinsiyetler arasında *anlamlı bir fark mevcuttur* ($p<0,05$).

Erkeklerin %37,7'si *Milliyetçi*, %19,5'i muhafazakâr olduğunu ifade etmiştir. Kadınların ise %29,6'sı *Milliyetçi*, %15,3'ü *Kemalist* olduğunu beyan etmiştir. Kadınların %22,3'ü ise *hiçbir siyasal ideolojiye taraf olmadığını* ifade etmiştir. Hem erkekler (%1,2) hem kadın katılımcılarda (%0,7) *Marksist* düşünce en az benimsenen düşünce olarak ortaya çıkmıştır.

Tablo 22: Yaş Aralığına Göre Katılımcıların Siyasal İdeoloji Durumları

Siyasi Görüş		Yaş Aralığı			
		18-22 Yaş Arası	23-26 Yaş Arası	27-30 Yaş Arası	30 ve Üzeri Yaş
Kemalist	Sayı	51	25	6	0
	Yüzde	12,0%	12,3%	18,2%	0,0%
Milliyetçi	Sayı	147	62	8	2
	Yüzde	34,5%	30,5%	24,2%	28,6%
Muhafazakâr	Sayı	55	37	3	2
	Yüzde	12,9%	18,2%	9,1%	28,6%
Marksist	Sayı	1	3	1	1
	Yüzde	0,2%	1,5%	3,0%	14,3%
Liberal	Sayı	5	8	0	0
	Yüzde	1,2%	3,9%	0,0%	0,0%
Sosyalist	Sayı	24	13	2	0
	Yüzde	5,6%	6,4%	6,0%	0,0%
Sosyal Demokrat	Sayı	28	16	3	1
	Yüzde	6,6%	8,0%	9,1%	14,3%
Hiçbir İdeolojim Yok	Sayı	90	23	5	0
	Yüzde	21,1%	11,3%	15,2%	0,0%
Diğer İdeolojiler	Sayı	25	16	5	1
	Yüzde	5,9%	7,9%	15,2%	14,3%
Toplam	Sayı	426	203	33	7
	Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ki Kare testi, $X^2=47,461$; $p=0,003$

Tablo 22'e göre yaşla birlikte *Milliyetçilik* azalmaktadır. *Marksist* düşünce ve *Sosyal Demokrat* düşünce ise artış göstermektedir. Siyasal ideoloji bakımından yaş grupları arasında *anlamlı bir fark söz konusudur* ($p<0,05$).

18-22 yaş arasındaki katılımcılar en fazla Milliyetçi olduklarını beyan etmişlerdir (%34,50). 23-26 yaş aralığındaki katılımcı öğrencilerde de en fazla Milliyetçilik hakim olmuştur. 27-30 yaş aralığındaki katılımcılar yine en fazla Milliyetçi olduklarını ifade etmişlerdir. 30 ve üzeri yaşlardaki katılımcılarda ise en fazla Milliyetçilik ve Muhafazakarlıktır.

Tablo 23: Katılımcıların Babalarının Coğrafi Bölgesine Göre Siyasal İdeoloji Durumları

Coğrafi Bölge		Siyasi Görüş									Toplam
		Kemalist	Milliyetçi	Muhafazakâr	Marksist	Liberal	Sosyalist	Sosyal Demokrat	Hiçbir İdeolojî Yok	Diğer İdeolojiler	
Akdeniz	Sayı	29	57	14	3	4	6	9	24	5	151
	Yüzde	19,2%	37,7%	9,3%	2,0%	2,6%	4,0%	6,0%	15,9%	3,3%	22,6%
Ege	Sayı	5	13	3	0	0	0	6	8	2	37
	Yüzde	13,5%	35,1%	8,1%	0,0%	0,0%	0,0%	16,2%	21,6%	5,4%	5,5%
Marmara	Sayı	9	4	2	0	0	0	2	2	2	21
	Yüzde	42,9%	19,0%	9,5%	0,0%	0,0%	0,0%	9,5%	9,5%	9,5%	3,1%
Karadeniz	Sayı	3	9	5	1	0	0	1	3	3	25
	Yüzde	12,0%	36,0%	20,0%	4,0%	0,0%	0,0%	4,0%	12,0%	12,0%	3,7%
İç Anadolu	Sayı	25	115	49	0	3	13	16	51	22	294
	Yüzde	8,5%	39,1%	16,7%	0,0%	1,0%	4,4%	5,4%	17,3%	7,5%	44,0%
Doğu Anadolu	Sayı	6	12	9	1	1	6	6	12	4	57
	Yüzde	10,5%	21,1%	15,8%	1,8%	1,8%	10,5%	10,5%	21,1%	7,0%	8,5%
Güneydoğu Anadolu	Sayı	5	9	15	1	5	14	8	18	9	84
	Yüzde	6,0%	10,7%	17,9%	1,2%	6,0%	16,7%	9,5%	21,4%	10,7%	12,6%
Toplam	Sayı	82	219	97	6	13	39	48	118	47	669
	Yüzde	12,3%	32,7%	14,5%	0,9%	1,9%	5,8%	7,2%	17,6%	7,0%	100,0%

Ki Kare testi, $X^2=116,747$; $p=0,000$

Katılımcıların coğrafi bölgelerine göre siyasi görüşleri arasında *anlamlı bir fark söz konusudur* ($p<0,05$). Akdeniz Bölgesi, Ege Bölgesi, Karadeniz Bölgesi, İç Anadolu Bölgesi ve Doğu Anadolu Bölgesinde *Milliyetçilik* en yaygın siyasi ideoloji iken Marmara Bölgesindeki katılımcılarda en yaygın siyasi ideoloji *Kemalist* görüştür. Güney Doğu Anadolu Bölgesinde ise katılımcıların yüzde 17,9'u kendini *muhafazakâr* olarak tanımlamıştır.

Tablo 24: Anne Eğitim Durumuna Göre Katılımcıların Siyasal İdeoloji Durumları

Siyasi görüş		Anne Eğitim Durumu								Toplam
		Okuryazar Değil	Sadece Okuryazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Önlisans	Lisans	Lisansüstü	
Kemalist	Sayı	5	2	37	20	15	1	2	0	82
	Yüzde	6,1%	2,4%	45,1%	24,4%	18,3%	1,2%	2,4%	0,0%	100,0%
Milliyetçi	Sayı	4	13	124	48	24	1	5	0	219
	Yüzde	1,8%	5,9%	56,6%	21,9%	11,0%	0,5%	2,3%	0,0%	100,0%
Muhafazakâr	Sayı	10	10	54	14	5	3	1	0	97
	Yüzde	10,3%	10,3%	55,7%	14,4%	5,2%	3,1%	1,0%	0,0%	100,0%
Marksist	Sayı	2	1	3	0	0	0	0	0	6
	Yüzde	33,3%	16,7%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Liberal	Sayı	3	3	6	1	0	0	0	0	13
	Yüzde	23,1%	23,1%	46,2%	7,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Sosyalist	Sayı	12	2	16	7	0	0	1	1	39
	Yüzde	30,8%	5,1%	41,0%	17,9%	0,0%	0,0%	2,6%	2,6%	100,0%
Sosyal Demokrat	Sayı	8	3	18	7	8	0	3	1	48
	Yüzde	16,7%	6,3%	37,5%	14,6%	16,7%	0,0%	6,3%	2,1%	100,0%
Hiçbir İdeolojim Yok	Sayı	23	6	53	20	11	0	4	0	117
	Yüzde	19,7%	5,1%	45,3%	17,1%	9,4%	0,0%	3,4%	0,0%	100,0%
Diğer İdeolojiler	Sayı	5	5	16	13	5	0	3	0	47
	Yüzde	10,6%	10,6%	34,0%	27,7%	10,6%	0,0%	6,4%	0,0%	100,0%
Toplam	Sayı	72	45	327	130	68	5	19	2	668
	Yüzde	10,8%	6,7%	49,0%	19,5%	10,2%	0,7%	2,8%	0,3%	100,0%

Ki Kare testi, $X^2=119,964$; $p=0,000$

Annelerin eğitim düzeyi çoğunlukla *ilkokul* seviyesindedir (%49). Kemalist veya Sosyal Demokrat olduğunu ifade eden bireylerde anne eğitim düzeyi ilkököl seviyesinin üzerine biraz daha fazla çıkmaktadır. Lisansüstü eğitime sahip olan anne çocuklarında Sosyal Demokrat ve Sosyalist fikirlere sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 25: Baba Eğitim Durumuna Göre Katılımcıların Siyasal İdeoloji Durumları

Siyasi Görüş	Baba Eğitim Durumu									Toplam
	Okuryazar Değil	Sadece Okuryazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Önlisans	Lisans	Lisansüstü		
Kemalist	Sayı	0	1	30	18	28	1	4	0	82
	Yüzde	0,0%	1,2%	36,6 %	22,0%	34,1%	1,2%	4,9%	0,0%	100,0%
Milliyetçi	Sayı	1	7	88	45	46	11	20	1	219
	Yüzde	0,5%	3,2%	40,2 %	20,5%	21,0%	5,0%	9,1%	0,5%	100,0%
Muhafazakâr	Sayı	1	9	37	18	18	8	5	1	97
	Yüzde	1,0%	9,3%	38,1 %	18,6%	18,6%	8,2%	5,2%	1,0%	100,0%
Marksist	Sayı	0	2	3	0	0	0	1	0	6
	Yüzde	0,0%	33,3 %	50,0 %	0,0%	0,0%	0,0%	16,7%	0,0%	100,0%
Liberal	Sayı	1	1	5	4	2	0	0	0	13
	Yüzde	7,7%	7,7%	38,5 %	30,8%	15,4%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Sosyalist	Sayı	3	4	14	6	9	0	3	0	39
	Yüzde	7,7%	10,3 %	35,9 %	15,4%	23,1%	0,0%	7,7%	0,0%	100,0%
Sosyal Demokrat	Sayı	0	2	20	12	5	1	7	1	48
	Yüzde	0,0%	4,2%	41,7 %	25,0%	10,4%	2,1%	14,6%	2,1%	100,0%
Hiçbir İdeolojim Yok	Sayı	3	9	45	22	28	3	8	0	118
	Yüzde	2,5%	7,6%	38,1 %	18,6%	23,7%	2,5%	6,8%	0,0%	100,0%
Diğer İdeolojiler	Sayı	3	0	15	15	9	1	4	0	47
	Yüzde	6,4%	0,0%	31,9 %	31,9%	19,1%	2,1%	8,5%	0,0%	100,0%
Toplam	Sayı	12	35	257	140	145	25	52	3	669
	Yüzde	1,8%	5,2%	38,4 %	20,9%	21,7%	3,7%	7,8%	0,4%	100,0%

Ki Kare testi, $X^2=84,400$; $p=0,008$

Milliyetçilik ve Muhafazakâr başta olmak üzere hemen hemen her görüşteki kişilerin eğitim durumu *ilkokul* seviyesindedir. Kemalist olduğunu beyan eden katılımcılarda baba eğitim durumu genellikle ilkököl ve üzerindedir. Yalnızca %1,2'sinde ilkököl altı eğitim düzeyi mevcuttur.

Tablo 26: Katılımcıların Aile Gelir Grubuna Göre Siyasal İdeoloji Durumları

Siyasi Görüş	Aile Gelir Grubu					Toplam	
	Alt Gelir Grubu	Alt Orta Gelir Grubu	Orta Gelir Grubu	Orta Üst Gelir Grubu	Üst Gelir Grubu		
Kemalist	Sayı	7	21	47	7	0	82
	Yüzde	10,0%	11,4%	13,2%	13,7%	0,0%	12,3%
Milliyetçi	Sayı	16	58	126	18	1	219
	Yüzde	22,9%	31,4%	35,4%	35,3%	14,3%	32,7%
Muhafazakâr	Sayı	15	26	51	3	2	97
	Yüzde	21,4%	14,1%	14,3%	5,9%	28,6%	14,5%
Marksist	Sayı	2	1	2	0	1	6
	Yüzde	2,9%	0,5%	0,6%	0,0%	14,3%	0,9%
Liberal	Sayı	3	7	1	1	1	13
	Yüzde	4,3%	3,8%	0,3%	2,0%	14,3%	1,9%
Sosyalist	Sayı	3	10	21	4	1	39
	Yüzde	4,3%	5,4%	5,9%	7,8%	14,3%	5,8%
Sosyal Demokrat	Sayı	7	13	22	6	0	48
	Yüzde	10,0%	7,0%	6,2%	11,8%	0,0%	7,2%
Hiçbir İdeolojim Yok	Sayı	10	37	64	6	1	118
	Yüzde	14,3%	20,0%	18,0%	11,8%	14,3%	17,6%
Diğer İdeolojiler	Sayı	7	12	22	6	0	47
	Yüzde	10,0%	6,5%	6,2%	11,8%	0,0%	7,0%
Toplam	Sayı	70	185	356	51	7	669
	Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ki Kare testi, $X^2=55,615$; $p=0,006$

Alt gelir, alt orta, orta, orta üst gelir grubunda en fazla *Milliyetçi* görüşe sahip kişiler bulunmaktadır. Üst gelir grubunda %28,6 ile *Muhafazakâr* fikre sahip kişiler mevcuttur. Gelir düzeyi arttıkça *Kemalist* ideoloji, *Milliyetçilik* ve *Sosyalist* ideoloji artmaktadır. Muhafazarlığın ise artan gelir düzeyi ile birlikte *azalma* gösterdiği saptanmıştır.

Tablo 27: Katılımcıların Siyasal İdeolojilerine Göre Siyasete İlgili Düzeyi Durumları

Siyasi Görüş		Siyasete İlgili Düzeyi				Toplam
		Çok fazla	Biraz	Fazla	Hiç	
Kemalist	Sayı	11	36	15	17	79
	Yüzde	13,9%	45,6%	19,0%	21,5%	100,0%
Milliyetçi	Sayı	18	114	39	46	217
	Yüzde	8,3%	52,5%	18,0%	21,2%	100,0%
Muhafazakâr	Sayı	8	45	27	16	96
	Yüzde	8,3%	46,9%	28,1%	16,7%	100,0%
Marksist	Sayı	1	5	0	0	6
	Yüzde	16,7%	83,3%	0,0%	0,0%	100,0%
Liberal	Sayı	0	6	2	5	13
	Yüzde	0,0%	46,2%	15,4%	38,4%	100,0%
Sosyalist	Sayı	5	17	9	8	39
	Yüzde	12,8%	43,6%	23,1%	20,5%	100,0%
Sosyal Demokrat	Sayı	5	22	10	11	48
	Yüzde	10,4%	45,8%	20,8%	23,0%	100,0%
Hiçbir İdeolojim Yok	Sayı	3	55	9	51	118
	Yüzde	2,5%	46,6%	7,7%	43,2%	100,0%
Diğer İdeolojiler	Sayı	4	20	3	20	47
	Yüzde	8,5%	42,5%	6,4%	42,6%	100,0%
Toplam	Sayı	55	320	114	174	663
	Yüzde	8,3%	48,3%	17,2%	26,2%	100,0%

Ki Kare testi, $\chi^2=59,115$; $p=0,000$

Siyasal ideolojilere göre siyasete ilgi düzeyi arasında *anlamlı bir ilişki bulunmaktadır* ($p<0,05$).

Tabloya bakıldığında siyasete *çok fazla* ilgi gösteren kesimin %16,7 ile Marksist görüşe sahip kişiler olduğunu görüyoruz. *Biraz* ilgi gösteren kesimde de Marksist görüşlü kişiler en fazla yer almıştır. *Fazla* ilgi gösteren katılımcılar %28,1 ile Muhafazakâr kesim olarak ortaya çıkmıştır. Siyasete *hiç ilgi göstermeyen* kesim ise %43,2 oranı ile Hiçbir siyasi ideolojiye kendini yakın olarak görmeyen katılımcılardır.

3.3.5. Katılımcıların Siyasal Faaliyet Durumlarına İlişkin Bilgiler

Tablo 28: Katılımcıların Siyasal Faaliyetlere Katılma Durumu

Sizce aşağıdaki siyasi etkinliklerden hangileri siyasal sisteme katılım açısından yararlı ve sonuç getirici olabilir?	Cevaplar						Toplam	
	Evet		Hayır		Kararsız		Sayı	Yüzde
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde		
Bir siyasi partiye üye olmak / görev almak	337	49,6	317	46,6	26	3,8	680	100,0
Bir siyasi partinin veya adayın seçim kampanyasında görev almak (tanıtım yapmak, broşür dağıtmak)	292	42,9	363	53,4	25	3,7	680	100,0
Siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye olmak / görev almak	344	50,6	311	45,7	25	3,7	680	100,0
Herhangi bir imza kampanyasına katılmak	306	45,0	347	51,0	27	4,0	680	100,0
Yasal bir gösteri veya yürüyüşe katılmak	354	52,0	299	44,0	27	4,0	680	100,0
İnternet üzerinden gerçekleştirilen bir protestoya katılmak	257	37,8	396	58,2	27	4,0	680	100,0

Katılımcılara sorulan “Sizce aşağıdaki siyasi etkinliklerden hangileri siyasal sisteme katılım açısından yararlı ve sonuç getirici olabilir?” şeklindeki sorulardan “*Yasal bir gösteri veya yürüyüşe katılmak*” şeklindeki seçeneğe evet cevabını verenlerin oranı %52 seviyesindedir. “*Siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye olmak / görev almak*” etkinliğine evet diyenlerin oranı %50,6 olarak ortaya çıkmıştır. “*Bir siyasi partiye üye*

“*olmak/görev almak*” etkinliğine ise %49,6 oranında evet cevabı verilirken, %46,6 oranında hayır % denmiştir.

“*Herhangi bir imza kampanyasına katılmak*” etkinliğine %51 oranında hayır cevabı verilirken, “*İnternet üzerinden gerçekleştirilen bir protestoya katılmak*” etkinliğine %58,2 oranında hayır cevabı verilmiştir. “*Bir siyasi partinin veya adayın seçim kampanyasında görev almak*” faaliyetinde ise %53,4 oranında hayır cevabı çıkmıştır.

Tablo 29: Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Siyasal Faaliyet Durumları

Siyasal Faaliyet		Cinsiyet		Toplam
		Erkek	Kadın	
Gösteri yürüyüşüne katıldım	Sayı	33	24	57
	Yüzde	12,6%	6,6%	8,9%
Mitinglere katıldım	Sayı	62	74	136
	Yüzde	23,7%	18,0%	20,2%
Bir siyasi partinin veya adayın seçim kampanyasında aktif rol aldım	Sayı	18	17	35
	Yüzde	6,9%	4,1%	5,2%
Hayır hiçbir siyasi faaliyette bulunmadım	Sayı	149	293	442
	Yüzde	56,9%	71,3%	65,7%
Toplam	Sayı	262	408	670
	Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%

Ki Kare testi, $X^2=16,695$; $p=0,001$

Siyasal faaliyetlere katılım bakımından cinsiyetler arasında *istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır* ($p<0,05$). Herhangi bir siyasi faaliyete katılım oranı erkeklerde %43,1 iken; kadınlarda %28,7’dir. Erkek katılımcılar siyasi faaliyet olarak en fazla %23,7 ile mitinglere katılım sağlarken en az %6,9 ile bir siyasi partinin veya adayın seçim kampanyasında aktif görev almışlardır. Kadın katılımcılarda da en fazla %18 ile en fazla mitinglere katılım sağlarken; erkeklerde olduğu gibi en az %4,1 ile bir siyasi partinin veya adayın seçim kampanyasında aktif görev almışlardır. Tablo 30’da öğrencilerin %65,7’sinin hiçbir siyasi faaliyette bulunmadıkları görülmektedir.

(H1: Üniversite öğrencilerinin siyasi katılım düzeyleri yüksektir) hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 30: Siyasal Faaliyetlere Katılım Yoğunluğunun Derecelendirilmesi

Siyasal faaliyet	Siyasal katılım yoğunluğu
Siyasal faaliyetlere katılmama	1
Mitinglere katılma	2
Gösterilere katılma	3
Seçim kampanyalarına katılma	4

Katılımcıların siyasal faaliyetlere katılım durumu dört grupta değerlendirilmiştir. Bu gruplar sırasıyla; siyasal faaliyetlere katılmama, mitinglere katılma, gösterilere katılma ve seçim kampanyalarına katılma olarak belirlenmiştir. Bu gruplar Tablo 31’de gösterildiği üzere siyasal katılım yoğunluğuna göre 1’den 4’e kadar numaralandırılmıştır.

Tablo 31: Katılımcıların Yaşları İle Siyasal Faaliyetlere Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

	Siyasal faaliyetlere katılım düzeyi	
	r	p
Yaş	0,075	0,053

Pearson korelasyon analizi

Siyasal faaliyetlere katılım düzeyi ile yaş arasındaki ilişki Tablo 32’de gösterilmiştir. Katılımcıların yaşları ile siyasal faaliyetlere katılım düzeyleri arasında anlamlı bir korelasyon saptanmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 32: Anne-Baba Eğitim Durumu İle Siyasal Faaliyetlere Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

	Siyasal faaliyetlere katılım düzeyi	
	r	p
Anne eğitim durumu	0,123	0,001
Baba eğitim durumu	0,129	0,001

Pearson korelasyon analizi

Siyasal faaliyetlere katılım düzeyinin hem anne hem de baba eğitim seviyesi ile *anlamli pozitif korelasyon gösterdiği belirlenmiştir* ($p<0,05$).

(H3: Öğrencilerin ailelerinin eğitim düzeyleri ile öğrencilerin siyasal katılım düzeyleri arasında pozitif bir ilişki vardır) hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 33: Aile Gelir Grubu İle Siyasal Faaliyetlere Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

	Siyasal faaliyetlere katılım düzeyi	
	r	p
Aile gelir grubu	0,009	0,812

Pearson korelasyon analizi

Aile gelir grubu ile siyasal faaliyetlere katılım arasında *anlamli bir ilişki saptanmamıştır* ($p>0,05$).

(H4: Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyi ile öğrencilerin siyasal katılım düzeyleri arasında pozitif bir ilişki vardır) hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 34: Siyasi Parti Üyesi İle Siyasal Faaliyetlere Katılım Düzeyi Arasındaki İlişki

	Siyasal faaliyetlere katılım düzeyi	
	r	p
Ailede siyasi parti üyesi bulunma durumu	0,197	0,000

Spearman korelasyon analizi

Tablo 34, ailede siyasi parti üyesi bulunma durumu ile siyasal faaliyetlere katılım düzeyi arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Ailesinde siyasi parti üyesi bulunmayanlar “1”, ailesinde siyasi parti üyesi bulunanlar ise “2” ile temsil edilmiş ve siyasal faaliyetlere katılım yoğunluğu ile korelasyon testine tabi tutulmuştur. Bu durumda ailelerinde siyasi parti üyesi bulunan katılımcıların *daha çok siyasal katılım eğilimi gösterdikleri belirlenmiştir* ($p<0,05$).

(H2: Ailesinde siyasi parti üyesi bulunan öğrencilerin siyasi katılım düzeyi yüksektir) *hipotezi kabul edilmiştir.*

3.3.6. Katılımcıların Türkiye'deki Siyasal Sisteme İlişkin Görüşleri

Tablo 35: Katılımcıların Yaşları ve Siyasal Sisteme Güven Durumları Arasındaki Korelasyon

	Siyasal Sisteme Güven	
	r	p
Yaş	-0,030	0,444

*Pearson korelasyon analizi

Katılımcıların yaşları ile siyasete ilgi düzeyi ve siyasal sisteme güven durumları arasında *anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır* ($p>0,05$).

Tablo 36: Katılımcıların Siyasal İdeolojiye Göre Siyasal Sisteme Güven Durumları

Siyasi Görüş		Siyasal Sisteme Güven					Toplam
		Çok Güveniyorum	Biraz Güveniyorum	Kararsızım	Pek Güveniyorum	Hiç Güveniyorum	
Kemalist	Sayı	6	10	4	20	42	82
	Yüzde	7,3%	12,2%	4,9%	24,4%	51,2%	100,0%
Milliyetçi	Sayı	40	70	17	45	46	218
	Yüzde	18,3%	32,2%	7,8%	20,6%	21,1%	100,0%
Muhafazakâr	Sayı	23	44	9	15	6	97
	Yüzde	23,7%	45,4%	9,2%	15,5%	6,2%	100,0%
Marksist	Sayı	2	2	0	0	2	6
	Yüzde	33,3%	33,3%	0,0%	0,0%	33,4%	100,0%
Liberal	Sayı	4	2	2	1	4	13
	Yüzde	30,8%	15,4%	15,4%	7,6%	30,8%	100,0%
Sosyalist	Sayı	2	7	4	10	16	39
	Yüzde	5,1%	18,0%	10,3%	25,6%	41,0%	100,0%
Sosyal Demokrat	Sayı	7	15	5	6	14	47
	Yüzde	14,9%	31,9%	10,6%	12,8%	29,8%	100,0%
Hiçbir İdeolojim Yok	Sayı	14	34	28	20	22	118
	Yüzde	12,0%	28,8%	23,7%	16,9%	18,6%	100,0%
Diğer İdeolojiler	Sayı	7	18	5	6	11	47
	Yüzde	14,9%	38,3%	10,6%	12,8%	23,4%	100,0%
Toplam	Sayı	105	202	74	123	163	667
	Yüzde	15,7%	30,3%	11,2%	18,4%	24,4%	100,0%

Ki Kare testi, $X^2=111,860$; $p=0,000$

Siyasal ideolojiler arasında siyasal sisteme güven bakımından *anlamlı bir fark bulunmaktadır* ($p<0,05$). Kemalist görüşe sahip olanların %51,2 Türkiye'deki siyasal sisteme *hiç güvenmediklerini* ifade etmişlerdir. Milliyetçi görüşe sahip katılımcıların %32,2'si siyasal sisteme *biraz güvendiklerini* belirtmişlerdir. Muhafazakâr görüşteki katılımcıların %45,4'ü siyasal sisteme *biraz güvendiklerini* belirtmişlerdir. Marksist düşünceye sahip olanlar %66,6 oranında güvendiklerini ifade etmişlerdir. Liberal kesimde dengeli bir dağılım söz konusudur. Sosyalist fikre sahip olanların %54'i Türkiye'deki siyasal sisteme *hiç güvenmediklerini* ifade etmişlerdir. Sosyal Demokratların %31,9'u siyasal sisteme *biraz güvendiklerini* belirtmişlerdir.

Hiçbir siyasi düşünceye sahip olmayan kesimin %28,8'i siyasal sisteme *biraz güvendiklerini* belirtmişlerdir. Diğer siyasi düşüncelere sahip kesimin %38,3'ü siyasal sisteme *biraz güvendiklerini* belirtmişlerdir. Genel olarak en fazla %30,3 ile en fazla siyasal sisteme *biraz güveniyorum* diyenler ilk sıradadır. İkinci sırada ise %24,4 oranında hiç güvenmediklerini ortaya koyan katılımcılar bulunmaktadır.

Tablo 37: Katılımcıların Resmî Kurumlara Güven Durumu

Aşağıda sıralanan resmi kurumlara ne kadar güveniyorsunuz?	Çok Güvenirim		Biraz Güvenirim		Kararsızım		Güvenmem		Hiç Güvenmem	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Yargı	126	18,5	221	32,5	157	23,0	78	11,5	98	14,5
TSK	256	37,6	212	31,2	126	18,5	35	5,1	51	7,5
TBMM	198	29,1	231	34,0	136	20,0	53	7,8	62	9,1
Cumhurbaşkanlığı	226	33,2	153	22,5	137	20,1	57	8,4	107	15,7
Hükümet	180	26,5	186	27,4	138	20,3	73	10,7	103	15,1
Polis Teşkilatı	252	37,1	213	31,3	122	17,9	36	5,3	57	8,4
Üniversiteler	94	13,8	240	35,3	207	30,4	69	10,1	70	10,3
Millî İstihbarat Teşkilatı	200	29,4	188	27,6	158	23,2	50	7,4	84	12,4

Resmî kurumlara güvene baktığımızda Yargı kurumuna en fazla *biraz güvenirim* diyenlerin oranı %32, 5 iken en az güvenenlerin oranı ise %11,5 ile *güvenmem* şeklinde olmuştur. Türk Silahlı Kuvvetlerine en fazla %37,6 ile *çok güvenirim* diyenler varken en az ise *güvenmem* diyenlerin oranı %5,1'dir. Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne en fazla %34 ile *biraz güvenirim* şeklinde cevap verilmiştir. En az ise %7,8 ile *güvenmem* cevabı verilmiştir. Cumhurbaşkanlığına en fazla %33,2 ile *çok güvenirim* şeklinde cevap verilmiştir. En az ise %8,4 ile *güvenmem* cevabı verilmiştir. Hükümete en fazla %27,4 ile *biraz güvenirim* şeklinde cevap verilirken en az %10,7 ile *güvenmem* cevabı verilmiştir.

Polis Teşkilatına en fazla %37,1 ile *çok güvenirim*, en az %5,3 ile *güvenmem* cevabı verilmiştir. Üniversitelere en fazla %35,3 ile *biraz güvenirim* şeklinde cevap verilirken en az %10,1 ile *güvenmem* cevabı verilmiştir. Son olarak da Millî İstihbarat Teşkilâtına en fazla %29,4 ile *çok güvenirim* cevabı verilirken en az %7,4 ile *güvenmem* cevabı verilmiştir.

Tablo 38: Katılımcıların Diğer Kurumlara Güven Durumu

Aşağıda sıralanan kurumlara ne kadar güveniyorsunuz?	Çok Güvenirim		Biraz Güvenirim		Kararsızım		Güvenmem		Hiç Güvenmem	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Medya	26	3,8	116	17,1	178	26,1	183	27,0	177	26,0
Siyasi Partiler	41	6,0	138	20,3	208	30,6	169	24,9	124	18,2
Sivil Toplum Örgütleri	75	11,0	192	28,2	221	32,5	107	15,7	85	12,5
İş Dünyası	47	6,9	139	20,4	248	36,5	133	19,6	113	16,6

Medyaya %27 ile *güvenmem* oranı varken en az %3,8 ile *çok güvenirim* şeklinde olmuştur. Siyasi partilere en fazla %30,6 ile *kararsızım* cevabı verilirken en az %6 ile *çok güvenirim* yanıtı verilmiştir. Sivil toplum örgütleri için en fazla %32,5 ile *kararsızım* cevabı verilirken en az %11 ile *çok güvenirim* yanıtı verilmiştir. İş dünyasına en fazla %36,5 ile *kararsızım*, en az %6,9 ile *çok güvenirim* yanıtı verilmiştir.

3.3.7. Resmî Kurumlar Aracılığı İle Hak Talep Etme Durumu

Tablo 39: Katılımcıların Yaş Aralığına Göre Okul Yönetimine Başvuru Durumları

Herhangi Bir Konuda Hakkınızın İhlal Edildiğini Düşünerek Okul Yönetimine Yazılı veya Yazısız Başvuruda Bulundunuz mu?		Yaş aralığı			
		18-22 Yaş Arası	23-26 Yaş Arası	27-30 Yaş Arası	30 ve Üzeri Yaş
Başvurdum	Sayı	76	36	13	2
	Yüzde	17,6%	17,6%	39,4%	28,6%
Başvurmadım	Sayı	262	129	15	3
	Yüzde	60,5%	62,9%	45,5%	42,9%
Gerek Görmedim	Sayı	95	40	5	2
	Yüzde	21,9%	19,5%	15,1%	28,5%
Toplam	Sayı	433	205	33	7
	Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ki Kare testi, $X^2=18,006$; $p= 0,080$

Yaş aralıklarına göre okul yönetimine başvuru yapmak arasında *anlamlı bir fark bulunmamaktadır.*

Tüm yaş gruplarında okul yönetimine başvurmadığını ifade edenlerin oranı en yüksek oranda ortaya çıkmıştır. Başvuran yaş grupları arasında en yüksek orana sahip olan %34,4 ile 27-30 yaş aralığındaki katılımcılardır. Gerek görmedim diyenlerin oranı da en fazla 30 yaş ve üzerindeki katılımcılarda ortaya çıkmıştır (%28,5). En fazla başvurmadığını belirten yaş grubu ise %62,9 ile 23-26 yaş arası gruptur.

Tablo 40: Yaş Aralığına Göre Devlet Kurumlarına İtiraz Başvurusunda Bulunma Durumu

<i>Herhangi Bir Konuda Hakkınızın İhlal Edildiğini Düşünerek Kamu Denetçiliği, BİMER, CİMER Gibi Bir Kanalla Başvuruda Bulundunuz mu?</i>		Yaş Aralığı			
		<i>18-22 Yaş Arası</i>	<i>23-26 Yaş Arası</i>	<i>27-30 Yaş Arası</i>	<i>30 ve Üzeri Yaş</i>
Başvurdum	Sayı	104	60	17	6
	Yüzde	24,1%	29,1%	51,5%	85,7%
Başvurmadım	Sayı	278	115	13	1
	Yüzde	64,4%	55,8%	39,4%	14,3%
Gerek Görmedim	Sayı	50	31	3	0
	Yüzde	11,6%	15,0%	9,1%	0,0%
Toplam	Sayı	432	206	33	7
	Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Ki Kare testi, $X^2=26,832$; $p=0,000$					

Yaş aralıklarına göre devlet kurumlarına başvuruda bulunmak arasında *anlamlı bir fark vardır.*

18-22 yaş grubu %64,4 ile 23-26 yaş grubu %55,8 ile ve en fazla başvurmayan kategorileri ifade etmektedir. 27-30 yaş grubu %39,4 ile 30 yaş ve üzerindeki katılımcı öğrenciler ise %85,7 gibi yüksek bir oranda başvurduklarını belirtmişlerdir. En fazla başvuru yapmaya gerek görmeyen yaş grubu da %15 ile 23-26 yaş aralığındaki katılımcılardır.

3.3.8. Üniversite Gençliğine İlişkin Görüşlere Katılma Durumu

Tablo 41: Katılımcıların Üniversite Gençliğine İlişkin Görüşlere Katılma Durumu

Görüşler	Cevaplar						Toplam	
	Evet		Hayır		Kararsız		Sayı	Yüzde
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde		
Günümüzde üniversite gençliği pasifize edilmiştir	412	60,6	254	37,4	14	2,0	680	100,0
Üniversite gençliği toplumun hiçbir alanında karar alma süreçlerine dahil edilmiyor	322	47,4	345	50,7	13	1,9	680	100,0
Üniversite gençliği "Türkiye 'de hiçbir şey değişmez" düşüncesine inanıyor	338	49,7	330	48,5	12	1,8	680	100,0
Üniversite gençliğinin özgüven duygulan düşüktür	359	52,8	308	45,3	13	1,9	680	100,0
Üniversite gençliği söylem düzeyinde kökten değişimi arzuluyor ancak icraat yönüyle zayıf	516	75,9	150	22,1	14	2,1	680	100,0
Üniversite gençliği geleceğe ümitsiz bakıyor	424	62,4	242	35,7	13	1,9	680	100,0
Üniversite gençliği ülkesini ve toplumunu değil, kendisini kurtarmayı hedef seçmiştir	352	51,8	313	46,0	15	2,2	680	100,0

“Üniversite gençliği söylem düzeyinde kökten değişimi arzuluyor ancak icraat yönüyle zayıf” görüşüne katılımcıların büyük bir çoğunluğu %75,9’sı evet cevabını vermiştir. “Üniversite gençliği geleceğe ümitsiz bakıyor” fikrine ise %62,4 oranında katılımcı evet cevabını vermiştir. “Günümüzde üniversite gençliği pasifize edilmiştir” fikrine öğrencilerin %60,6’sı katılmıştır. “Üniversite gençliğinin özgüven duygulan düşüktür” (%52,8), “Üniversite gençliği ülkesini ve toplumunu değil, kendisini kurtarmayı hedef seçmiştir” (51,8) fikirlerine katılımcıların yarısından fazlası evet cevabını vermiştir.

“Üniversite gençliği "Türkiye 'de hiçbir şey değişmez" düşüncesine inanıyor” fikrine katılımcıların %49,7’si evet yanıtını verirken, “Üniversite gençliği toplumun hiçbir alanında karar alma süreçlerine dahil edilmiyor” fikrine katılımcıların %50,7’si hayır cevabını vermiştir.

SONUÇ DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Üniversite gençliğinin siyaset algıları ve katılım durumlarının incelenmeye çalışıldığı bu çalışmada, üniversitede okuyan genç bireylerin siyasete ilişkin bilgileri, siyaset kurumlarına olan bakış açıları, siyasal katılıma ilişkin faaliyetleri ve düzeyleri, karar alma süreçlerindeki düşünceleri ortaya konmaya ve açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırma, genç bireylerin en fazla eğitim olanaklarına sahip olduğu düşünülen kurum olan üniversite ortamında yapılmıştır. Üniversite gençliğinin gelecekteki yöneticiler ve karar alıcılar olacağı gerçeği araştırmanın yapıldığı yerin belirlenmesinde önemli bir unsur olmaktadır.

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi'nde yaptığımız araştırmanın evrenini enstitüler, fakülteler, yüksekokullar ve meslek yüksekokulları oluşturmaktadır. Öğrencilere basit örnekleme yöntemi ile dağıtılan anket formlarının 680 tanesi geri dönüşü sağlanan ve değerlendirmeye alınan anket sayısını oluşturmaktadır. Öğrencilerin %61,2'si (416) kadın katılımcılardan oluşurken %38,8'i (264) ise erkek katılımcılardan oluşmaktadır. Örneklemedeki öğrenciler arasında fakülte, bölüm, sınıf, veya yaş farkı gözetilmemiş ulaşılabilen her öğrenci çalışmaya dahil edilmiştir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunu %63,7 ile 18-22 yaş arasındaki genç kesim oluştururken 30 yaş ve üzerindeki öğrenciler ise sadece %1'lik bir orana sahiptir. Özellikle eğitimin yaşının düşmesiyle beraber öğrenciler daha erken yaşlarda üniversitelere girmekte ve en aktif oldukları zamanları eğitim ile geçirmektedirler. Katılımcı öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun annesinin ve babasının eğitim düzeyi ilkökul seviyesindedir. Bunun öğrencilerin eğitimi ve daha bilinçli bir ortamda kendilerini geliştirmeleri açısından bir dezavantaj olacağı beklenebilir. Öğrencilerin, ailelerinin gelir düzeyi düşük mesleklerde çalıştıklarına bakarak sosyo-ekonomik düzeylerinin yüksek olmadığı ve bunun da aileye bağımlı olan öğrenciler üzerinde maddi açıdan olumsuzluklar taşıdığı söylenebilir.

Öğrenciler, siyasi etkinliğe göre değerlendirildiğinde en yaygın biçimde oy kullanmaktadırlar. Bu en kolay olması bakımından en çok tercih edilen faaliyettir. Siyasi parti faaliyetlerine katılmak, siyasi parti üyesi olmak, sivil toplum örgütlerine üye olmak, imza kampanyalarına katılmak, yasal gösterilere ve internet üzerinden herhangi bir protestoya katılmak gibi yöntemlere etkin bir şekilde başvurulmamaktadır. Erdoğan'ın

(2003) *Türk Gençliği ve Siyasal Katılım* adlı çalışmasında da ortaya çıkan sonuçlar çalışmamızla paralellikler göstermektedir. Toplumda bu tür faaliyetlere katılmanın hem yasal müeyyidelere hem de kişinin sosyal çevresinde yaptırımlara maruz kalmasına neden olabileceği söylenebilir. Bu durum Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde bir şekilde hissedilmektedir. Bu da katılım faktörünün birçok yöntemle sağlıklı ilerlemesi için belirli bir düşünce ve zamana ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır.

Katılımcı öğrenciler, gençliğin birçok alanda geri plana atıldığını ve kendilerine yeterince güvenilmediğini düşünmektedirler ki bu da onların başka yollar aramalarına ve toplumdaki büyüklere karşı çekingen olmalarına neden olabilecektir.

Katılımcılar, gelişme ve ilerleme için siyasal iktidarın yönetim çerçevesinde paylaştırılmasını ve farklı kesimlerle yürütülmesi taraftarıdır. Yasalardan ziyade kendini adayan yönetici lider beklentisi ağır basmaktadır. Bu da demokrasinin kurumsal bir yapıya ulaşmadığını ve kişilere sıkı sıkıya bağlanıldığını göstermektedir. Gençlik, günümüzde sağ sol ayrımının keskin olmadığını ve bu kavramların bir anlamı olmadığını düşünmektedir. Dini konularda hassasolan genç kesim, yerel yönetimlere daha fazla değer verilmesi gerektiğini savunmaktadır. Askeri harcamaların kısılmaması gerektiğini ifade eden gençler düşmanla mücadele için güçlü olmanın önemli olduğunu düşünmektedir. Özellikle Ortadoğu gibi sorunlu bir bölgede olmanın riskleri de göz önüne alındığında bu makul bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Katılımcı gençlerin ailelerinin siyasi partiler ve sivil toplum kuruluşlarına karşı soğuk davrandıkları söylenebilir.

Genç kesimin Türkiye'nin siyasi sistemine karşı güven konusunda ikiye bölündüğü görülmektedir. Özellikle kurumsal yapının sağlam bir zemine oturmamasının bu sonucu ortaya çıkardığı söylenebilir. Bunun gençlerin geleceğe yönelik endişelerinin olmasına sebep olduğu düşünülebilir.

Türkiye'deki resmî kurumlara güven konusunda da özellikle orduya açık ara bir güven oranı söz konusudur. Toplumsal yapımız gereği ordu-millet anlayışına da bağlı olarak orduya karşı bir sempati söz konusudur. Meclise olan güven de ordudan sonra önemli bir oranda yüksek çıkmıştır. Orduya ve meclise karşı olan bu güven diğer kurumlarda ise nispeten düşük bir seviyede çıkmıştır. Özellikle siyasi karar alma mekanizmalarına (Cumhurbaşkanlığı, Hükümet) katılımcı öğrencilerin yarısından fazlası güvendiğini belirtirken, yine Millî İstihbarat Teşkilâtı gibi stratejik bir kuruma da

katılımcıların yarısından fazlası güven duyduğunu belirtmiştir. Resmi olmayan diğer kurumlara karşı genç kesimin büyük bir güvensizlik duygusuna sahip olduğu görülmektedir. Genç kesim, toplumun kendilerine güvenmesi konusunda ise ikiye bölünmüştür. Bu da gençlerin tavır ve davranışlarında topluma karşı çekingen olmalarına neden olabilir. Öğrencilerin siyasi fikirlerinin oluşmasında genel olarak aile ve akrabaları etkili olurken, üniversite arkadaş çevresi ve kitle iletişim araçları önemli olan diğer faktörlerdir. Olgunluk dönemine kadar yakın çevresinin etkisinde kalan bireyler doğal olarak onların düşünce ve davranışlarından etkilenirler. Belirli bir yaştan sonra eğitim nedeni ile başka bir çevreyle etkileşime giren bireylerin farklı insanlarla tanışıp fikir alışverişinde bulunurken aynı zamanda teknolojinin de etkisiyle daha fazla bilgiye sahip olup yeni davranış geliştirdikleri söylenebilir.

Katılımcılar siyaset alanında erkekler kadar kadınların da aktif olmasına destek vermektedirler. Bu da demokratik değerler açısından daha sağlıklı sonuçlar olabilmesi için önemli bir sonuç olarak ifade edilebilir. Ancak yapılan çalışmalar aktif katılımı kadınların çok gerilerde olduğunu göstermektedir. Eser ve Sarışahin'in (2016) *Cinsiyet-Siyasal Katılım İlişkisi* çalışması da çalışmamızın sonuçlarıyla benzerlik taşımaktadır. Gençlerin, günümüz dünyasında önemli hale gelen kavramlara daha fazla değer verdiği görülmektedir. Gençler arasında ideolojik söylemlerin çok az olması buna dayandırılabilir. Gençlerin siyasi partileri amacından sapmış bir kurum olarak gördükleri söylenebilir. Siyasi alanda üniversite gençliğinin daha fazla yer alması gerektiğini savunan gençler kendilerine fırsatlar verilmesini istemektedirler. Katılımcıların Türkiye'nin en önemli sorunları olarak eğitim, işsizlik ve gelecek kaygısını gördükleri ifade edilebilir.

Araştırmadaki önemli bir sonuç da öğrencilerin siyasete ilgi düzeyinin önemli oranda yüksek çıkmasıdır. Erkeklerin kadınlara nazaran siyasete ilgi düzeyi daha yüksek çıkmaktadır. Özellikle kadınların siyasette erkekler kadar etkin olamaması veya yasal olmasına rağmen pratikte şartların iyileştirilememesi kadınları siyasete karşı tepkisiz davranmaya iten sebepler olarak değerlendirilebilir. Korkmaz'ın (2005) *Siyasal Katılma ve Gençlikle* Şahinbaş'ın (2016) *Gençliğin Siyaset Algısı ve Yönelimleri* adlı çalışmalarında dabenzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bunda da katılımın düşük olmasında siyasete karşı güvensizlik ve ilgisizlik sebeplerinin yer aldığı savunulabilir. Parlak'ın (1999) *Türkiye'de*

Gençlik ve Siyaset çalışmasında da gençlerin siyasete ilgi düzeylerinin yüksek, katılımın ise düşük seviyelerde olduğu saptanmıştır.

Her ne kadar günümüzde ideolojik eğilimler arasındaki farklar kompleks hale gelse de özellikle gençlerin milliyetçi bir yapıda olduğu görülmektedir. Ulus devletlerin önemli bir özelliğini ortaya koyan milliyetçilik olgusu yeni nesil arasında da oldukça popüler bir halde kendini göstermektedir. Özellikle günümüzdeki küreselleşme olgusu düşünüldüğünde bu sonucun evrensel değerlerle bir uyum içinde olmadığı söylenebilir. Öğrenci ailelerinin eğitim düzeyinin artmasına bağlı olarak siyasete ilgi derecesi de azalmaktadır. Bu daha çok batı toplumlarına has bir özellik olarak ifade edilebilir.

Türkiye'nin bölgesel özellikleri düşünüldüğünde katılımcıların siyasi görüşlerinde; Ege Bölgesi, Akdeniz Bölgesi, İç Anadolu Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi ve Karadeniz Bölgesi'nde milliyetçi bir yapı söz konusudur. Marmara Bölgesindeki katılımcılarda ise en yaygın siyasi ideoloji Kemalist görüştür. Marmara Bölgesi'nde Kemalist ideolojinin çıkması beklenen bir sonuçtur. Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nde ise muhafazakarlığın ön plana çıkması din olgusuna bağlanabilir.

Ailelerin gelir düzeyinin artmasına bağlı olarak birçok ideolojik eğilim yüksek düzeye çıkarken, muhafazakâr düşünce ise azalma eğilimi göstermektedir. Sosyo-ekonomik açıdan ilerleme sağlanırken, muhafazakâr değerleri bırakma eğilimi söz konusudur. Yine farklı siyasi görüşe sahip kişilerin siyasete ilgi düzeyinde de belirgin bir fark olmadığı söylenebilir.

Erkeklerin siyasal faaliyetlere katılım yöntemlerinin hepsinde kadınlardan daha aktif oldukları görülmektedir. Erkeklerin %43 oranında, kadınların da %29 oranında siyasal faaliyette buldukları görülmektedir. Genel olarak %34 oranında siyasal faaliyette bulunma oranı ortaya çıkmıştır. Yıldız'ın (2014) *Gençlik ve Siyasal Katılım* isimli çalışmasının aksine daha çok siyasal katılım söz konusudur. Fakat Hasırcı'nın (2008) *Almanya'da Türklerin Siyasal Katılımı* çalışmasında ise kadınların erkeklere göre daha fazla siyasal katılım eğilimi gösterdikleri ortaya çıkmış, siyasi parti üyeliği ve adaylığı gibi faaliyetlerde ise erkeklerin daha fazla etkin oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu da ülkeden ülkeye cinsiyetler arasında siyasal katılım boyutunda farklılıklar olabileceği yargısını desteklemektedir.

Türkiye'deki siyasal sisteme güven durumunu ele aldığımızda, özellikle Kemalist düşünceye sahip olan katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%75+) sisteme güvenmediklerini ifade etmişlerdir. Muhafazakâr kesimin ise siyasal sisteme büyük bir oranda güven duyduğu görülmektedir. Öğrencilerin, hak arama konusunda yaş arttıkça daha fazla etkin oldukları görülmektedir. Bu da öğrencilerin hak arama düşüncelerine sahip olmasında belirli bir olgunluğa erişmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi öğrencileri kapsamında değerlendirme yapıldığında öğrencilerin siyasete katılımının düşük olduğu, öğrencilerin kısmen de olsa bazı yöntemlerle siyasetin içinde oldukları görülmektedir. Kadın ve erkekler arasında katılım boyutunda farkların olduğu, gençlerin en aktif yaşlarında olmalarına rağmen siyasal faaliyetlere karşı çekingen davrandıkları görülmektedir.

Gençlerin siyasal hayata ve sürece katılımları denildiğinde akla gelen onların seçimlerde oy kullanma oranları ve tercihlerinin durumu olmakla birlikte bunun kapsamlı bir yargı olduğu söylenemez. Çünkü siyasal katılım demek; toplumsal duyarlılık, toplumun geleceği için çaba göstermek, toplum için değerli faaliyetler yapma ilkeleri demektir. Bu nedenle gençlerin siyasal katılımlarının saptanabilmesi için onların yaşam standartlarını artıracak tedbirlerin alınması faydalı olacaktır. Çünkü kendisinden toplumu için fayda beklenen gençlerin yaşamlarının en verimli çağlarında enerjilerini belirsizlikler giderme yolunda harcamaları bir anlam ifade etmeyecektir.

Günümüz itibarıyla siyasal katılımın kavramsal derinliği artmış ve geçmiştekinden çok farklı bir hale gelmiştir. Bunun da temel nedeni bilişim ve teknolojinin yaşamın her noktasına girmesidir. Günümüz gençliği olayları değerlendirirken ve harekete geçerken ideolojik yönlendirmelerden ziyade bilgiye ve diğerlerinin görüşlerine bakarak hareket etmekte ve karar alırken her ne kadar gençlik duygularını taşısa da rasyonel şekilde davranmaktadır. Bu nedenle günümüz gençliğinin sloganlara ve altı yeterince doldurulmamış siyasal betimlemelere ilgi göstermemesi beklenen bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Gençliğin özgürlükçü, itirazcı, otoriteye direnen ve tepkici tutumları geçmişteki gençlik özelliklerinden çok daha farklı içeriklere sahip olması nedeniyle, bu kesimin ikna edilmesi zor olabilmektedir. Gençler ikna olmadıkları düşünce sistemlerine de karşı çok çabuk tepki gösterebilmektedirler.

Siyasal katılım bağlamında günümüz gençlerinin geçmiştekilerden farklılıklarını ortaya koyan çalışmaların yapılmasında yarar olacaktır. Ayrıca siyasal katılımın oy kullanmaktan veya bir partiye gönül vermekten çok daha fazlası olduğunun gençlere açıklanmasında yarar vardır. Çünkü geçmişte sağ ve sol olarak iki ana gruba ayrılmış ve katı ideolojiler üzerine kurulmuş olan siyasal yapılar bugün marjinal veya uç olarak değerlendirilebilmektedir. Günümüzün ideolojileri; dijitalleşme, bilim, iletişim, teknoloji, inovasyon ve sermayedir. Böyle bir ortamda gençleri siyasal yaşama dahil edebilmek için sıg söylemler yerine yenilikçi ve rasyonel uygulamalar daha etkili sonuçlar doğuracaktır. Ayrıca salt lider odaklı siyasal yapılardan ziyade kurumsal ve sürdürülebilir sistemlerin gençler için daha ilgi çekici bir hale geleceği söylenebilir.

Özellikle genç kesimin ilgisini çeken ve onları yönetimin içine katacak çalışmaların yapılması, gençlerin yönetime karşı olan güvensizliğinin ortadan kalkmasına ve kendilerini kanıtlamalarına imkan verecektir. Gençlerin günümüzde farklı fikir ve bilgilere sahip olması, yönetime katmak istedikleri uygulamaların da başarılı olmasını sağlayabilir. Yine üniversite dışı gençliğe yönelik yapılacak çalışmalarla da yükseköğrenim gençliği ile olan farklı tutum ve davranışları belirlenerek yönetsel bazda hangi katkıları verebilecekleri ortaya konabilir.

Gençliğin siyasal yaşama katılması, onların topluma hizmet etmelerinin sağlanması ve geleceğin inşasında rol almaları demektir. Gençlerin sorunlarının çözülmesinde ne kadar mesafe kat edilirse gençler o kadar toplumsal yaşama katkı verebileceklerdir. Bu çalışmada Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi'nde okuyan öğrencilerin siyasal katılımına yönelik bir araştırma yapılmıştır. Gençlerle ilgili yapılacak bundan sonraki çalışmalarda; özel üniversiteler ile devlet üniversiteleri, büyükşehir bünyesindeki üniversiteler ile küçük şehirlerdeki üniversiteler karşılaştırmalı bir analize tabi tutularak karşılaştırma yapıp aralarındaki farklar ortaya konabilir. Ayrıca üniversite mezunu gençler ile üniversitede eğitimine devam eden gençler arasında karşılaştırmalı çalışmalar da yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, O.; Batur, H. Z.; Ekşili, N. (2014). Kuşakların Değişen Yüzü ve Y Kuşağı İle Ortaya Çıkan Yeni Çalışma Tarzı: Mobil Yakalılar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 1(19), 165-182.
- Ağaoğulları, M. A. (1994). *Kent Devletinden İmparatorluğa*. Ankara: İmge Kitapevi.
- Akbal, A. (2008). *Üniversite Gençliği ve Çatışma, Sosyal Hayat ve Çatışma, Farklı Alan Panoramları* (Ed: A.Kasapoğlu). Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Akkoyunlu, S. A. (2010). *İl Özel İdareleri Üzerinde İdari Vesayet Denetimi*. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kamu Hukuku Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Aslan, S. (2010). Sivil Toplum ve Demokrasi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 15(2), 357-374.
- Asutay, H. (2017). Almanya’da Gençlik ve Gençlik Kültürleri Kavramlarının Tanımı ve Tarihsel Gelişimi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 19(1), 59-74.
- Avrupa Konseyi Şebeke Gençlerin Katılım Projesi. (2014). *Gençlerin Siyasal Katılımı* (Der. V. Yılmaz ve D. Bahçeci). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Aydın, A. (2017). *Sosyal Medya Paradigmasındaki Dönüşümün Siyasal Katılıma Yansıması*. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Baker, C. (2003). *Cultural Studies: Theory And Practice*. New York: Routledge.
- Barber, B. (1995). *Güçlü Bir Demokrasi: Yeni Bir Çağ İçin Katılımcı Siyaset* (Çev. M. Beşikçi). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Başer, B. (2011). *Ali Fuat Başgil’de Demokrasi ve Laiklik*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Bayhan, V. (1997). *Üniversite Gençliğinde Anomi ve Yabancılaşma*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

- Bayhan, V. (2002). Demokrasi ve Sivil toplum Örgütlerinin Engelleri: Patronaj ve Nepotizm. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 26(1), 1-13.
- Bayrakcı, M. (2007). Sosyal Öğrenme Kuramı ve Eğitimde Uygulanması. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (14), 198-209.
- Baysal, A. C.; Tekarslan, E. (1998). *Davranış Bilimleri*. İstanbul: Dönence Basım ve Yayın Hizmetleri.
- Bekcan, U. (2005). *Demokrasi Kuramları Açısından Türk Demokrasisine İlişkin Bir İnceleme*. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Bottomore, T. B. (1977). *Toplumbilim* (Çev. Ü. Oskay). Ankara: Doğan Yayınevi.
- Bozkurt, Y. (2014). Yerel Demokrasi Aracı Olarak Türkiye’de Kent Konseyleri: Yapı, İşleyiş ve Sorunlar. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. (40), 229-240.
- Bulut, I. (2005). *Sosyal Hizmet Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar, Sosyal Hizmet Sempozyumu*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayını.
- Candan, H. (2012). *İş Dünyası ve Bürokrasi İlişkileri Bağlamında Girişimcilerin Türk Kamu Bürokrasisi Algısına Yönelik Bir Araştırma*. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Cansun, Ş. (2017). Siyasette Cinsiyet Kotası: AKP ve CHP Örnekleri. <http://www.izu.edu.tr/Assets/Content/file/20130201-sc.pdf> (Erişim Tarihi: 20.07.2017).
- Certel, E. (2010). *Gençlik ve Sosyal Gelişim: Gençlik Örgütlerine Katılan Gençlerle Bir Araştırma*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmetler Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Cüceloğlu, D. (2012). *İnsan ve Davranış*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Çebi, S.; Şahin A. Y. (2011). *Türkiye’de Gençliğin İnternet Üzerinden Katılımı Özelinde Genç Siyasallığı ve Müzakereci Demokrasi, Katılımın -e Hali: Gençlerin Sanal Alemi*. İstanbul: Alternatif Bilişim Derneği Yayınları.
- Çelebi, N. (1991). Genç ve Kültürel Bütünleşme (Ed. B. Dikeçligil ve A. Çiğdem), *Kültürel Değerler ve Sosyal Bütünleşme Aile Yazıları*. Ankara: T.C. Aile Bakanlığı Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- Çevikbaş, R. (2008). Yerel Yönetimlerde Siyasal Katılım. *Türk İdare Dergisi*. (461),72-95.
- Çukurçayır, M. A. (2008). *Akif Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Dereli, B.; Cengiz, D. (2011). *İnsan Kaynakları Yönetiminde Grup, Grup Dinamiği Kavramları ve Grup Dinamiğinin Ölçülmesi Üzerine Uygulama Örneği, Öneri*. (35), 35-43.
- Deth, J. W. V. (2005). Kinder Und Politik, *Aus Politik und Zeitgeschichte*. Vol: 41, pp.3-6.
- Dilber, F. (2013).Siyasal Katılıma Etki Eden Psikolojik Faktörler ve Seçmen Tercihine Etkisi; Karaman Seçmenleri Üzerine Bir Alan Araştırması. *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı: (35), 1-21.
- Dursun, D. (2014). *Siyaset Bilimi*. Ankara: Beta Yayınevi.
- Duverger, M. (1998). *Siyaset Sosyolojisi*. (Çev: Ş. Tekeli), İstanbul: Varlık Yayınları.
- Edwards, K. (2008). Social Inclusion and Youth Participation: A New Deal For Australia's Young People?, *Youth Studies Australia*, Vol:27, No:2, pp.11-17.
- Emrealp, S. (2005). *Yerel Gündem*. İstanbul: Birmat Matbaası.
- Emre Özer, Y. (2011). Gençlerin Toplumsal Yaşama Katılımı ve Yerel Yönetimlerin Rolü. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 26(1), 43-65.
- Eser, H. B.; Sarışahin, P. (2016) Cinsiyet-Siyasal Katılım İlişkisi: Süleyman Demirel Üniversitesi Örnek Olayı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*. 7(15), 38-58.

- Epstein, J. S. (19989). *Youth Culture: Identity In A Postmodern World*. London: Wiley-Blackwell.
- Erdoğan, E. (1999) Türk Gençliği ve Siyasal Katılım Boyutları: Bir Katılım Endeksi Çalışması. İstanbul: Strateji.
- Erdoğan, E. (2003). *Türk Gençliği ve Siyasal Katılım*. İstanbul Toplumsal Katılım ve Gelişim Vakfı.
- Eren, E. (2015). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*. İstanbul: Beta Basım A.Ş.
- Ergil, D. (2012). *Sivil Düşünce*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Featherstone, M. (2005). *Postmodernizm ve Tüketim Kültürü*. (Ed. M. Küçük) İstanbul: Ayrıntı Yayıncılık.
- Gözübüyük, A. Ş. (2003). *Anayasa Hukuku*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Güldiken, N. (1996). *Toplum Bilimsel Boyutuyla Siyasal Katılım*. Sivas: Dilek Yayınları.
- Gümüş, S. (2013). Okullardaki Formal Yapı ve Bireysel Davranışlar Arasındaki İlişkiler Üzerine Bir Derleme Çalışması. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*. 4(8), 3-16.
- Güneş, M. (2011). *Bir Siyasal Reji ve Demokrasi Uygulaması Olarak: Vesayetçi Demokrasi*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Güney, A. (2014). Postmodern İdeoloji, Siyasetten Arındırma Süreci Ve Türkiye'de Siyaset. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*. 61(1), 176-200.
- Gül, H.; Cansever, N.; Turhan, M. (2015). 2011 Genel ve 2014 Yerel Seçimlerinde Isparta'da Seçmen Davranışı Analizi. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*. 9(19-20), 225-241.
- Gür, B. vd. (2012). Türkiye'nin Gençlik Profili. İstanbul: SETA Yayınları,2012. http://newsletter.setav.org/Uploads/Office/12.03.2012_1_genclik_arastirmasi_bilgilendirme-notu.doc (Erişim Tarihi: 23.05.2017).

- Hasırcı, O. N. (2008). *Almanya'da Türklerin Siyasal Katılım: Köln Örneği*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Henriques M.; Maria H. (2014). *UNESCO's Action With And For Young People, Paris: Bureau of Strategic Planning UNESCO, 2014.*
https://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Forum21/Issue_N5-6/N5-6_Unesco_en.pdf,(Erişim Tarihi: 20.05.2017).
- Heywood, A. (2013). *Siyasi İdeolojiler*. (Ed. L. Köker). Ankara: Adres Yayınları.
- Hoy, W. K. (2003). An analysis of enabling and mindful school structures: Some theoretical, research and practical considerations. *Journal of Educational Administration*, 41 (1), 87-109.
- Huntington, S. P. (1968). *Political Order in Changing Societies*. Yale University Press New Haven and London.
- İpek, A. (2008). Ulus Egemenliği ve Halk Egemenliği Karşılaştırması ve Yeni Anayasa İçin Halk Egemenliği Önerisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı 20, 211-236.
- Kahveci, N. (1994). *Demokrasi ve İslam*. Ankara: Türk Demokrasi Vakfı (TDV) Yayınları.
- Kalaycıoğlu, E. (1984). *Karşılaştırmalı Siyasal Katılma: Siyasal Eylemin Kökenleri Üzerine Bir İnceleme*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Kapani, M. (2005). *Politika Bilimine Giriş*. İstanbul: Bilgi Yayınları.
- Karkın, N.; Zor, A. (2017). Vatandaş - İdare Etkileşimi Bağlamında Bilgi Edinme Hakkı: BİMER Örneği ve İdarede İnovasyon. *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 5(1), 25-44.
- Keleş, H. N. (2011). Y Kuşağı Çalışanlarının Motivasyon Profillerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*. 3(2), 129-139.

- Khairmukhanmedov, N. (2008). *Ulus-Devlet Bağlamında Orta Asya Cumhuriyetlerinde Siyasal ve Hukuki Değişim*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku (Genel Kamu Hukuku) Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Kışlalı, A. T. (2003). *Siyaset Bilimi*. Ankara: İmge Yayınları.
- Kızılçelik, S; Y, Erjem. (1994). *Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü*. Ankara: Atilla Kitabevi.
- Kiremitçi, G. G. (2012). *Otoriter Rejimlerde Karizmatik Meşruiyet: Nasır Dönemi Mısır Örneği*. Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kocaoğlu, M. (2015). *Yerel Yönetimlerde Katılım ve Kültür, Katılımcı Yerel Yönetim Anlayışının Kültürel Temelleri*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Korkmaz, G. (2005). *Siyasal Katılma ve Üniversite Gençliği Bilkent, Başkent, Ankara ve Gazi Üniversiteleri Örnekleri*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Kulaksızoğlu, A. (2001). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kutlu, Ö. (2009). *Katılımcı Demokrasi ve E-Devlet Uygulamalarının Türkiye'de Demokratik Yönetime Etkisi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Küçük, V.; Koç, H. (2004). Psiko-Sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan ve Spor İlişkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. (10), 131–142.
- Lüküslü, D. (2009). *Türkiye'de Gençlik Miti, 1980 Sonrası Türkiye Gençliği*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Maffesoli, M. (1996). *The Time Of The Tribes: The Decline Of Individualism in Mass Society*. London: Sage.
- Malkoç, E. S. (2013). *Yeni Toplumsal Hareket Olgusu ve Türkiye'de 1980 Sonrası Yeni Toplumsal Hareketler*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi.

- Mardin, Ş. (1993). “*Türkiye’de Gençlik ve Şiddet*” *Türk Modernleşmesi, Makaleler 4*, (Der: T. Önder). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mengi, Z. (2009). BB, X, Y Ve Z Kuşakları Birbirinden Çok Farklı, Hürriyet İnsan Kaynakları Eki, 11 Ekim 2009, <http://www.zeynepmengi.com/kategori/hurriyet-ik/egitim-hurriyet-ik/>. (Erişim Tarihi: 22.05.2017).
- Mucchielli, A. (1991). *Zihniyetler*. (Çev: A. Kotil). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mutlusu, A. F. (2001). Yönetimsel Yapıların Oluşumunu ve Niteliğini Belirleyen Etkenler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 3(3), 72-94.
- Neill, J. ve Fleming, M. (2007). *Social Learning&Social Cognitive Perspectives on Personality, Lecture Notes,2003*. (<http://www.wilderdom.com/personality/L9-3SocialLearningCognitive.html>)’den Akt. Bayrakçı, 2007.
- Okur, A. I. (2010). *Orta Doğuda İslam’ın Siyasallaşması ve Demokrasi*. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Okur, F. (2007). *Siyasete Katılımın Sosyo Kültürel Boyutları: Karaman İl Örneği*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Örs, H. B. (2010). *Faşizm: Modernitenin Karanlık Yüzü (Ed: H. B. Örs). 19. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Modern Siyasal İdeolojiler*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Özbudun, E. (1975). *Türkiye’de Sosyal Değişme ve Siyasal Katılma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Özer, Y. E. (2011). Gençlerin Toplumsal Yaşama Katılımı ve Yerel Yönetimlerin Rolü. *Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi*. 26(1), 43-65.
- Özkalp, E. (1998). *Sosyolojiye Giriş*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Vakfı Yayını.

- Özkanan, A.; Erdem, R. (2014). Yönetimde Kayırmacı Uygulamalar: Kavramsal Bir Çerçeve. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 20(2), 179-205.
- Özsemerci, K. (2002). *Türk Kamu Yönetiminde Yolsuzluklar, Nedenleri, Zararları ve Çözüm Önerileri*. Ankara: Sayıştay Yayınları.
- Öztemel, Z. (2016). *Halkla İlişkiler Faaliyetlerinde Yeni İletişim Teknolojilerinin Kullanımı: Büyükşehir Belediyeleri Üzerine Bir Araştırma*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Parlak, İ. (1999). *Türkiye’de Gençlik ve Siyaset: Hacettepe Üniversitesi Beytepe Kampüsü Örneği*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Pavlidis, A; Barker S. (2010). Who Participates?, *Youth Studies Australia*, Vol:29, No:1, pp.27-34.
- Peltekoğlu, F. B. (2007). *Halkla İlişkiler Nedir?*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Roskin, M. G.; Cord, L. R.; Medeiros, J.A.; Jones, W. S. (2013). *Siyaset Bilimi: Bir Giriş* (Çev: A. Yayla). Ankara: Adres Yayınları.
- Rousseau J. J. (2007). *Toplum Sözleşmesi*. (Çev: Ali Timuçin). İstanbul: Bulut Yayınevi.
- Russell, Ö. Ç. (2016). Türkiye’de Seçime ve Geleneksel Olmayan Siyasal Faaliyetlere Katılımı Etkileyen Bireysel Seviye Faktörler. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*. 71(2), 437-463.
- Sabancılar Eren, S.; Özden, Y. (2014). Temsili Demokrasinin Krizi ve Bir İleri Demokrasi Talebi Olarak Gezi Parkı Eylemleri. *Birey ve Toplum Dergisi*. 4(7), 161-196.
- Sabuncuoğlu, Z. (1987). *Çalışma Psikolojisi*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınları.
- Saran, M. U. (1996). Belediye Hizmetlerine Halkı Bilgilendirme ve Halk Denetiminin Sağlanması. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*. 5(4), 17-28.
- Sarıbay, A. Y. (1992). *Siyasal Sosyoloji*. Ankara: Gündoğan Yayınları.

- Sevinir, E. D. (2016). *Kuzey Kore Ulusal Kimliğinin ve Totaliter Rejiminin Milliyetçilik Üzerinden Yeniden Üretimi*. TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Sinanoğlu, F. (2002). *Genç Nüfusta Toplumsal Bütünleşme ve Dini Hayat (Elbistan Örneği)*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Sosyal Ekonomik ve Kültürel Araştırmalar Vakfı-SEKAM, (2013). *Türkiye Gençlik Raporu Gençliğin Özellikleri, Sorunları, Kimlikleri ve Beklentileri*. (Ed. C. Vatandaş). İstanbul: SEKAM Yayınları.
- Soysal, M. (1997). *100 Soruda Anayasanın Anlamı*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Sönmez, S. (2004). *Türkiye'de Siyasal Kültürün Siyasal Katılmaya Etkileri*. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Şahinbaş, Y. (2016). *Gençliğin Siyaset Algısı ve Yönelimleri: Trakya Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma*. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Şaşmaz, O. Y. (2015). *Türkiye'de Siyasî Partilerin Gençlik Kollarında ve Bağlı Yan Kuruluşlarında Faaliyet Gösteren Gençlerin Siyasî Katılımlarına İlişkin Algıları*. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Şentuna, M. (2009). *Türkiye'deki Gençlik ve Spor İle İlgili Kamu Kurumları ve Sivil Toplum Kuruluşlarının Gençlik Politikalarının Değerlendirilmesi ve Bir Model Örneği*. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Şükür, S. (2007). *Irak Devletinin Yeniden Yapılandırılması (Demokrasi ve İnsan Hakları Genel İlkelerine Saygılı Devlet Anlayışına Geçiş Süreci)*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi.

- Taşdelen, M. (2011). Sovyet Sonrası Türk Cumhuriyetlerinde Siyasi Değişim. *Sosyoloji Konferansları Dergisi*. (43), 71-80.
- Tunç, H. (1999). *Anayasa Hukukuna Giriş*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Tisdal, E. K. M; J, Davis (2004). Making a Difference? Bringing Children's and Youth People's Views into Policy-Making. *Children&Society*. 18(2), 131-142.
- Tural, E. (2006). II. Meşrutiyet Döneminde Danıştay (Şura-yı Devlet). *ÇITAD* (13), 79-89.
- Turan, İ. (1976). *Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış*. İstanbul: Der Yayınları.
- Uluç, A. V. (2007). *Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Toplumsal ve Siyasal Yapısı: Mardin Örneğinde Siyasal Katılım*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Uluğ, M. (2002). *Örgütlerde Grup Yönetiminin Toplam Kalite Yönetimi Üzerine Etkisi Bir Uygulama*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Usta, S. (2013). *Kamu Yönetiminde Çıkar Çatışması*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilim ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Yağmur, Y.; Tarcan İçigen, E. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Süreci ve Rekreasyon Faaliyetlerinin İncelenmesi Üzerine Bir Çalışma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*. 27(2), 227-242.
- Yaman, Ö., M. (2012). *Gençlerin Toplumsal Davranış ve Yönelimleri: İstanbul'da "Apaçi" Altkültür Grupları Üzerine Nitel Bir Çalışma*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Yarcı, S.; Taşkesen, A. (2011). İki Farklı Demokrasi Pratiği: Totaliter Demokrasi ve Liquid (Akışkan) Demokrasi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi (ASOS Journal)*. (37), 555-565.

- Yıldız, M. M. (2014). *Gençlik ve Siyasal Katılım: Dicle Üniversitesi Örneği*. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Yılmaz, V.; Oy, B. (2014). *Türkiye’de Gençler ve Siyasal Katılım: Sosyo-Ekonomik Statü Fark Yaratıyor mu?*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Yörükoğlu, A. (1993). *Gençlik Çağı*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Zeren, H. E.; Özmen, A. (2010). Halkın Belediye Faaliyetlerine Katılma Duyarlılığı ve Hizmet Memnuniyeti: Karaman Belediyesi Örneği. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 12(19), 165-173.
- www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5971b38ec3d833.05021536. (Erişim Tarihi: 21.07.2017).
- www.haberturk.com/gundem/haber/1089006-genclerin-tercihi-muhalefet-oldu. (Erişim Tarihi: 22.05.2017).
- www.posta.com.tr/ak-parti-referandum-sonuclarini-analiz-etti-haberi1288418. (Erişim Tarihi: 22.05.2017).
- www.enfal.de/sosyalbilimler/s/050.htm. (Erişim Tarihi: 20.07.2017).
- www.anayasa.gen.tr/elveda-anayasa-v2.pdf (Erişim Tarihi: 14.01.2017).
- www.radikal.com.tr/politika/kilicdaroglu-siyaset-dilimize-yeni-bir-kelime-soktu-klientalizm-1025493/ (Erişim Tarihi: 20.07.2017).

EKLER

Değerli Katılımcı

Bu anket formu, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı'nda yüksek lisans öğrenimine devam eden Ali TOSUN tarafından yazılacak olan yüksek lisans tezinde kullanılmak üzere uygulanmaktadır. Anket ile elde edilecek veriler sadece bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır ve tüm anket verileri sadece araştırmacı tarafından incelenecektir. Araştırma, bilimsel nitelik taşıdığından derlenen tüm bilgiler gizli tutulacaktır. Anketin amacı, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi öğrencilerinin siyasal katılım ve tutumlarını belirleyebilmektir. Ankette yer alan sorulara objektif ve samimi cevaplar vereceğinize inanıyorum. Ankette yer alan hiçbir cevap alanını boş bırakmamanız sonuçların geçerli bir şekilde değerlendirilmesi açısından son derece önemlidir.

Ali TOSUN

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

SORULAR

1. **Cinsiyetiniz.** 1 () Erkek 2 () Kadın

2. **Yaşınız.** 1 () 18-22 2 () 23-26 3 () 27-30 4 () 30+

3. **Anne ve Babanızın coğrafi bölge olarak kökeni nedir?**

Coğrafi Bölge Adı	Anne	Baba
1. Akdeniz		
2. Ege		
3. Marmara		
4. Karadeniz		
5. İç Anadolu		
6. Doğu Anadolu		
7. Güneydoğu Anadolu		

4. **Mezun olduğunuz lise veya dengi okul türü nedir?**

1 () Genel Lise 2 () Anadolu Lisesi 3 () Özel Lise
4 () İmam Hatip Lisesi 5 () Meslek Lisesi 6 () Fen Lisesi

5. **Anne-Babanızın Eğitim Durumu Nedir?**

Eğitim durumu	Anne	Baba
1. Okur-yazar değil		
2. Sadece okur-yazar		
3. İlkokul mezunu		
4. Ortaokul		
5. Lise ve dengi mezunu		
6. Önlisans mezunu		
7. Lisans mezunu		
8. Master / Doktora		

6. **Anne-babanızın meslek durumunu işaretleyiniz.**

Meslek Durumu	Anne	Baba
1. İşçi		
2. Memur		
3. Çiftçi		
4. Küçük Esnaf veya Zanaatkar		
5. Ordu Mensubu		
6. Emniyet Mensubu		
7. Serbest Meslek (Avukat, Doktor gibi)		
8. Akademik Personel		
9. Ev Hanımı		
10. İşsiz		

7. Ailenizin hangi gelir grubuna dahil olduğunuzu düşünüyorsunuz?

- 1 () Alt gelir grubu 2 () Alt-orta gelir grubu 3 () Orta gelir grubu
4 () Orta-üst gelir grubu 5 () Üst gelir grubu

8. Ailenizde siyasi parti üyesi var mı?

- 1 () Evet 2 () Hayır

9. Ailenizden sendika, vakıf veya dernek üyesi var mı?

- 1 () Evet 2 () Hayır

10. Siyasete ne kadar ilgi duyuyorsunuz?

- 1 () Çok fazla 2 () Biraz 3 () Fazla 4 () Hiç

11. Şimdiye kadar herhangi bir siyasal faaliyette bulundunuz mu?

- 1 () Gösteri yürüyüşüne katıldım.
2 () Mitinglere katıldım.
3 () Bir siyasal partinin seçim kampanyasında aktif rol aldım.
4 () Hayır hiçbir siyasal faaliyette bulunmadım

12. Herhangi bir konuda hakkınızın ihlal edildiğini düşünerek okul yönetimine yazılı veya yazısız başvuruda bulundunuz mu?

- 1 () Başvurdum 2 () Başvurmadım 3 () Gerek Görmedi

13. Herhangi bir konuda hakkınızın ihlal edildiğini düşünerek Kamu Denetçiliği, BİMER, CİMER gibi bir kanalla başvuruda bulundunuz mu?

- 1 () Başvurdum 2 () Başvurmadım 3 () Gerek Görmedim

14. Sizce toplum gençlere ne kadar güveniyor?

- 1 () Çok güveniyor 2 () Biraz güveniyor 3 () Kararsızım 4 () Pek güvenmiyor 5 () Hiç güvenmiyor

15. Aşağıda sıralanan kişi/kurumlardan siyasi düşüncelerinizin şekillenmesinde en çok etkili olan 3 tanesini önceliklerine göre işaretleyiniz.

1. Öncelikli	2. Öncelikli	3. Öncelikli
1 () Ailem ve akrabalarım	1 () Ailem ve akrabalarım	1 () Ailem ve akrabalarım
2 () Üniversite arkadaş çevrem	2 () Üniversite arkadaş çevrem	2 () Üniversite arkadaş çevrem
3 () Üniversitedeki hocalarım	3 () Üniversitedeki hocalarım	3 () Üniversitedeki hocalarım
4 () Kaldığım yurt/ev arkadaşlarım	4 () Kaldığım yurt/ev arkadaşlarım	4 () Kaldığım yurt/ev arkadaşlarım
5 () Üniversite öncesi devam ettiğim okullar	5 () Üniversite öncesi devam ettiğim okullar	5 () Üniversite öncesi devam ettiğim okullar
6 () Okuduğum siyasi ve sosyal bilimlere ilişkin yayınlar	6 () Okuduğum siyasi ve sosyal bilimlere ilişkin yayınlar	6 () Okuduğum siyasi ve sosyal bilimlere ilişkin yayınlar
7 () Kitle iletişim araçları	7 () Kitle iletişim araçları	7 () Kitle iletişim araçları

16. Kendinizi siyasi olarak nasıl tanımlarsınız?

- 1 () Kemalist 2 () Milliyetçi 3 () Muhafazakar 4 () Marksist 5 () Liberal
6 () Sosyalist 7 () Sosyal Demokrat 8 () Hiçbir İdeolojime Yok 9 () Diğer İdeoloji

17. Sizce aşağıdaki siyasi etkinliklerden hangileri siyasal sisteme katılım açısından yararlı ve sonuç getirici olabilir?

Oy kullanmak	1 () Evet	2 () Hayır
Bir siyasi partiye üye olmak/görev almak	1 () Evet	2 () Hayır
Bir siyasi partinin veya adayın seçim kampanyasında görev almak (ev tanıtımı yapmak, broşür dağıtmak vb.)	1 () Evet	2 () Hayır
Siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye olmak/görev almak	1 () Evet	2 () Hayır
Herhangi bir imza kampanyasına katılmak	1 () Evet	2 () Hayır
Yasal bir gösteri veya yürüyüşe katılmak	1 () Evet	2 () Hayır
İnternet üzerinden gerçekleştirilen bir protestoya katılmak	1 () Evet	2 () Hayır

18. Türkiye'deki siyasal sistem ve sürecine ne derece güveniyorsunuz?

1 () Çok güveniyorum 2 () Biraz güveniyorum 3 () Fikrim Yok 4 () Pek güvenmiyorum 5 () Hiç güvenmiyorum

19. Aşağıda üniversite gençliğine ilişkin olarak sıralanan görüşlere katılıyor musunuz?

Günümüzde üniversite gençliği pasifize edilmiştir	1 () Evet	2 () Hayır
Üniversite gençliği toplumun hiçbir alanında karar alma süreçlerine dahil edilmiyor	1 () Evet	2 () Hayır
Üniversite gençliği "Türkiye 'de hiçbir şey değişmez" düşüncesine inanıyor	1 () Evet	2 () Hayır
Üniversite gençliğinin özgüven duygulan düşüktür	1 () Evet	2 () Hayır
Üniversite gençliği söylem düzeyinde kökten değişimi arzuluyor ancak icraat yönüyle zayıf	1 () Evet	2 () Hayır
Üniversite gençliği geleceğe ümitsiz bakıyor	1 () Evet	2 () Hayır
Üniversite gençliği ülkesini ve toplumunu değil, kendisini kurtarmayı hedef seçmiştir	1 () Evet	2 () Hayır

20. Aşağıdaki ifadeleri katılım durumunuza göre değerlendiriniz.

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1.İç ve dış politikadaki gelişmeleri yakından takip ederim					
2.Her gün düzenli olarak en az bir gazete okurum					
3.Kadınlar da erkekler kadar siyasetle ilgilenmelidir					
4.Politikada ideolojiler yerine ilkelerin tartışılması gerektiğine inanıyorum					
5.Siyasal partileri sorun çözmek yerine rant kollayan ticari kuruluşlar olarak görüyorum					
6.Siyaset bir uzmanlık işidir belirli eğitim almamış kişilerin ilgilenmemesi gerektiğine inanıyorum					
7.Türkiye’de siyasetin kurgusu tamamen değiştirilmeli					
8.Siyasette artık sağ-sol ayrımı anlamını yitirmiştir					
9.Siyaset tamamen para işidir					
10.Siyasetle ilgilenmek tehlikelidir, insanın başı derde girebilir, en azından huzuru bozulur					
11.Siyaset üniversite gençliğinin işi değildir					
12.Sivil toplum kuruluşları üniversite gençliğinin siyasal katılımı açısından çok önemli kuruluşlar. Ancak yaptırım güçleri yok, tanıtımları yok, sadece adlan var					

21. Aşağıda sıralanan kamu kurumlarına ne kadar güveniyorsunuz?

	Çok Güvenirim	Biraz Güvenirim	Kararsızım	Güvenmem	Hiç Güvenmem
Yargı					
TSK					
TBMM					
Cumhurbaşkanlığı					
Hükümet					
Polis Teşkilatı					
Üniversiteler					
MİT					

22. Aşağıda sıralanan kurumlara ne kadar güveniyorsunuz?

	Çok Güvenirim	Biraz Güvenirim	Kararsızım	Güvenmem	Hiç Güvenmem
Medya					
Siyasi Partiler					
Sivil Toplum Örgütleri					
İş Dünyası					

23. Aşağıda sıralanan ifadelere ne kadar katılıyorsunuz?

İfadeler	Çok Güvenirim	Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. Demokrasi halkımız için en iyi yönetim biçimidir					
2. Kamu düzenini bozma ihtimali olan parti/gruplar yasaklanmalıdır					
3. Düşünce özgürlüğü, okullarımızda yabancı ve yıkıcı fikirlerin öğretilmesini haklı göstermez					
4. İnsanlar arasında üstün ırk yoktur.					
5. Toplumun gelişmesi için siyasal iktidarın geniş kesimlerce paylaşılması gerekir					
6. Bu ülkenin yasalardan çok kendini işine adayan cesur-azimli liderlere ihtiyacı var					
7. Az konuşup çok çalışırsak her şey daha iyi olur					
8. Siyasette artık sağ-sol ayrımı anlamını yitirmiştir					
9. Savaşı önlemenin en iyi yolu en az düşman kadar güçlü olmaktır					
10. Din, kuralları değişen dünya koşullarına göre tekrar yorumlanmalıdır					
11. Siyasi yapıda yerinden yönetim yeterince genişletilmelidir					
12. Tasarruf için askeri harcamalar kısılmalıdır					

24. Sizce Türkiye'nin en büyük ilk 3 sorunu nedir?

1. Sorun	2. Sorun	3. Sorun
1 () Eğitim	1 () Eğitim	1 () Eğitim
2 () Demokratik hak ve özgürlüklerin kısıtlanması	2 () Demokratik hak ve özgürlüklerin kısıtlanması	2() Demokratik hak ve özgürlüklerin kısıtlanması
3 () Siyasal İstikrarsızlık	3 () Siyasal İstikrarsızlık	3() Siyasal İstikrarsızlık
4 () İşsizlik	4 () İşsizlik	4() İşsizlik
5 () Gelecek Kaygısı	5 () Gelecek Kaygısı	5() Gelecek Kaygısı
6 () Ekonomik Kriz	6 () Ekonomik Kriz	6() Ekonomik Kriz
7 () İrtica	7 () İrtica	7 () İrtica
8 () Terör Örgütleri	8 () Terör Örgütleri	8 () Terör Örgütleri
9 () Sağcılık	9 () Sağcılık	9 () Sağcılık

25. Aşağıdaki konulardan hangisinin ülke gündeminde daha fazla yer aldığını düşünüyorsunuz?

1 () AB Üyeliği 2 () Başkanlık Sistemi 3 () Terör Olayları 4 () İşsizlik 5 () Türk-Amerikan İlişkileri